

Regeringens proposition

2015/16:43

Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga

Prop. 2015/16:43

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 november 2015

Stefan Löfven

Åsa Regnér
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny placeringsform i socialtjänstlagen (2001:453) för barn och unga i åldern 16–20 år – stödboende. Socialnämnden ska sörja för att barn och unga som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett stödboende. För att placera barn i åldern 16–17 år i stödboende ska det krävas särskilda skäl. Varje kommun ska ansvara för att det finns tillgång till stödboenden. Ett stödboende ska bedrivas i samråd med socialnämnden.

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att yrkesmässigt få bedriva stödboenden. En kommun eller ett landsting som driver verksamhet med stödboende och en kommun som genom avtal har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till IVO.

Socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar för barn och unga som placeras i ett stödboende, på motsvarande sätt som gäller barn och unga som placeras i familjehem och hem för vård eller boende.

Regeringen gör bedömningen att stödboenden för barn och unga bör omfattas av regelbunden tillsyn av IVO.

Stödboenden som tar emot barn ska inför en anställning, ett uppdrag, en praktiktjänstgöring eller liknande kontrollera om den person som erbjuds tjänsten eller liknande förekommer i belastnings- eller misstankeregistret. IVO ska kunna återkalla ett tillstånd att driva verksamhet i form av stödboende om verksamheten har underlåtit att iaktta bestämmelserna om obligatorisk registerkontroll och underlåtenheten är av allvarlig art.

Socialstyrelsen ska i samråd med IVO följa upp och utvärdera den nya placeringsformen stödboende.

I propositionen behandlar regeringen även frekvenstillsynen av vissa verksamheter för barn och unga.

I propositionen lämnas även förslag i syfte att utveckla familjehemsvården genom ett tydliggörande av Socialstyrelsens ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården.

Regeringen föreslår att riksdagen beslutar om förkortad motionstid till åtta dagar.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	6
2.2	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	16
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	19
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	20
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.....	21
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	23
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister	24
3	Ärendet och dess beredning	25
4	Bakgrund.....	26
4.1	Placering för vård utanför det egna hemmet – dagens placeringsformer och reglering.....	26
4.2	Utvecklingen inom barn- och ungdomsvården.....	30
4.3	Behov av fler lagreglerade placeringsformer för barn.....	31
5	En ny placeringsform för barn och unga	34
5.1	Stödboende	34
5.2	Tillsyn.....	42
5.3	Tillståndsplikt.....	43
5.4	Socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar	44
5.5	Obligatorisk registerkontroll.....	45
5.6	Övriga ändringar i socialtjänstlagen och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	46
5.7	Ändringar i socialförsäkringsbalken.....	48
5.8	Uppföljning och utvärdering av stödboende.....	50
6	Utveckling av familjehemsvården.....	51
6.1	Ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården	52
7	Frekvenstillsyn av vissa verksamheter för barn och unga	54
8	Uttrycket unga.....	56
9	Rättelse i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	57
10	Konsekvenser	58
10.1	Konsekvenser för barn och unga	58
10.2	Samhällsekonomiska konsekvenser	58

Prop. 2015/16:43	10.3	Ekonomiska konsekvenser	59
	10.4	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	61
	10.5	Konsekvenser för små företag	62
	10.6	Konsekvenser för att nå de integrationspolitiska målen	62
	10.7	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	63
	10.8	Övriga konsekvenser	63
	11	Ikraftträdande	63
	12	Författningskommentar	64
	12.1	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	64
	12.2	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	68
	12.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	69
	12.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade	69
	12.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn	70
	12.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	70
	12.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister	70
	Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)	71
	Bilaga 2	Utredningens författningsförslag	81
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser (SOU 2014:3)	132
	Bilaga 4	Promemorian Förslag till införande av en ny placeringsform för barn och unga (stödboende) i socialtjänstlagen (2001:453)	134
	Bilaga 5	Förteckning av remissinstanser som yttrat sig över promemorian Förslag till införande av en ny placeringsform för barn och unga (stödboende) i socialtjänstlagen (2001:453)	138
	Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag	139
	Bilaga 7	Lagrådets yttrande	158
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 november 2015	160
		Rättsdatablad	161

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
4. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
5. lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,
6. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
7. lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till åtta dagar.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 2 a kap. 4 §, 3 kap. 2, 3 a, 6 a och 6 c §§, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1, 2, 4 och 7–7 c §§, 7 kap. 1 och 3 a §§, 8 kap. 2 §, 11 kap. 3 §, 12 kap. 2 och 10 §§, 13 kap. 11 §, 14 kap. 1 § och rubriken till 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.

4 §¹

En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. hem för vård eller boende enligt 6 kap.,

3. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

3 kap.

2 §

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen *skall* bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden *skall* också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen *ska* bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden *ska* också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

¹ Senaste lydelse 2011:328.

Socialnämnden *skall* även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och *ungdom*, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden *skall* i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Socialnämnden *ska* även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och *unga*, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden *ska* i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

3 a §²

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och *ungdom*.

Socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har utländsk utbildning som erkänts enligt 3 b § andra stycket för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och *ungdom* som innefattar

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför arbetsuppgifter som avses i andra stycket har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

6 a §³

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, *ungdomars* och vårdnadshavares olika behov.

För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

I 6 b § finns särskilda bestämmelser om kontaktperson och om kontaktfamilj.

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och *unga*.

Socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har utländsk utbildning som erkänts enligt 3 b § andra stycket för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och *unga* som innefattar

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, *ungas* och vårdnadshavares olika behov.

² Senaste lydelse 2013:1146.

³ Senaste lydelse 2012:776.

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och *ungdom*.

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och *unga*.

5 kap.

1 §⁵

Socialnämnden ska

– verka för att barn och *ungdom* växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och *ungdom*,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och *ungdom* far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och *ungdom* av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och *ungdom* inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och *ungdom* som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och *ungdom* som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,

– i sin omsorg om barn och *ung-*

– verka för att barn och *unga* växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och *unga*,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och *unga* far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och *unga* av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och *unga* inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och *unga* som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och *unga* som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om *barnets eller* den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,

– i sin omsorg om barn och *unga*

⁴ Senaste lydelse 2012:776.

⁵ Senaste lydelse 2015:85.

dom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och *ungdom* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av slutet ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av slutet ungdomsvård upphört.

tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och *unga* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av slutet ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av slutet ungdomsvård upphört.

6 kap.

Vård i familjehem och i hem för vård eller boende

Vård utanför det egna hemmet

1 §

Socialnämnden *skall* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem *eller* i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden *ska* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett

1. familjehem,
 2. hem för vård eller boende,
- eller*

3. *stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år (stödboende).*

Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

2 §

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Enligt 3 § *skall* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende *och stödboenden*. Enligt 3 § *ska* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

4 §⁶

Vård i familjehem *och* hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

Vård i familjehem, hem för vård eller boende *och stödboende* ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

7 §⁷

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller *ett* hem för vård eller boende

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, *stödboende* eller hem för vård eller boende

1. medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,
2. verka för att de får lämplig utbildning,
3. verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver,
4. lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 a §⁸

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, *stödboende* eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 b §⁹

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende främst genom

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, *stödboende* eller hem för vård eller boende främst genom

1. regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas,
2. enskilda samtal med barnet eller den unge,
3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och
4. samtal med vårdnadshavarna.

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

⁶ Senaste lydelse 2009:596.

⁷ Senaste lydelse 2012:776.

⁸ Senaste lydelse 2012:776.

⁹ Senaste lydelse 2012:776.

7 c §¹⁰

När vård ges i ett familjehem eller *ett* hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

När vård ges i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

7 kap.**1 §¹¹**

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. hem för vård eller boende, *1. stödboende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap.,*
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

Tillstånd behövs inte för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

3 a §¹²

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende *eller i* sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket *skall* överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket *ska* överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder *skall* handlingar i enskild verksamhet,

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder *ska* handlingar i enskild verksamhet,

¹⁰ Senaste lydelse 2012:776.

¹¹ Senaste lydelse 2012:944.

¹² Senaste lydelse 2007:1315.

av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

8 kap.

2 §¹³

För familjerådgivning, verksamhet för barn och *ungdom* enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

För familjerådgivning, verksamhet för barn och *unga* enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

I fråga om avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad i särskilt boende finns ytterligare bestämmelser i 3–9 §§.

11 kap.

3 §¹⁴

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende eller *i ett* familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende eller *i ett* familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

¹³ Senaste lydelse 2004:770.

¹⁴ Senaste lydelse 2012:776.

12 kap.
2 §¹⁵

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, *i ett familjehem, i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.*

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, familjehem, *stödboende*, sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar *skall* vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Handlingar *ska* vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

10 §¹⁶

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuogoett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller 1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller

¹⁵ Senaste lydelse 2007:1315.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:761.

boende eller *i ett* familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

boende, *stödboende* eller familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

13 kap.

11 §¹⁷

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *sådana hem för vård eller boende* som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *vissa boenden* som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

14 kap.

1 §¹⁸

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och *ungdom*,

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och *unga*,

2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,

3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och

4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

¹⁷ Senaste lydelse 2012:944.

¹⁸ Senaste lydelse 2014:761.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i Prop. 2015/16:43 första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 10 §, 96 kap. 8 §, 102 kap. 20 § och 106 kap. 7, 8, 19 och 31 §§ i socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

10 §

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem eller *i* hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

96 kap.

8 §

När ett barn bor i ett familjehem eller *i ett* hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

När ett barn bor i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

102 kap.

20 §

När den bidragsgrundande inkomsten och reduceringsinkomsten beräknas ska den handläggande myndigheten bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreförsörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade

- är häktad,
- är intagen i kriminalvårdsanstalt,
- är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård, eller

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

106 kap.

7 §

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vård-

att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

kostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

8 §

Underhållsstöd lämnas inte för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,

2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

3. vårdas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

3. vårdas i familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

19 §¹

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

31 §²

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pen-

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när

¹ Senaste lydelse 2010:613.

² Senaste lydelse 2010:613.

Prop. 2015/16:43 sionsberättigad vistas utanför en pensionsberättigad vistas utan-
anstalt enligt 11 kap. 3 § fängel- för anstalt enligt 11 kap. 3 § fäng-
selagen (2010:610). elselagen (2010:610).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Prop. 2015/16:43

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare, får socialnämnden besluta

1. att den unge ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett, eller

2. att den unge ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

När ett sådant beslut meddelas, ska en särskild behandlingsplan finnas.

Bestämmelserna i 13 § *första och tredje styckena* samt 21 § första och tredje styckena gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av om ett sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Bestämmelserna i 13 § *andra stycket, 13 a § första stycket* samt 21 § första och tredje styckena gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av om ett sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Första stycket är också tillämpligt om den som är under 20 år och som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatta insatser för att hindra ett sådant beteende som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2015:82.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 16 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 d §¹

En kommun har ansvar enligt denna lag gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i

1. familjehem eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),	1. familjehem, <i>stödboende</i> eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),
---	--

2. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller	2 socialtjänstlagen, eller
--	----------------------------

3. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.	7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:329.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Prop. 2015/16:43

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn samt 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn

1 §

Hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma *skall* gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende som sägs i första stycket, *skall* till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande själv inhämtar utdraget.

Utdraget *skall* vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får med-

Hem för vård eller boende *eller stödboenden* enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma *ska* gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende *eller ett sådant stödboende* som sägs i första stycket, *ska* till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Utdraget *ska* vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får med-

Prop. 2015/16:43 dela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag. dela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

4 §¹

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva *stödboende eller* hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:595.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2015/16:43

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *sådana hem för vård eller boende* som tar emot barn,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *vissa boenden* som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2013:853.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *sådana hem för vård eller boende* som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *skall* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *skall* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Föreslagen lydelse

8 a §¹

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid *vissa boenden* som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *ska* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *ska* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2007:173.

Den 12 juli 2012 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag (dir. 2012:79) att göra en översyn av bestämmelserna i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket. Vissa frågor som berör socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ingick också i uppdraget. Syftet med utredningen var att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga som tvångsvårdas enligt LVU samt att bidra till kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården, med särskilt fokus på tvångsvård.

Den 19 juni 2013 gav regeringen utredaren ett tilläggsdirektiv (dir. 2013:74) och kompletterade uppdraget till att omfatta en översyn av olika former av placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt SoL och LVU samt att lämna förslag till fler alternativ än vad som finns i dag. Förslagen skulle svara mot barns och ungas skiftande behov samt säkerställa god kvalitet och hög kostnadseffektivitet i verksamheten liksom barns och ungas behov av skydd. I uppdraget ingick att lämna förslag till författningsändringar.

Den 12 juni 2014 gav regeringen utredaren ytterligare ett tilläggsdirektiv (dir. 2014:87) och kompletterade uppdraget med en översyn av hur långsiktighet och stabilitet i större utsträckning kan säkerställas för barn som är eller bedöms bli långvarigt placerade.

Med anledning av att utredaren fått två tilläggsdirektiv förlängdes tiden för slutredovisning till den 15 juni 2015. Utredningen antog namnet Utredningen om tvångsvård för barn och unga.

Den 11 februari 2014 överlämnade utredaren delbetänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3). I betänkandet redovisar utredaren främst uppdrag som framgår av tilläggsdirektiv 2013:74 men även några av de uppdrag som framgår av tilläggsdirektiv 2012:79.

Den 18 maj 2015 remitterade Socialdepartementet en promemoria avseende en komplettering av utredarens förslag om införandet av en ny placeringsform för barn och unga (dnr S2015/03723/FST).

En sammanfattning av delbetänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2014/01332/FST).

Promemorian med lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En remissammanställning finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2015/03723/FST).

Denna proposition behandlar vissa förslag som utredaren redovisat i delbetänkandet (SOU 2014:3) och förslagen i den promemoria som remitterats den 18 maj 2015. Det handlar huvudsakligen om införandet av den nya placeringsformen stödboende samt utveckling av familjehemsvården. Övriga förslag som utredningen lämnat i delbetänkandet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Förslaget till ändring i 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga finns inte med i ovannämnda betänkande eller pro-

memoria. Förslaget till ändring är av rättelsekaraktär och någon remissbehandling har därför inte ansetts behövlig.

Den 26 juni 2015 överlämnade Utredningen om tvångsvård för barn och unga slutbetänkandet *Barn och ungas rätt vid tvångsvård* Förslag till ny LVU (SOU 2015:71). Slutbetänkandet har skickats ut på remiss.

Regeringen föreslår också att riksdagen beslutar om förkortad motions- tid till åtta dagar mot bakgrund av den akuta situationen för kommunerna att kunna tillhandahålla boenden för barn och unga som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Bakgrunden till den akuta situationen är bl.a. den kraftiga ökningen av antalet ensamkommande barn som ansöker om asyl i Sverige.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 8 oktober 2015 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Regeringen följer delvis Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas och bemöts i avsnitt 5.5 och kapitel 8. Ett par redaktionella ändringar har också gjorts i förhållande till lagrådsremissen.

4 Bakgrund

4.1 Placering för vård utanför det egna hemmet – dagens placeringsformer och reglering

Familjehem och hem för vård eller boende

Enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende (HVB). Vad som avses med familjehem och HVB definieras i socialtjänstförordningen (2001:937), förkortad SoF. Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 1 § SoF). Med HVB avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård och behandling i förening med ett boende (3 kap. 1 § SoF). Såväl barn, unga och vuxna som har något behov inom socialtjänstlagens ansvarsområde kan komma i fråga för boende i familjehem eller HVB.

Det finns också möjlighet för socialnämnden att tillfälligt placera barn i ett jourhem (se 6 kap. 6 § SoL).

Frivillig vård av unga ges med stöd av socialtjänstlagen och när samtycke inte finns ges vård huvudsakligen med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU. Vid en frivillig placering ingår som regel själva placeringen i beslutet om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Det förutsätter att det går att hitta en

lösning i samförstånd kring valet av hem. Annars saknas i princip förutsättningar för en frivillig placering.

Enligt 6 kap. 2 § SoL ansvarar varje kommun för att det finns tillgång till familjehem och HVB för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Vård i familjehem och HVB ska bedrivas i samråd med socialnämnden (6 kap. 4 § SoL).

Tillståndsplikt för enskild verksamhet

Enligt 7 kap. 1 § första stycket SoL får ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av hem för vård eller boende.

Tillstånd behövs inte för sådan verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § SoL har överlåtit till enskild att utföra (7 kap. 1 § andra stycket SoL).

Kommuner och landsting som driver HVB-verksamhet ska anmäla verksamheten till IVO innan den påbörjas. Det gäller även då kommunen har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet. Att det inte krävs tillstånd för kommuner och landsting att driva HVB beror på att dessa huvudmän förutsätts vara väl förtrodda med de krav som ställs på verksamheten (prop. 2006/07:129 s. 64).

Tillstånd får, enligt 7 kap. 2 § SoL, beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Socialnämndens ansvar

Socialnämndens ansvar för barn som vårdas i familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller HVB är i grunden detsamma. Nämnden ska, enligt 6 kap. 7 § SoL, medverka till att barnen får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning och att de får den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavaren och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Socialnämnden ska, enligt 6 kap. 7 a § SoL, även lämna dem som vårdar barnen råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska, enligt 6 kap. 7 b § SoL, noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller HVB, främst genom regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, enskilda samtal med barnet eller den unge, samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem och samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

Enligt 11 kap. 3 § första stycket SoL ska det finnas en vårdplan vid en placering i familjehem eller HVB. Enligt andra stycket ska det, vid placering av barn och unga, även upprättas en plan över hur vården ska genomföras (genomförandeplan). Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för (tredje stycket).

När vård ges i ett familjehem eller ett HVB ska det, enligt 6 kap. 7 c § första stycket SoL, finnas en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge. Enligt andra stycket ska

socialsekreteraren besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

Såväl vård i familjehem som i HVB ska bedrivas i samråd med socialtjänsten enligt 6 kap. 4 § SoL. Minst en gång var sjätte månad ska socialnämnden, enligt 6 kap. 8 § SoL, överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Enligt 11 kap. 4 b § SoL får socialnämnden besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett HVB har upphört.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras, enligt 3 kap 3 § tredje stycket SoL. Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och ungdom, enligt 3 kap 3 a § SoL.

Bestämmelser om verksamhet vid hem för vård eller boende

Oavsett driftsform omfattas verksamhet som driver HVB av reglerna i 3 kap. 3 § SoL om att insatserna ska vara av god kvalitet och att det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Vid varje HVB ska, enligt 3 kap. 5 § SoF, finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det ska också finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet.

Ett HVB som tar emot barn får inte anställa någon utan att kontroll har gjorts i Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister. Det följer av 1 § lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn. Vid allvarlig underlåtenhet att iaktta denna skyldighet får IVO, enligt 13 kap. 11 § SoL, återkalla tillståndet för verksamheten.

I SoF finns regler för in- och utskrivning. Enligt 3 kap. 11 § SoF beslutar föreståndaren om inskrivning. Vid inskrivningsbeslutet ska det särskilt kontrolleras att hemmet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt. När behovet av vård i hemmet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Föreståndaren beslutar om utskrivning, enligt 3 kap. 14 § SoF.

Samma regler vid placering av ensamkommande barn

I den proposition (prop. 2005/06:46) som föregick överföringen av ansvaret för ensamkommande barn till kommunerna 2006 fördes begreppet normaliseringsprincipen fram. Principen innebär att samma regler och sociala omvårdnadssystem så långt det är möjligt bör gälla för samtliga barn och unga som vistas i Sverige. Det slås fast att reglerna i SoL och Socialstyrelsens föreskrifter ska tillämpas på boenden för ensamkommande barn. Enligt propositionen tillförsäkras på detta sätt de ensamkommande barn som i framtiden tas emot av kommunerna samma standard vad gäller vård och omsorg som övriga barn i Sverige.

Ensamkommande barns behov ska utredas av socialtjänsten och den placering som görs ska följa samma regler som gäller för andra placeringar av barn.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om HVB gäller alla HVB och innehåller bestämmelser om föreståndarens och övrig personals kompetens, personaltäthet, lokaler, journalföring, behandlingsplan och vad en ansökan om tillstånd ska innehålla. Av föreskrifterna framgår bl.a. att det vid ett hem som tar emot barn eller personer med psykiskt funktionshinder ska finnas personal tillgänglig dygnet runt i verksamhetens lokaler (SOSFS 2003:20).

Socialstyrelsen har även utfärdat föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende (SOSFS 2012:11). Vården ska enligt föreskrifterna vara trygg, säker, ändamålsenlig och präglas av kontinuitet. Det ska finnas rutiner för hur vården av barn och unga ska planeras och följas så att missförhållanden ska kunna uppmärksammas och åtgärdas. Socialnämnden ska kartlägga och analysera behovet av familjehem, jourhem och HVB och med det som utgångspunkt planera för och vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa tillgången till hem. Socialnämnden ska vidare medverka för att kunna tillgodose placerade barns behov av lämplig utbildning och hälso- och sjukvårdsinsatser.

Inspektionen för vård och omsorg svarar för den statliga tillsynen

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har enligt 13 kap. 1 § SoL ansvar för tillsynen över socialtjänsten och verksamheten vid enskilda HVB. Tillsyn enligt SoL innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som meddelats med stöd av sådana föreskrifter (13 kap. 2 § SoL).

Inom ramen för tillsynen ska IVO, enligt 13 kap. 3 § SoL, bl.a. kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps. Vid tillsyn som rör barns förhållanden får barnet, enligt 13 kap. 4 § SoL, höras om det kan antas att barnet inte tar skada av samtalet. Barnet får höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

Av 13 kap. 8 § SoL följer att IVO får förelägga den som svarar för en verksamhet att avhjälpa missförhållanden om dessa har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser som de har rätt till. Föreläggandet får förenas med vite.

Enligt 13 kap. 9 § SoL får IVO helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten om ett missförhållande är allvarligt och föreläggandet inte har följts. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får IVO i stället helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet. Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt får IVO helt eller delvis återkalla tillståndet, utan föregående föreläggande. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får IVO i stället helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

4.2 Utvecklingen inom barn- och ungdomsvården

Antalet placerade barn och unga i familjehem och hem för vård eller boende fortsätter att öka

Antalet barn och unga som får någon form av heldygnsinsats fortsätter att öka. Nära 32 600 barn var placerade utanför hemmet av socialtjänsten under 2013. Fler pojkar än flickor berördes av någon typ av heldygnsinsats. Andelen pojkar av de barn som var placerade någon gång under 2013 var 62 procent, och andelen för flickor var 38 procent.

Den 1 november 2013 hade ca 22 700 barn och unga heldygnsinsats. Familjehem var den vanligaste placeringsformen bland barn och unga med insats den 1 november 2013 oavsett kön. 57 procent av de som vårdades enligt SoL och 70 procent av de som vårdades enligt LVU var då placerade på familjehem.

Ungefär 12 900 barn och unga påbörjade heldygnsinsatser enligt SoL och/eller LVU under 2013. Av dem var ca 10 000 barn och unga nyttillkomna. För barnen i åldern 13–17 år har andelen som påbörjat heldygnsinsats ökat kraftigt de senaste åren, då främst bland pojkar. Ökningen utgörs till största delen av pojkar med annan vårdnadshavare än förälder eller förordnad vårdnadshavare. En trolig förklaring till ökningen är att den utgörs av ensamkommande barn.¹

Antalet ensamkommande barn fortsätter att öka

Antalet ensamkommande barn² som kommit till Sverige har ökat under flera år och ökningen har varit kraftigare under det senaste året. Antalet ensamkommande barn som ansökte om asyl i Sverige 2014 uppgick till 7 049. Antalet kan jämföras med 3 852 barn 2013, vilket innebar en ökning med drygt 80 procent från 2013 till 2014. Av det totala antalet ansökningar under 2014 var det ca 80 procent pojkar och ca 20 procent flickor som ansökte om asyl i Sverige. Majoriteten (ca 75 procent) av de ensamkommande barnen är i åldern 15–17 år. 87 procent av de ärenden som prövades i Sverige under 2014 (exklusive Dublinärenden och avskrivna ärenden) beviljades permanent uppehållstillstånd.³ Utvecklingen i omvärlden har medfört att antalet asylsökande ensamkommande barn har fortsatt att öka. Fram t.o.m. den 18 oktober 2015 har ca 19 500 ensamkommande barn sökt asyl i Sverige.⁴ Enligt Migrationsverkets beräkningar kommer 33 000 ensamkommande barn att söka asyl i Sverige 2015.⁵

¹ Barn och unga – insatser år 2013 Vissa insatser enligt socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (Socialstyrelsen 2014).

² Ett ensamkommande barn är en person som är under 18 år och som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

³ Migrationsverkets statistik.

⁴ Verksamhets- och utgiftsprognos, Oktober 2015 (Migrationsverket).

⁵ Migrationsverket anger tre beräkningsalternativ: 29 000, 33 000 och 40 000. Verksamhets- och utgiftsprognos, Oktober 2015 (Migrationsverket).

Tabell 4.1 Antalet ensamkommande barn som ansökt eller förväntas ansöka om asyl i Sverige

Prop. 2015/16:43

År	2008	2010	2012	2014	2016 Prognos
Antal barn	1 510	2 393	3 578	7 049	24 000*

* 2016 avser prognos (okt 2015). Migrationsverket anger tre olika beräkningsalternativ för 2016: 16 000, 24 000 och 33 000.

Källa: Migrationsverkets statistik

De flesta av de ensamkommande barnen har placerats i ett hem för vård eller boende (HVB). Yngre barn har i allmänhet placerats i familjehem. Antalet HVB för ensamkommande barn har ökat med anledning av det ökade antalet barn som kommer till Sverige. Vid utgången av 2014 fanns 490 HVB för ensamkommande barn jämfört med 378 vid utgången av 2013.⁶

Personligt stöd den vanligaste öppenvårdsinsatsen

Den 1 november 2013 hade ca 29 000 barn och unga en eller flera av de öppenvårdsinsatser som redovisas i Socialstyrelsens officiella statistik. Det är tre insatser enligt socialtjänstlagen som redovisas: strukturerade öppenvårdsprogram, behovsprövat personligt stöd och kontaktperson eller kontaktfamilj.

Fler pojkar än flickor hade öppenvårdsinsats, 56 procent var pojkar och 44 procent flickor. Behovsprövat personligt stöd var den öppenvårdsinsats som flest barn och unga berördes av 2013. Omkring 27 100 barn och unga fick den insatsen någon gång under året. Ungefär 18 800 barn och unga hade kontaktperson eller kontaktfamilj och ca 10 700 fick någon gång under 2013 insatsen strukturerat öppenvårdsprogram.⁷

4.3 Behov av fler lagreglerade placeringsformer för barn

Skrivelse från Socialstyrelsen om behovet av en översyn

Socialstyrelsen framförde i en skrivelse till Regeringskansliet den 6 november 2012 att myndigheten fått allt fler frågor om möjligheterna för socialnämnden att bevilja insatser i form av boende med visst stöd till barn under 18 år – utöver de i socialtjänstlagen angivna formerna familjehem och HVB (S2012/07966/FST). Frågorna från kommuner har framför allt handlat om möjligheterna och lämpligheten att placera barn i egna lägenheter. Uttryck som stödboenden, utslussningslägenheter och träningslägenheter har använts. Syftet med insatsen har beskrivits som att

⁶ Tillsynsrapport 2014 (Inspektionen för vård och omsorg 2015).

⁷ Barn och unga – insatser år 2013 Vissa insatser enligt socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (Socialstyrelsen 2014).

ge barnet stöd i vuxenblivandet och i träningen inför ett självständigt boende. Enligt Socialstyrelsen används redan denna form av boenden, bl.a. för ensamkommande barn.

Socialstyrelsen framför också att de kvalitets- och skyddsregler som under åren tillkommit för att säkerställa en god vård är kopplade till de i socialtjänstlagen förekommande insatserna familjehem, HVB och jourhem. Vidare sägs att barn som ges andra insatser i fråga om boende därför riskerar att hamna utanför detta reglerade skyddsnät. Socialstyrelsen efterfrågade därför en översyn av behovet av kompletterande lagreglerade placeringalternativ för barn.

Kartläggning av ensamkommande barns och ungas behov

Socialstyrelsen genomförde 2013 på regeringens uppdrag en kartläggning av ensamkommande barns och ungas behov. Kartläggningen visade att vård, omsorg, utbildning och andra insatser behöver individanpassas i större utsträckning än vad som görs i dag. Enligt Socialstyrelsen behöver det emotionella stödet i vardagen överlag bli bättre liksom tillgängligheten till psykiatriskt stöd eller behandling för dem som lider av psykisk ohälsa. För att kunna ge barnen insatser som både omfattar omsorg efter individuella behov och syftar till självständiggörande behöver socialtjänsten, enligt Socialstyrelsen, eftersträva placering på mindre och hemlika HVB. Vid de dialogmöten som Socialstyrelsen anordnat som ett led i kartläggningen, framkom att personalen vid dagens HVB för ensamkommande upplever sina verksamheter som alltför stora. Storleken gör det svårt för dem att skapa hemlika förhållanden.

För att tillgodose ensamkommande barns och ungas behov av praktiskt, materiellt och känslomässigt stöd behöver socialtjänsten, enligt Socialstyrelsen, utveckla sitt arbete för dem som fyllt 18 år men inte 21 år. Långsiktig planering betonas för att tillgodose behovet av passande boendelösningar för denna åldersgrupp.

Dagens utslussningsverksamheter bygger mestadels på att den unge flyttar till en lägenhet i närheten av HVB och får tillgång till vuxenstöd. Kartläggningen visar att övergången från HVB till utslussningslägenhet kan bli abrupt när ungdomarna fyllt 18 år. De unga som intervjuades inom ramen för kartläggningen tyckte inte att de hade förberetts tillräckligt bra för att klara sig på egen hand. De hade tillgång till läxhjälp vissa tider, men önskade mer stöd och kontakt. De efterfrågade en mer innehållsrik och stimulerande utslussningsverksamhet och att det tydligt borde signaleras att de ska delta i de aktiviteter som erbjuds och att man söker upp dem som inte kommer. Det framkom också i kartläggningen att ensamkommande gymnasieelever har en benägenhet för högre frånvaro, vilket kan vara ett resultat av att den unge är för mycket lämnad åt att ta ansvar för sig själv. De ansågs behöva mer stöd i vardagen – inte minst på fritiden och på skollov. Det framfördes vidare att utslussningsverksamheterna behöver vara aktiva i sitt stöd till den unge, vara mer uppsökande och ha tätare samarbete med den unge, skolan och socialtjänsten, Arbetsförmedlingen m.fl.⁸

⁸ Ensamkommande barns och ungas behov En kartläggning (Socialstyrelsen 2013).

Erfarenheter från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är att ensamkommande när de fyller 18 år som regel flyttar till någon form av utslussningsverksamhet som ofta innebär en egen lägenhet. De har som regel permanent uppehållstillstånd. De kan vara en del av en HVB-verksamhet eller fristående. Kunskapen om dessa är begränsad eftersom de inte omfattas av IVO: s frekvenstillsyn.

Ökningen av antalet ensamkommande barn medför ett ökat behov av fler placeringsalternativ

Den rådande situationen med en stor ökning av människor på flykt till Europa hösten 2015, har medfört en kraftig ökning av antalet asylsökande som kommer till Sverige. Av Migrationsverkets senaste prognos (den 22 oktober 2015) framgår att ca 19 500 ensamkommande barn har sökt asyl i Sverige fram t.o.m. v. 42 (den 18 oktober 2015). Migrationsverket uppskattar att antalet ensamkommande barn sannolikt kommer fortsätta att vara högt framöver. Den stora ökningen innebär stora ansträngningar för landets kommuner.⁹ Behovet av fler placeringsplatser och fler placeringsalternativ är stort. Med stödboende som kompletterande placeringsform kan kommunerna enklare hitta en placering som passar barnet eller den unge och flexibiliteten i kommunernas mottagande ökar.

Hem för vård eller boende (HVB) är utformat för barn och unga som behöver placeras utanför hemmet och som har ett annat behov än vad ensamkommande barn generellt sett har. I avsaknad av andra alternativ enligt SoL har många ensamkommande barn och unga placerats i HVB. Det finns därför behov av en mer självständig placeringsform och ett mer individanpassat stöd med ett annat innehåll jämfört med HVB.

⁹ Verksamhets- och utgiftsprognos, Oktober 2015 (Migrationsverket).

5 En ny placeringsform för barn och unga

5.1 Stödboende

Regeringens förslag: En ny placeringsform, stödboende, ska föras in i socialtjänstlagen. Socialnämnden ska sörja för att barn och unga i åldern 16–20 år som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett stödboende. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl. Varje kommun ska ansvara för att det finns tillgång till stödboenden. Ett stödboende ska bedrivas i samråd med socialnämnden.

Regeringens bedömning: En definition av placeringsformen stödboende bör införas i socialtjänstförordningen. Med ett stödboende bör avses en verksamhet som tar emot enskilda i åldern 16–20 år i ett eget boende med individanpassat stöd.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen har föreslagit att placeringsformen ska benämnas *boende för stöd och tillsyn*.

Utredningen har föreslagit att placeringsformen boende för stöd och tillsyn ska definieras i socialtjänstförordningen. Utredningens förslag i denna del överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl. Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstansernas synpunkter på utredningens förslag: Den övervägande majoriteten av de remissinstanser som kommenterat förslagen är positiva och lyfter fram vikten av att reglera en ny placeringsform för äldre ungdomar med förutsättningar att bo i ett eget boende med anpassat stöd. *Socialstyrelsen* avstyrker förslaget i den utformning som föreslås av utredningen. *Socialstyrelsen* delar utredningens bedömning att det behövs ett tydligt reglerat alternativ till hem för vård eller boende (HVB) för unga. *Socialstyrelsen* anser att placeringsformen enbart bör betecknas som *stödboende* eftersom den begränsade personaltillgång som utredningen föreslår inte räcker för sådan tillsyn i det dagliga livet som placeringsformen sägs kunna tillgodose. *Socialstyrelsen* vill understryka att behovet av försiktighet är minst lika stort när det gäller innehåll och kvalitet i stödboenden som för andra placeringsformer. *Socialstyrelsen* anser därför att placeringsformen inte bör användas för barn under 18 års ålder under den tid som myndighetens uppföljning och utvärdering föreslås pågå, dvs. två år, och att stödboendena under denna period bör omfattas av samma frekvenstillsyn som HVB. *Inspektionen för vård och omsorg* (IVO) delar utredningens förslag till den nya boendeformen men vill understryka vikten av en analys av risken för att detta placeringsalternativ, exempelvis av ekonomiska skäl, används för fel eller för en alltför vid målgrupp. *Länsstyrelsen i Skåne län* bedömer bl.a. att stödet till ensamkommande barn och unga behöver individanpassas i större utsträckning än vad som sker i dag. Socialtjänsten behöver därför etablera kontakt med barnet och få en djupare kunskap om dess behov och

önskemål. Med tanke på att den nya placeringsformen förutsätter en högre grad av självständighet hos barnet och mindre närvaro av personal anser länsstyrelsen att det är angeläget att säkerställa att placeringen i stödboende föregås av en fullödig utredning. Länsstyrelsen i Skåne län menar även att stödboende först bör komma i fråga när barnet har fått uppehållstillstånd, eftersom barn som har fått avslagsbeslut befinner sig i en mycket utsatt situation och därför inte bör vara placerade i stödboende. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* delar utredningens bedömning att det är angeläget att införa stödboende men delar inte utredningens förslag att stödboende ska förutsätta ett enskilt boende och att det endast i undantagsfall, om den unge samtycker, ska erbjudas som ett delat boende. *Hagfors kommun* menar att stödboende skulle kunna vara ett placeringsalternativ även vid tvångsvård, om än för en begränsad tid. Kommunen menar att det för mindre kommuner som tar emot ensamkommande barn kan vara svårt att organisera utslussningsverksamhet som en separat verksamhet utifrån resurser, arbetstider etc. *Rädda Barnen* anser att det bör finnas en möjlighet att vid behov bo kvar i stödboendet även efter 21 års ålder. *Rädda Barnen* anser att det måste finnas en möjlighet att sänka den undre gränsen, till exempel om syskon kommer till Sverige utan vuxet sällskap och där det yngsta syskonet ännu inte har fyllt 16 år.

Remissinstansernas synpunkter på promemorian: De remissinstanserna har yttrat sig är positiva till förslaget. *Inspektionen för vård och omsorg (IVO)* anser att resonemangen om särskilda skäl behöver utvecklas, bl.a. med fokus på barnets rättigheter och vikten av en individuell prövning. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* föreslår att regeringen på ett tydligare sätt markerar barnkonventionens tillämplighet. Länsstyrelsen lyfter också fram att det är av yttersta vikt att reformen inte underblåser rådande svårigheter, såsom försvinnanden, människohandel, självskadebeteenden, skolproblem och socialt utanförskap. Undantagsbestämmelsen bör även tillämpas på oklara fall, t.ex. där åldersbedömningen av barnet är svår eller tveksam. *Migrationsverket* framför att många ensamkommande barn som ansöker om asyl i Sverige är 16–17 år gamla. Att dessa barn relativt kort efter ankomsten till Sverige ska placeras i eget boende ökar risken för att de utsätts för människohandel. Mot denna bakgrund är Migrationsverket positiv till förslaget men anser att frågan om människohandel bör utredas ytterligare. *Socialstyrelsen* anser att ett stödboende inte ska vara den första placeringen för ensamkommande barn. Stödboende bör vara förbehållet ensamkommande barn och ungdomar med uppehållstillstånd i Sverige. Socialstyrelsen betonar också vikten av att det beskrivs att stödboende ska utformas med ett tydligt fokus på att barnet eller den unge ökar sin förmåga att leva ett självständigt och ansvarstagande liv samt vara lokaliserade och utformade så att barnets eller den unges möjligheter att delta på olika sätt i samhällslivet inte inskränks. *Barnombudsmannen* anser att det bör införas en uttrycklig bestämmelse i lag om att en förutsättning för att ett barn under 18 år ska placeras i stödboende är att barnet själv samtycker till att bo i eget boende. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* tillstyrker förslaget vad gäller stödboende för ungdomar i åldern 16–17 år, med tillägget att det krävs särskilda skäl. En undre åldersgräns är viktig och barn yngre än 16 år ska inte kunna placeras i ett stödboende.

SKL framför att en initial placering i stödboende måste vägas mer noggrant mot en HVB-placering när det gäller placeringsformens möjlighet att täcka de speciella omsorgsbehov som ensamkommande barn och unga kan ha. *Mariestads kommun* anser att det ska vara möjligt att beviljas stödboende från 15 års ålder, då en 15-åring i andra fall anses ha uppnått sådan mognad att denne t.ex. själv kan söka vissa former av bistånd.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En ny placeringsform för barn och unga

I dag ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende (HVB). Regeringen anser att det är angeläget att det finns tillgång till fler placeringsformer för barn och unga som svarar mot barnens och de ungas faktiska behov. Det är angeläget med en mindre ingripande placeringsform för barn och unga jämfört med HVB.

Utredningen om tvångsvård för barn och unga fick därför i uppdrag att föreslå ny rättslig reglering som möjliggör fler placeringsalternativ för barn och unga. Utredningen skulle särskilt pröva möjligheterna att införa placeringsformer som utgör en mindre ingripande insats, t.ex. boende i egen lägenhet med visst stöd, för barn och unga som inte har behov av HVB.

Socialstyrelsen har i en skrivelse till Socialdepartementet (se avsnitt 4.3) beskrivit att det i dag finns nya, delvis oreglerade, placeringsformer för barn och unga. Exempelvis används olika former av boenden som benämns stödboende i kommunerna, bl.a. för ensamkommande barn och unga. Framväxten av dessa är, enligt utredningen, ett uttryck för ett faktiskt behov av att utveckla och differentiera samhällsvården. Utredningen delar Socialstyrelsens beskrivning av de nya, delvis oreglerade placeringsformerna. Enligt utredningens uppfattning är det angeläget att lyfta fram de placeringsformer som vuxit fram och som har en potential och ge dem en tydlig rättslig reglering.

Regeringen delar utredningens bedömning att det finns ett stort behov av en ny placeringsform, som ett komplement till nuvarande placeringsformer, för att ge kommunerna förutsättningar att möta barnets eller den unges behov. Regeringen anser att den nya placeringsformen ska benämnas stödboende. En rättslig reglering av boendeformen stödboende är nödvändig för att säkerställa att den omfattas av kvalitets- och skyddsreglering på liknande sätt som gäller för familjehem och HVB.

Det huvudsakliga syftet med den nya placeringsformen är att, under trygga former, träna och förbereda barnet eller den unge för ett självständigt boende och vuxenliv. Stödboende kan vara ett fristående placeringsalternativ eller fungera som utslussning efter annan vård utanför det egna hemmet, i t.ex. familjehem eller HVB men också efter vård vid ett särskilt ungdomshem.

Barn och unga som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd, och som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i HVB, ska kunna placeras i ett stödboende. Jämfört med den grupp av barn och unga som placeras i HVB är stödboende avsett för barn och unga som är bättre socialt fungerande och

endast har ett mindre vårdbehov. De är också så pass mogna och självständiga att en familjehemsplacering inte bedöms lämplig.

Utredningen har föreslagit att den nya placeringsformen ska benämnas boende för stöd och tillsyn (stödboende). I likhet med vad Socialstyrelsen anför anser regeringen emellertid att tillsyn inte ska ingå i benämningen. Regeringen anser att den tillsyn som ska ske av personal i stödboende kan anses ingå i det individanpassade stödet (se vidare i avsnittet Individanpassat stöd för barnet eller den unge). Tillsyn bör inte finnas med i benämningen eftersom det kan förknippas med annan slags tillsyn. Regeringen anser därför att den nya placeringsformen ska benämnas stödboende.

Med ett stödboende bör avses en verksamhet som tar emot enskilda i åldern 16–20 i ett eget boende med individanpassat stöd. Regeringen anser att definitionen av stödboende bör införas i socialtjänstförordningen. Skälet till att definitionen bör införas i förordning är att de nuvarande placeringsformerna familjehem och HVB i dag definieras i socialtjänstförordningen (2001:937), förkortad SoF.

Det är också viktigt att reglera de kriterier som ska känneteckna en verksamhet med stödboende för att motverka de risker som ett eget boende för barn och unga kan innebära, inte minst då närvaro av personal kommer att vara begränsad i förhållande till vad som gäller vid HVB.

Tänkbara målgrupper

På samma sätt som för andra placeringsformer ska socialtjänsten alltid göra en individuell bedömning av om barnet eller den unge ska tas emot i ett stödboende. Regeringen kan därför inte ge en uttömmande exemplifiering av vilka målgrupper som skulle kunna bli aktuella. Utifrån utredningens resonemang kan regeringen dock ge exempel på tänkbara målgrupper för stödboende.

En tänkbar målgrupp för placering i stödboende är barn och unga som tidigare varit placerade. Stödboende kan fylla en viktig funktion i ett utslussnings- och eftervårdssammanhang efter en placering i familjehem eller HVB. Träning för ett framtida eget boende är för dessa unga en viktig del i ett eftervårdsprogram och tillgången till ett stödboende kan göra en successiv utslussning från familjehem eller HVB möjlig.

Ensamkommande barn och unga är också en tänkbar målgrupp för placering i stödboende. En stor andel ensamkommande barn och unga placeras i dag i HVB. En del av dem placeras där utan att ha ett särskilt vårdbehov. Många kan behöva ett mer självständigt boende och ett mer individanpassat stöd med ett annat innehåll jämfört med HVB. Flertalet ensamkommande barn är placerade under flera års tid eftersom de är i åldern 15–17 år (eller yngre) när de kommer till Sverige och ofta är placerade upp till 21-årsdagen. För dessa barn och unga kan stödboende vara en lämpligare placeringsform.

En annan tänkbar målgrupp är barn och unga som lever i en konfliktfylld eller på annat sätt otillfredsställande hemsituation, som dock inte motiverar en placering i HVB. Ofta rör det sig om starka konflikter mellan föräldrar och unga. De som ingår i gruppen utmärks ibland av att de rymmer hemifrån eller kastas ut hemifrån. Utan lämpligt stöd från socialtjänsten riskerar dessa ungas problematik att eskalera, med ökade

behov av samhällsinsatser som följd. Dessa barn och unga behöver vanligtvis varken familjehem eller HVB och för dem kan stödboende vara ett lämpligt alternativ.

Socialnämndens bedömning vid placering i stödboende

Socialnämnden bör ha ett övergripande ansvar för barn och unga som tas emot i stödboende, på motsvarande sätt som för familjehem och HVB i dag (se avsnitt 5.4). Ett beslut om placering i stödboende bör ha ett tydligt mål och vara väl underbyggt. En noggrann bedömning bör alltid göras av om stödboende är en lämplig placeringsform – utifrån den enskildes behov och barnets eller den unges bästa. Socialnämnden bör särskilt överväga om barnet eller den unge har behov av vård- och behandlingsinsatser som motiverar en annan placeringsform. En placering i ett stödboende bör som regel endast kunna bli aktuellt om barnet eller den unge har ett mindre behov av vård.

När socialnämnden gör en bedömning av om ett barn eller en ung person bör placeras i ett stödboende är det viktigt att ta reda på hur barnet eller den unge ställer sig till en placering i ett eget boende. Det är därför viktigt att socialnämnden hämtar in barnets eller den unges åsikt om vad placeringsformen kan komma att innebära för henne eller honom – praktiskt, socialt och känslomässigt. För att barnet ska kunna ta ställning har barnet rätt att få information som är anpassad till barnet.

Socialnämnden behöver även bilda sig en klar uppfattning om huruvida barnet eller den unge har förmåga att klara av den nivå av självständighet som krävs för placering i stödboende.

Det är viktigt att socialnämnden också överväger eventuella risker till följd av ett eget boende med mindre närvaro av personal. Det kan handla om en ökad risk att barnet eller den unge försvinner, en risk för människohandel, men också risker som socialt utanförskap. Barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att utveckla ett missbruk eller kriminalitet bör inte bli aktuella för ett stödboende.

I regel bör det främst kunna bli fråga om frivilliga placeringar i ett stödboende med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Även barn och unga som är placerade med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, kan dock komma i fråga. Främst handlar det då om placeringar enligt 2 § LVU, dvs. i de s.k. miljöfallen. Enligt 2 § LVU ska vård beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

Särskilt om socialnämndens bedömning vid placering av barn i stödboende

I första hand är ett stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för unga i åldern 18–20 år, men om det finns särskilda skäl ska även 16- och 17-åringar kunna bli aktuella för placering i ett stödboende. Regeringen föreslår att barn i åldern 16–17 år endast ska kunna placeras i stödboende om det finns särskilda skäl. Socialnämnden ska bedöma i varje enskilt fall om det kan finnas särskilda skäl. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och

leva i ett eget boende, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende. Regeringen anser att socialnämnden behöver iaktta en större försiktighet vid placering av barn i stödboende, i förhållande till personer som är myndiga. Skälen för detta är främst att personer under 18 år är att betrakta som en särskild skyddsvärd grupp och att det kan finnas risker med att placera ett barn i ett eget boende med en mindre närvaro och kontakt med personal.

Länstyrelsen i Jönköpings län har föreslagit att Barnkonventionens tillämplighet ska markeras på ett bättre sätt och *Inspektionen för vård och omsorg* anser att resonemangen om särskilda skäl behöver utvecklas, bl.a. med fokus på barnets rättigheter och vikten av en individuell prövning. I detta sammanhang kan det nämnas att enligt 11 kap. 10 § SoL ska, när en åtgärd rör ett barn, barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör henne eller honom. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Bestämmelsen infördes för att tydliggöra barnets rätt att komma till tals enligt artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen (se prop. 2012/13:10 s. 135). I detta sammanhang kan det också påpekas att enligt 1 kap. 2 § SoL ska barnets bästa vara avgörande vid alla beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn. Bestämmelsen infördes som en anpassning till åtagandena i barnkonventionen. Enligt artikel 3 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Den närmare innebörden av barnets bästa är emellertid inte definierad i lag. Vad som är barnets bästa får i stället avgöras i varje enskilt fall, utifrån en bedömning av förhållandena i det enskilda fallet. Inga andra intressen får ta över det som är bäst för barnet (se prop. 2012/13:10 s. 34 f. och s. 126).

Socialnämnden ska därför alltid beakta barnets bästa vid övervägande av en placering i stödboende.

Barnombudsmannen har ansett att det bör införas en uttrycklig bestämmelse i lag om att ett barn endast ska kunna placeras i ett stödboende om han eller hon har samtyckt till en sådan placering.

För att placera barn i stödboende föreslås att särskilda skäl ska krävas. Enligt 11 kap. 10 § SoL ska barn ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne. Socialnämnden är vidare skyldig att beakta barnets bästa enligt 1 kap 2 § SoL. Regeringen bedömer därför att det inte behövs en uttrycklig bestämmelse om samtycke i lagen.

Stödboende innebär ett eget boende

Regeringen anser att det huvudsakliga syftet med den nya placeringsformen, dvs. att under trygga former träna och förbereda barnet eller den unge för ett självständigt boende och vuxenliv, bäst kan uppnås genom att barnet eller den unge har ett eget boende. Ett eget boende bör som utgångspunkt innebära ett mer självständigt boende än HVB, t.ex. att barnet eller den unge bor i en lägenhet eller i en liknande boendelösning. Ett eget boende utesluter inte ett delat boende med ett annat barn eller en

annan ung person, t.ex. ett syskon eller andra närstående som önskar bo ihop.

Stödboende bör kännetecknas av ett visst antal lägenheter/boenden i en sammanhållen verksamhet. Det är lämpligt men inte nödvändigt att lägenheterna finns inom ett relativt begränsat geografiskt område. Regeringen utesluter inte andra boendelösningar som är mer sammanhållna. Som exempel kan nämnas studentkorridorer eller liknande boenden i anslutning till en folkhögskola där barnet eller den unge har ett eget rum.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i sitt remissvar betonat vikten av en analys av risken för att stödboende, t.ex. av ekonomiska skäl, används för fel målgrupp eller för en alltför vid målgrupp. Regeringens bestämda uppfattning är att en placering av barn och unga i stödboende ska ske utifrån en individuell bedömning.

Regeringen anser att mer detaljerade bestämmelser avseende hur stödboende bör utformas bör kunna meddelas i andra föreskrifter än lag.

Individanpassat stöd för barnet eller den unge

Förutom ett eget boende innebär placeringsformen stödboende ett individuellt anpassat stöd utifrån barnets eller den unges behov. Med utgångspunkt i utredningens bedömning anser regeringen att det är viktigt att barn och unga i stödboende får stöd att klara av ett eget boende, t.ex. genom hjälp med frågor om ekonomi och att få en struktur i sin vardag. De bör också kunna få stöd i att ordna bostad efter placeringen, studier, arbete eller annan sysselsättning och att ha en meningsfull fritid. Särskilt viktigt är det att det finns en flexibilitet i stödet utifrån de behov som barnet eller den unge har och en medvetenhet om och beredskap för att behoven kan variera över tid.

Det känslomässiga stödet kan vara minst lika viktigt som det praktiska. Det bör t.ex. finnas uppmärksamhet på och beredskap för att hantera situationer där barnet eller den unge upplever otrygghet och ensamhet. Det är särskilt angeläget för personalen att uppmärksamma de barn och unga som tillfälligt inte har någon vardagssysselsättning och som under den tiden kanske tillbringar mycket tid ensamma hemma.

En annan viktig aspekt är att så långt det är möjligt och lämpligt involvera föräldrar och övrigt nätverk i barnets eller den unges liv. Det handlar då framför allt om att barnet eller den unge kan behöva hjälp att förbättra relationerna till sina föräldrar, syskon och andra viktiga personer. Det är också en fråga om säkerhet. Kontakten med den egna familjen och vänner kan motverka ensamhet och bidra till ökad uppmärksamhet på hur barnet eller den unge mår och har det i sitt boende.

Länsstyrelsen i Skåne län menar att stödet till ensamkommande barn behöver individanpassas i större utsträckning än i dag. Socialstyrelsen beskriver i vägledningen Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar (2012) att socialtjänstens ansvar är att ge alla placerade ensamkommande barn och unga ett tryggt och säkert boende med möjligheter till individuellt stöd och utveckling. Regeringen delar bedömningen att ensamkommande barn och unga kan behöva ett särskilt stöd och omvårdnad. Det kan handla om att ta kontakt med olika instanser och aktörer i samhället, t.ex. se till att barnet eller den unge får

tillgång till lämplig utbildning eller den hälso- och sjukvård han eller hon behöver, att återknyta kontakt med föräldrar och släkt, möjligheter att kommunicera och få information på sitt eget språk (t.ex. genom tolkstöd).

En placering i ett stödboende kan givetvis behöva kompletteras med öppenvårdsinsatser från socialtjänsten men också från hälso- och sjukvården.

Regeringen anser att närmare bestämmelser avseende det som nu beskrivits om det individanpassade stödet bör kunna meddelas i andra föreskrifter än lag.

Personal med lämplig utbildning och erfarenhet

Av bestämmelsen i 3 kap. 3 § SoL följer att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Bestämmelsen blir tillämplig även för stödboenden.

Verksamheter som bedriver stödboenden bör, på motsvarande sätt som gäller för HVB, ha en person med adekvat utbildning som förestår verksamheten och ha särskilt avdelad personal, men i förhållande till HVB med uppsikt vid de tider som behövs för att verksamheten ska kunna bedrivas ändamålsenligt. Personaltätheten bör anpassas efter behoven hos målgruppen som stödboendet vänder sig till.

Närmare bestämmelser i frågan bör kunna meddelas i andra föreskrifter än lag.

Kommunen ska ansvara för tillgången till stödboenden

Utredningen har föreslagit att varje kommun ska ansvara för att det finns tillgång till insatser som behövs för att kunna möta enskildas och familjers olika behov av vård utanför det egna hemmet.

Kommunerna ansvarar i dag för att det finns tillgång till familjehem och HVB för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.

Det är viktigt att det i lagstiftningen är tydligt att varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till de placeringsalternativ som är reglerade i lag. De reglerade placeringsalternativen ska spegla de behov som barn och unga har och därför måste kommunerna kunna säkerställa tillgången till placeringsalternativen. Regeringen föreslår därför att kommunerna ska ha ett i lag tydligt angivet ansvar för att det finns tillgång till stödboenden, på samma sätt som de i dag ansvarar för att det ska finnas tillgång till familjehem och HVB.

Stödboenden ska bedrivas i samråd med socialnämnden

Utredningen har föreslagit att vård i stödboende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Förslaget innebär att socialnämnden ansvarar för att den enskilde får den vård han eller hon behöver. Det innebär också att ansvaret kvarstår även efter det att den enskilde har tagits emot i ett stödboende, dvs. under tiden för själva boendet. Regeringen delar utredningens bedömning.

Motsvarande reglering finns i dag avseende familjehem och HVB och bör även gälla för stödboenden.

Utredningen har utvecklat hur stödboende ska avgränsas i förhållande till andra insatser från socialtjänsten. Om den unge har ett eget hyreskontrakt är boendet exempelvis inte en del av ett stödboende. Unga kan ha skaffat sig ett eget hem, av egen kraft eller med hjälp av föräldrar eller andra i nätverket, samtidigt som de kan vara i behov av olika insatser, t.ex. kontaktperson eller ekonomiskt bistånd. Ett annat exempel kan vara att socialtjänsten erbjuder stöd till ett boende i form av en inackordering hos ett tidigare familjehem, efter det att placeringen har upphört. Dessa boenden med öppenvårdsinsatser är inte att betrakta som stödboenden.

5.2 Tillsyn

Regeringens bedömning: Stödboenden för barn och unga bör omfattas av regelbunden tillsyn och bör närmare regleras i socialtjänstförordningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Inspektionen för vård och omsorg (IVO)* avstyrker förslaget på frekvenstillsyn och konstaterar att myndigheten kommer att ha svårigheter att nå den grupp unga som är placerade på stödboenden i enskilda lägenheter. IVO menar att det inte går att utöva tillsyn i de ungas lägenheter utan samtycke. *Länsstyrelsen i Skåne län* anser det motiverat att omfattningen av tillsynsbesöken för stödboenden bör vara densamma som för hem för vård eller boende (HVB), åtminstone inledningsvis. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* uttrycker vikten av att verksamheter som bedriver stödboende omfattas av tillsyn. *Tyresö kommun* ställer sig tveksam till att tillsynen ska vara aktuell för personer som är myndiga samtidigt som kommunen har förståelse för att gränsdragningen kan vara problematisk.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen delar utredningens bedömning att stödboenden för barn och unga bör omfattas av regelbunden tillsyn. Det är en viktig förutsättning för att tryggheten och säkerheten för de boende ska kunna säkerställas.

Stödboenden är en helt ny placeringsform för barn och unga, som under vissa förutsättningar bl.a. ska kunna ta emot barn i åldrarna 16 och 17 år. I förhållande till vad som gäller för HVB kommer stödboenden att ha en mer begränsad bemanning, och därför ställa krav både på viss självständighet och viss mognad hos de boende. Det är därför av stor vikt att stödboenden omfattas av en systematisk och regelbunden tillsyn för att säkerställa att målen för verksamheten uppnås. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) bör ansvara för tillsynen.

IVO kan utgå från den lokal där personalen finns. Om IVO finner det önskvärt att tillsyn bör ske i barnets eller den unges boende måste dennes samtycke först inhämtas. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det.

IVO har i myndighetens budgetunderlag för 2016–2018 föreslagit att kravet på frekvenstillsyn i socialtjänstförordningen avskaffas.

Frekvenstillsynen behandlas särskilt i kapitel 7 Frekvenstillsyn av vissa verksamheter för barn och unga. Regeringen anser att tillsyn av verksamheter med stödboenden bör ske i samma omfattning som HVB för barn och unga, dvs. minst en gång per år. Prop. 2015/16:43

5.3 Tillståndsplikt

Regeringens förslag: Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska ha tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg för att yrkesmässigt få bedriva stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år. En kommun eller ett landsting som driver verksamhet med stödboende och en kommun som genom avtal har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna har inte haft några synpunkter på förslaget. *Inspektionen för vård och omsorg* påpekar att det finns skäl att anta att verksamheter kommer att ansöka om tillstånd för stödboende med en målgrupp som omfattar både barn, unga och vuxna över 21 år. Myndigheten menar att det faktum att ett sådant hem enbart delvis skulle omfattas av tillståndsplikt blir en svårhanterlig konstruktion. *Trelleborgs kommun* anser inte att stödboenden som vänder sig till enskilda över 18 år ska omfattas av tillståndsplikt. Kommunen anser att socialnämnden eller motsvarande får helhetsansvaret för att insatsen håller god kvalitet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 kap. 1 § första stycket 1 SoL får ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte bedriva yrkesmässig verksamhet i form av hem för vård eller boende (HVB) utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Tillstånd att bedriva sådan verksamhet får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet (7 kap. 2 § SoL).

Regeringen anser att det bör vara ett motsvarande krav på tillstånd för verksamhet som bedriver stödboende. Regeringen föreslår därför att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska ha tillstånd från IVO för att yrkesmässigt få bedriva stödboenden för barn och unga i åldern 16–20 år. Tillstånd ska endast få lämnas om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Enligt 7 kap. 1 § andra stycket SoL behövs inte tillstånd för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § SoL har överlämnat till enskild att utföra. En kommun eller ett landsting som driver verksamhet med HVB och en kommun som genom avtal har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till IVO (7 kap. 1 § tredje stycket SoL).

Regeringen anser att motsvarande bör gälla verksamhet som bedriver stödboende. Regeringen föreslår därför att en kommun eller ett landsting som driver verksamhet med stödboende för barn och unga i åldern 16–20

år samt en kommun som genom avtal har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till IVO.

Regeringen anser att tillståndsplikten ska gälla verksamheter med stödboenden som vänder sig till både barn i åldern 16–17 år som unga i åldern 18–20 år. IVO bör hantera praktiska frågor till följd av förslaget inom ramen för sin verksamhet.

Den nya placeringsformen stödboende, inklusive tillståndsplikt för enskilda att bedriva stödboenden, föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Tillstånd får enligt 7 kap. 2 § SoL beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

För att säkerställa en rättsäker prövning och samtidigt möjliggöra för den tillståndsprövande myndigheten att anpassa prövningen efter nya bedömningsgrunder för stödboende och Socialstyrelsens kommande föreskrifter anser regeringen att IVO under 2016 bör ges möjlighet att kunna bevilja tidsbegränsade tillstånd. De tidsbegränsade tillstånden bör gälla under längst ett år från den dag tillståndet beviljades. IVO ges också tid att inspektera de nya verksamheterna och bygga upp en erfarenhet och kunskap kring kvalitetskrav och säkerhet för den nyinrättade boendeformen.

5.4 Socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar

Regeringens förslag: Socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar vid en placering i ett stödboende för barn och unga på motsvarande sätt som gäller för placering i familjehem och hem för vård eller boende i dag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna har inte särskilt kommenterat förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Socialnämndens ansvar vid placering utanför det egna hemmet

I dag finns bestämmelser i SoL som reglerar socialnämndens ansvar vid placering utanför det egna hemmet. Enligt 6 kap. 7 § SoL ska socialnämnden medverka till att barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller ett hem för vård eller boende (HVB) får en god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden. Socialnämnden ska vidare verka för att barnen får lämplig utbildning och den hälso- och sjukvård som de behöver. Socialnämnden ska vidare lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Enligt 6 kap. 7 a § SoL ska socialnämnden i fråga om de barn som vårdas i familjehem, jourhem eller HVB lämna dem som vårdar sådana barn de råd, stöd eller annan hjälp som de behöver. Enligt 6 kap. 7 b § SoL ska socialnämnden noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller HVB främst genom regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, enskilda samtal med barnet eller den unge, samtal med den eller dem som tagit

emot barnet eller den unge i sitt hem och samtal med vårdnadshavarna. Enligt samma bestämmelse ska socialnämnden vidare särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. Av 6 kap. 7 c § SoL framgår att det ska finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontaktakterna med barnet eller den unge när vård ges i ett familjehem eller ett HVB. Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål. Av 11 kap. 3 § SoL framgår att socialnämnden ska upprätta en vårdplan och en genomförandeplan när någon behöver vårdas i ett HVB eller i ett familjehem.

Regeringen föreslår att socialnämnden, på motsvarande sätt som gäller i dag för familjehem och HVB, ska ha ett övergripande ansvar även för barn och unga som bor och vårdas i ett stödboende.

5.5 Obligatorisk registerkontroll

Regeringens förslag: Stödboenden som tar emot barn ska inför en anställning, ett uppdrag, en praktiktjänstgöring eller liknande kontrollera om den person som erbjuds tjänsten eller liknande förekommer i belastnings- eller misstankeregistret.

Inspektionen för vård och omsorg ska kunna återkalla ett tillstånd att driva verksamhet i form av stödboende om den som bedriver verksamheten har underlåtit att iaktta bestämmelserna om obligatorisk registerkontroll och underlåtenheten är av allvarligt slag.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har ställt sig positiva eller inte haft någon erinran mot att införa en obligatorisk registerkontroll. *Samhällets styvbarn* föreslår att all personal ska registerkontrolleras, för att inte den nya placeringsformen ska ta över personal som inte har registerkontrollerats.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen delar utredningens förslag att det inför en anställning, ett uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande i ett stödboende ska göras en kontroll i Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister. På samma sätt som gäller i dag för hem för vård eller boende (HVB) bör registerkontrollen i stödboenden regleras i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn. Lagens namn bör därför ändras. I lagrådsremissen föreslås att lagen ska benämnas lag om registerkontroll av personal vid hem för vård eller boende eller stödboenden som tar emot barn. *Lagrådet* har föreslagit att lagen bör ges en mer generell utformning så att rubriken inte behöver ändras varje gång en ny boendeform ska omfattas av lagen. Lagrådet föreslår att lagen därför ska benämnas lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn. Regeringen ansluter sig till Lagrådets förslag till utformning av rubrik till lagen.

Förslaget innebär att såväl offentligt som privat drivna stödboenden som tar emot barn ska omfattas av den obligatoriska registerkontrollen.

Regeringen anser inte att det är lämpligt att införa en lagstiftning som möjliggör registerkontroll av personal som redan har ett anställningsavtal.

Om verksamheten underlåter att iaktta den obligatoriska registerkontrollen ska tillståndet, i likhet med vad som gäller för HVB, kunna återkallas.

5.6 Övriga ändringar i socialtjänstlagen och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Regeringens förslag: Vissa ändringar ska göras i socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som en följd av införandet av placeringsformen stödboende. Det gäller bestämmelser om kommuners ansvar mot varandra, hantering av handlingar hos socialtjänsten och i enskild verksamhet och sekretess.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inte yttrat sig över förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Kommuners ansvar mot varandra

2 a kap. SoL handlar om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Enligt 2 a kap. 1 § SoL är det den kommun där den enskilde vistas som ansvarar för att den enskilde får det stöd och den hjälp han eller hon behöver, om inte annat följer av 2 a kap. 3–5 §§ SoL. Enligt 2 a kap. 4 § SoL behåller en kommun ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i t.ex. familjehem eller hem för vård eller boende (HVB). Regeringen anser att en kommun också ska behålla ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i ett stödboende.

Enligt 16 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har en kommun ansvar enligt LSS gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i t.ex. familjehem eller HVB. Bestämmelsen innebär alltså att en kommuns ansvar för LSS-insatser även omfattar den som t.ex. är bosatt i ett familjehem eller ett HVB. Det är möjligt att placera barn och unga med funktionshinder i ett stödboende. Regeringen anser därför att kommunens ansvar för att tillhandahålla LSS-insatser också ska omfatta den som bor i en annan kommun i ett stödboende, på motsvarande sätt som gäller den som i dag bor i ett familjehem eller ett HVB.

Enligt 12 kap. 1 § SoL ska anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna ska dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket. Enligt andra stycket ska uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

I 12 kap. 2 § SoL finns undantag från bestämmelserna om gallring hos socialtjänsten. Exempelvis får inte handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett HVB eller i ett familjehem gallras med stöd av 12 kap. 1 § första stycket SoL. Regeringen anser att motsvarande bör gälla i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett stödboende.

Bestämmelser om handlingar i en enskild verksamhet

I 7 kap. 3 och 3 a §§ SoL finns bestämmelser om dokumentations-skyldighet och gallringsbestämmelser för den som bedriver enskild verksamhet. Av 7 kap. 3 § första stycket SoL framgår att anteckningar och andra uppgifter i en personakt som tillhör en sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska bevaras och därefter gallras två år efter det att den sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna ska dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats enligt andra stycket. Enligt andra stycket ska uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten gallras två år efter det att förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

I 7 kap. 3 a § finns undantag från gallringsskyldigheten. Enligt 7 kap. 3 a § SoL ska handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i bl.a. ett hem för vård eller boende överlämnas för bevarande till den socialnämnd som har beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten inträder. Ett av skälen till att införa bestämmelsen var att regeringen ansåg att dokumentation som finns i enskild verksamhet som avser barn som bl.a. tagits emot i ett HVB skulle bevaras för att öka enskilda personers möjlighet att få veta mer när han eller hon som barn varit placerad i ett sådant boende (se prop. 2006/07:129 s. 96). Regeringen anser att handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i stödboende, på motsvarande sätt som gäller barn som placerats i ett HVB, också ska överlämnas för bevarande till den socialnämnd som har beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten inträder.

Avgifter

I 8 kap. SoL finns bestämmelser om avgifter. Av 8 kap. 1 § SoL framgår att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte medför kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård i

ett HVB eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Utredningen har föreslagit att kommunen ska få ta ut ersättning för uppehållet av unga i åldern 18–20 år som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett stödboende, på motsvarande sätt som för unga som får vård och behandling i familjehem och HVB. Som redogjorts för i avsnitt 5.1 är det huvudsakliga syftet med placeringsformen stödboende att under trygga former, träna och förbereda den unge för ett självständigt boende och vuxenliv. Unga som bedöms vara i riskzonen för att utveckla ett missbruk bör inte placeras i stödboende. Den som missbrukar alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel och får vård och behandling för detta har sådana behov av behandling och vård att ett stödboende inte är aktuellt. Regeringen gör därför bedömningen att utredningens förslag till ändring i 8 kap. 1 § SoL inte behöver genomföras.

Undantag från sekretess

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet (12 kap. 10 § första stycket SoL). Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt 21 år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar (12 kap. 10 § andra stycket SoL).

Enligt 12 kap. 10 § tredje stycket SoL ska socialtjänsten utan hinder av sekretess bl.a. lämna uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket. På motsvarande sätt som gäller de som vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem anser regeringen att socialnämnden utan hinder av sekretess ska lämna uppgifter om huruvida någon vistas i ett stödboende om de för särskilt fall begärs av någon av de ovan nämnda myndigheterna.

5.7 Ändringar i socialförsäkringsbalken

Regeringens förslag: Vissa ändringar i socialförsäkringsbalken ska göras som en följd av införandet av placeringsformen stödboende. Det gäller bestämmelser om barnbidrag, underhållsstöd, rätten till bostadsbidrag och beräkning av bostadstillägg samt betalning i vissa fall för uppehälle vid vistelse på det allmännas bekostnad.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Prop. 2015/16:43

Remissinstanserna har inte yttrat sig över förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Det finns vissa bestämmelser i socialförsäkringsbalken (SFB) som rör vad som gäller när någon vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) eller i ett familjehem.

I 15 kap SFB regleras rätten till barnbidrag. Vidare finns det i 15 kap. 9 § bestämmelser om vilka barn som berättigar till flerbarnstillägg. Enligt 15 kap. 10 § ska barn i familjehem eller HVB inte beaktas vid tillämpning av bestämmelsen om flerbarnstillägg i 15 kap. 9 § SFB. Regeringen anser att motsvarande som gäller i dag för barn i familjehem och HVB även bör gälla barn som vistas i ett stödboende.

Enligt 96 kap. 8 § SFB kan bostadsbidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna när ett barn bor i ett familjehem eller ett HVB om det finns särskilda skäl. Regeringen anser att motsvarande bör gälla även när ett barn bor i ett stödboende.

I 102 kap. SFB finns bestämmelser om beräkning av bostadstillägg. Enligt 102 kap. 20 § SFB ska den handläggande myndigheten vid beräkning av den bidragsgrundade inkomsten och reduceringsinkomsten bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreomsorgsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett familjehem eller HVB. Motsvarande bör även gälla personer som vistas i ett stödboende även om det kan antas att bestämmelsen endast i undantagsfall kommer att tillämpas i praktiken.

I 106 kap. SFB finns bestämmelser om förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m. Enligt 106 kap. 7 § SFB har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt att för ett barn som vid ingående av en viss månad vårdas i ett HVB få barnbidraget för denna månad som bidrag till vårdkostnaden. Om ett överskott uppkommer ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget. Regeringen anser att motsvarande bör gälla även barn som vistas i ett stödboende.

Enligt 106 kap. 8 § punkt 3 SFB ska underhållsstöd inte lämnas för sådan kalendermånad då ett barn under hela månaden vårdas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten. Regeringen anser att motsvarande bör gälla även barn som vårdas i ett stödboende.

För varje dag då en försäkrad som får sjukpenning vistas i ett familjehem eller HVB inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran av den som svarar för vårdkostnaden (106 kap. 13 § SFB). Utredningen har föreslagit att detsamma ska gälla en försäkrad som får sjukpenning och som vistas i ett stödboende inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol och narkotika. Som redogjorts för under avsnitt 5.6 under rubriken Avgifter är det inte aktuellt att den som missbrukar alkohol eller narkotika och får vård och behandling för detta ska vara placerad i ett stödboende. Regeringen gör därför bedömningen att utredningens förslag till ändring i 106 kap. 13 § SoL inte behöver genomföras.

Enligt 106 kap. 19 § SFB ska den som är försäkrad och får sjukersättning eller aktivitetsersättning och som vistas i ett familjehem eller hem

för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Vidare ska den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension och vistas i ett familjehem eller ett HVB inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen (106 kap. 31 § SFB). Regeringen anser att motsvarande bör gälla även personer som vistas i ett stödboende även om det kan antas att bestämmelserna endast i undantagsfall kommer att tillämpas i praktiken.

Enligt 106 kap. 27 § SFB första stycket 2 ska den försäkrade betala för sitt uppehälle för varje dag som han eller hon vistas i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan. Vid vistelse i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende gäller detta enligt andra stycket endast när staten bekostar vistelsen. Utredningen har föreslagit att dessa bestämmelser ska gälla även en försäkrad som vistas i ett stödboende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan. Enligt 106 kap. 26 § SFB jämfört med 106 kap. 38 § SFB görs sådan betalning för uppehälle genom att den handläggande myndigheten gör avdrag från allmän ålderspension, särskilt pensionstillägg och äldreförsörjningsstöd innan förmånen betalas ut till den försäkrade. Det är emellertid endast barn och unga i åldern 16–20 år som kan placeras eller tas emot i ett stödboende. Med hänsyn till att de inte kan vara berättigade till förmåner vid ålderdom kan bestämmelsen i 106 kap. 27 § SFB aldrig bli tillämplig på någon som vistas i ett stödboende. Enligt regeringen saknas det därför anledning att genomföra utredningens förslag till ändring i 106 kap. 27 § SoL.

5.8 Uppföljning och utvärdering av stödboende

Regeringens bedömning: Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att i samråd med Inspektionen för vård och omsorg följa upp och utvärdera den nya placeringsformen stödboende.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i sak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte yttrat sig över bedömningen. *Socialstyrelsen* är positivt till uppdraget att följa upp och utvärdera den nya placeringsformen, men vill bredda uppdraget så att det även avser hem för vård eller boende (HVB) för en samlad bild av vårdkedjan för barn och unga. *Socialstyrelsen* anser att uppdraget ska genomföras i samråd med Inspektionen för vård och omsorg, inte i samverkan. *Socialstyrelsen* menar att det är viktigt att skilja mellan det underlag som tillsynen kan bidra med och ansvaret för att följa upp och utvärdera lagändringar och placeringsformer. *Malmö kommun* understryker vikten av att den nya placeringsformen följs upp noga för att se vilka konsekvenser den får för socialnämnderna både vad gäller kvaliteten i den vård som erbjuds och när det gäller eventuella förändringar gällande vilka resurser som behövs.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att på nationell nivå följa upp konsekvenserna av och utvärdera den nya placeringsformen stödboende. Uppföljningen och utvärderingen ska genomföras utifrån ett jämställdhetsperspektiv och ge en bild av i vilken utsträckning och på vilka grunder som barn och unga, flickor och pojkar samt unga kvinnor och män, har placerats i stödboenden samt bedöma hur placeringsformen stödboende svarar mot behoven hos olika grupper barn och unga, flickor och pojkar samt unga kvinnor och män. Hur placeringsformen fungerar för ensamkommande barn och unga bör särskilt uppmärksammas mot bakgrund av att placeringstiden för ensamkommande barn i genomsnitt är lång och förväntningarna är att placeringsformen kommer att vara ändamålsenlig för en stor andel av de ensamkommande barnen som har vistats en tid i Sverige. Förutsättningar för skolgång eller annan utbildning samt stadigvarande boende, etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet ska analyseras särskilt.

Personalens kompetens och tillgänglighet för de barn och unga som är placerade i stödboende bör följas upp.

Det är även viktigt att analysera eventuella negativa följder av den nya placeringsformen. Utredningen beskriver, utifrån erfarenheter från Danmark, risker i att barn och unga i eget boende kan dra till sig andra barn eller unga med problem, att de kan bli ensamma och isolerade, att en negativ utveckling hos den unge inte uppmärksammas eller att barnet eller den unge kan dölja exempelvis ett problem med missbruk. *Migrationsverket* tar särskilt upp risken för människohandel. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* beskriver risker som försvinnanden, människohandel, självskadebeteenden, skolproblem och socialt utanförskap. För att förhindra och förebygga att barn och unga kan utnyttjas eller riskerar att fara illa i framtiden är det därför särskilt angeläget med en sådan analys.

I likhet med Socialstyrelsen och Malmö kommun anser regeringen att det är viktigt med en analys av om den nya placeringsformen medfört förändringar för och påverkat dagens placeringsformer.

Barns och ungas åsikter och erfarenheter av hur stödboende har fungerat bör inhämtas inom ramen för ett sådant uppdrag.

Uppdraget bör genomföras i samråd med Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och med andra relevanta aktörer. IVO ska bidra med tillsynens iakttagelser under de första åren.

6 Utveckling av familjehemsvården

Utredningen om tvångsvård för barn och unga har lämnat förslag på områden inom den sociala barn- och ungdomsvården som behöver fortsätta att utvecklas, bl.a. förslag för utveckling av familjehemsvården. I detta kapitel behandlar regeringen utredningens förslag om ett nationellt centrum för familjehemsvården.

6.1 Ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården

Regeringens bedömning: Regeringen anser att det är viktigt med en långsiktig, kontinuerlig och sammanhållen kvalitetsutveckling av familjehemsvården. Socialstyrelsen har en central roll för den samlade styrningen med kunskap för socialtjänsten och ansvarar också för att stödja och kvalitetsutveckla familjehemsvården. Socialstyrelsens ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården bör dock tydliggöras och förstärkas.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen har föreslagit att ett nationellt centrum med uppdrag att stödja och utveckla familjehemsvården inrättas och att Socialstyrelsen ges i uppdrag att föreslå organisering och huvudman för centrumet.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är positiva till förslaget. *Socialstyrelsen* välkomnar en nationell satsning på kvalitetsutveckling av familjehems- och jourhemsvården och att myndigheten får i uppdrag att utreda formerna för detta. Vidare anser Socialstyrelsen att satsningen bör knytas till den statliga kunskapsstyrningen inom vård och omsorg, där Socialstyrelsen är den centrala kunskapsmyndigheten. Även *Barnombudsmannen* anser att ett centrum kan bidra till långsiktigt utvecklingsarbete inom familjehemsvården. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att Socialstyrelsen som kunskapsmyndighet är lämplig hemvist för det nationella centret. *Göteborgs universitet* tillstyrker förslaget under förutsättning att ett nationellt centrum kan arbeta aktivt med kommunerna. *Linköpings universitet* anser att centrumet även bör få till uppgift att föra statistik över antalet familjehem som finns i Sverige. *Stockholms universitet* pekar på vikten av att centrumet blir tydligt forskningsbaserat. *Skellefteå kommun* anser att centrumet kan bli ett bra stöd för socialtjänsten i landet. *Kvinnors Nätverk* anser att det också bör finnas en koppling mellan det nationella centrumet och Inspektionen för vård och omsorg. *Rädda Barnen* välkomnar förslaget men anser att det kan diskuteras om det inte bör finnas till för alla placerade barn. *Stiftelsen Allmänna Barnhuset* lyfter fram att en särskilt viktig uppgift för ett nationellt centrum är att öka familjehemsplacerade barns delaktighet och stärka deras rättigheter. *Autism- och Aspergerförbundet* framhåller att ett sådant centrum behöver ha kompetens om de funktionsnedsättningar som är vanligt förekommande bland placerade barn.

Skälen för regeringens bedömning

Samhället behöver en väl fungerande familjehemsvård

Familjehemsvården spelar en central roll i den sociala barn- och ungdomsvården. Antalet barn som placerats i familjehem och jourhem har ökat de senaste åren, till följd av att det sammantagna antalet placerade barn har ökat (se avsnitt 4.2).

Utredningen anser att ett kontinuerligt statligt engagemang i familjehemsvården är en nödvändig förutsättning för att öka kvaliteten och

säkerheten i vården, och föreslår inrättandet av ett nationellt centrum för familjehemsvård för att bidra till en långsiktig utveckling av familjehemsvården. Förslaget innebär att utveckla och stödja familjehemsvården genom att samla in, strukturera och sprida kunskap till berörda aktörer inom området, bl.a. genom utbildningsverksamhet. Målsättningen är att ge bättre förutsättningar för kvalitetsutveckling på området.

Regeringen delar utredningens uppfattning att det är viktigt med ett långsiktigt, kontinuerligt och sammanhållet utvecklingsarbete för en familjehemsvård av god kvalitet och av tillräcklig omfattning även i framtiden. Regeringen instämmer också med Socialstyrelsen att det är viktigt att kvalitetsutvecklingen av jour- och familjehemsvården knyts an till den samlade styrningen med kunskap för hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Socialstyrelsen har en viktig roll när det gäller normering och den samlade styrningen med kunskap inom socialtjänstens område. Socialstyrelsen ansvarar för att genom kunskapsstöd och föreskrifter bidra till att socialtjänsten bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet samt för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling, detta i enlighet med myndighetens instruktion. Socialstyrelsen har redan i dag i uppgift att stödja kommuner/socialtjänsten samt för kvalitetsutveckling av familjehemsvården. Regeringen anser dock att Socialstyrelsens ansvar för familjehemsvården bör tydliggöras och förstärkas, och att Socialstyrelsen bör ha denna roll i stället för att inrätta ett nationellt centrum. Regeringen avser i detta sammanhang även jourhemsvården. Regeringen ser det som viktigt att Socialstyrelsen har en aktiv och drivande roll på området.

Målgrupper för verksamheten bör vara såväl ansvariga inom kommunen/socialtjänsten som andra viktiga aktörer när det gäller att tillgodose placerade barns och ungas behov, t.ex. skola och hälso- och sjukvård. Även idéburna organisationer och brukarorganisationer har en viktig roll i sammanhanget.

Inom ramen för arbetet att stödja och utveckla familjehemsvården är också familjehemsföräldrar en viktig målgrupp. Utbildning, stöd och handledning till familjehemmen är en förutsättning för att rekrytera familjehem och bevara befintliga familjehem. Kunskapsstöd till kommunerna i denna del bör därför vara en del i arbetet.

De familjehemsplacerade barnens och ungas egna erfarenheter är viktig kunskap för att utveckla en trygg och säker vård för barn och unga. Socialstyrelsen har i samverkan med Barnombudsmannen i uppdrag att ta fram en modell för att lyssna på barn i familjehem. Arbetet ska redovisas senast den 1 december 2015.

Arbetet för att öka barnens delaktighet och för att värna barnens rättigheter är en viktig del i utvecklingen av familjehemsvården.

7 Frekvenstillsyn av vissa verksamheter för barn och unga

Regeringens bedömning: Tillsynen av hem för vård eller boende, stödboenden samt boenden enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som riktas till barn och unga bör genomföras regelbundet, minst en gång per år.

Skälen för regeringens bedömning

Frekvenstillsyn

Den 1 januari 2010 infördes i socialtjänstförordningen (2001:937) och i förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade bestämmelser som reglerar att tillsynen av hem för vård eller boende (HVB) samt boenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som riktas till barn och unga ska inspekteras regelbundet. Detta innebär att HVB och boenden enligt LSS för barn och unga kontinuerligt ska inspekteras, minst två gånger per år, varav en av inspektionerna ska vara oanmäld.

De bakomliggande orsakerna till införandet av frekvenskraven var bl.a. att kommunernas och länsstyrelsernas tillsyn av HVB för barn och unga inte skedde regelbundet och att tiden mellan tillsynsbesöken kunde vara lång (prop. 2008/09:160). Frekvenskravet infördes således av regeringen för att markera vikten av kontinuerlig tillsyn och barnrättsperspektivet. Som en del i detta betonade regeringen också vikten av att det förs samtal med barn och unga vid tillsynsbesöken.

Den 1 juni 2013 bildades Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Vid bildandet övertog IVO bl.a. ansvaret för tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. IVO har vid ett flertal tillfällen efter tiden för inrättandet av myndigheten lyft fram och föreslagit att regeringen ska avskaffa det förordningsstyrda kravet på frekvenstillsyn för boende för barn och unga, bl.a. i myndighetens budgetunderlag för 2016–2018 samt i remissvar över delbetänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3). Enligt IVO är regeländringen viktig för att myndigheten ska kunna bedriva en effektiv tillsyn och för att möjliggöra en mer effektiv fördelning av tillsynens resurser. IVO anser att tillsynen av boenden för barn och unga i likhet med övrig verksamhet som IVO har tillsyn över ska omfattas av myndighetens riskanalys. Ett borttagande av frekvenskravet skulle öka utrymmet för IVO att genomföra egeninitierad tillsyn baserad på myndighetens egna riskanalyser. Frekvenskravet gör att omfattande personalresurser läggs på att granska boenden som vid tidigare inspektioner visat på en god kvalitet och som vid en riskbedömning skulle prioriteras lågt. I förarbetena inför bildandet av IVO betonas vikten av att den nya myndigheten i större utsträckning än tidigare tillsynsmyndighet ska planera sin tillsyn utifrån egen riskanalys och bedömning. Detta finns även tydligt formulerat i myndighetens regleringsbrev. IVO har också hänvisat till att de senaste årens frekvenstillsyn inneburit att myndigheten har en god kännedom om

boenden för barn och unga och vilka verksamheter som fungerar bra och är av god kvalitet.

Statskontoret har i sitt remissvar framhållit att det finns en risk med ett allt för stort fokus på s.k. frekvenstillsyn, nämligen att utrymmet för tillsyn med utgångspunkt från riskbedömningar riskerar att minska. *Statskontoret* har även uppmärksammat regeringen på detta i rapporten *Inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg Slutrapport (2015:8)* där *Statskontoret* särskilt har lyft att en av IVO:s utgångspunkter vid inrättandet av myndigheten var att tillsynen i så hög grad som möjligt skulle vara riskbaserad. *Statskontoret* har föreslagit att regeringen ska minska kraven på frekvenstillsynen för att frigöra utrymme för riskbaserad tillsyn.

Regeringen anser alltjämt att det är viktigt med kontinuitet i tillsynen av HVB och boenden enligt LSS som riktas till barn och unga, och att detsamma bör gälla även stödboenden. Detta är viktigt för att upprätthålla en god kännedom om verksamheterna och säkerställa att barn och unga som samhället övertagit ansvaret för får den omvårdnad och trygghet som de har rätt till. Särskilt viktigt är detta när det gäller boendemiljöer för barn och unga som kan betraktas som mer eller mindre slutna. Tillsynen i dessa verksamheter behöver ske löpande och med regelbundna intervaller.

Hela den sociala tillsynen berör dock i hög utsträckning människor som av olika skäl är särskilt utsatta, varav många inte förmår hävda sina egna rättigheter och intressen eller föra sin egen talan. Det är därför viktigt med en tillsyn som fungerar trovärdigt och rättssäkert för alla socialtjänstens målgrupper. För att tillsynen ska fungera och för att resurserna ska räcka till är det också angeläget att den är effektiv och utövas med tydliga prioriteringar och strategiska riskanalyser. Detta talar för att ta bort frekvenskravet. De invändningar som finns mot en författningsreglerad frekvenstillsyn bl.a. när det gäller resurser och tillsynsmyndighetens möjligheter att bedriva en riskbaserad tillsyn måste dock vägas mot samhällets ansvar och åtaganden gentemot de av socialtjänsten placerade barnen.

Regeringen vill också understryka att en förändring av frekvenskravet endast innebär en ändring av tillsynsmyndighetens minimiskyldighet och att verksamheterna ska inspekteras flera gånger per år om det behövs. Det bör innebära att IVO kommer att inspektera verksamheter som brister vid fler tillfällen än en gång under ett år.

Regeringen överlämnar åt tillsynsmyndigheten att bedöma när inspektionerna bör vara anmälda och när de bör genomföras oanmälda. Regeringen anser dock att det är viktigt att IVO i sin tillsyn använder sig av båda metoderna och att val av metod bör utgå från syftet med inspektionen.

Samtal med barn

En viktig utgångspunkt, när principen om barnets bästa ska tillämpas, är att barn själva får komma till tals och får framföra sin mening. Regeringen anser att en viktig del av tillsynsmyndighetens arbete, för att bedöma om en verksamhet är av god kvalitet och uppfyller de krav som kan ställas, är att samtala med de barn och unga som är placerade i olika

boendeformer. Barnkonventionen innebär att barn och unga har rätt att komma till tals i frågor som rör dem. Kunskap om barns och ungas situation utgör en viktig del av tillsynen och deras egna erfarenheter är en central källa till information. Regeringen anser därför att kravet på att IVO vid sin tillsyn ska genomföra samtal med barnen ska kvarstå.

8 Uttrycket unga

Regeringens förslag: Uttrycket ”ungdom” ska ersättas med ”unga” i socialtjänstlagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Uttrycket ”ungdom” används i flera bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Vid tillkomsten av den nuvarande socialtjänstlagen 2002 ersattes dock uttrycket ”ungdom” med ”unga” i rubriken till femte kapitlet vilket, enligt förarbetena, endast skulle ses som en redaktionell ändring. Uttrycket ”unga” förekommer också redan i flera bestämmelser i SoL, se 6 kap. 7 b och 7 c §§, 11 kap. 1 a och 3 §§ och 16 kap. 1 § SoL.

Lagrådet har i sitt yttrande påtalat att det är önskvärt att ”barn”, ”ungdomar” och ”unga” används på ett enhetligt sätt i SoL och i lagen (1990:52) om vård av unga (LVU). Lagrådet har ifrågasatt om det är lämpligt att ändra terminologin i SoL, innan beredningen av förslagen avseende den sistnämnda lagen slutförts. Lagrådet förordar att terminologifrågan övervägs ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Enligt 1 kap. 2 § tredje stycket SoL avses med barn varje människa under 18 år. Det finns ingen definition i SoL av ”ungdomar” eller ”unga”. I förarbetena anges att socialnämndens ansvar när det gäller omsorger om barn och ungdom sträcker sig från insatser för de minsta barnen till insatser för ungdomar upp till 20-årsåldern. När det gäller allmänt förebyggande och stödjande arbete så har man inte velat lägga fast någon åldersgräns uppåt (se prop. 1979/80:1 s. 254).

I dag används såväl uttrycket ”ungdomar” som uttrycket ”unga” i SoL. Regeringen anser därför att det är lämpligt att redan nu genomgående i SoL använda uttrycket ”unga”. Uttrycket ”unga” är också det uttryck som genomgående används i LVU i dag och som Utredningen om tvångsvård för barn och unga föreslår ska användas även i den nya föreslagna lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (se SOU 2015:71).

Regeringen föreslår därför att uttrycket ungdom konsekvent ersätts med uttrycket unga i SoL. Den föreslagna ändringen innebär inget i sak utan är endast en redaktionell ändring.

9 Rättelse i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Prop. 2015/16:43

Regeringens förslag: Vid beslut om förebyggande insatser enligt 22 § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, s.k. mellantvång, ska socialnämnden noga följa vården av den unge och var sjätte månad pröva om insatsen ska upphöra.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 22 § första stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, kan socialnämnden besluta om vissa förebyggande insatser, s.k. mellantvång. Bestämmelsen om mellantvång syftar till att möjliggöra att insatser sätts in utan den unges samtycke i sådana fall där situationen ännu inte är så allvarlig att det finns förutsättningar för vård enligt 3 § LVU men det kan antas att den unge kan komma att behöva sådan vård om hans eller hennes destruktiva beteende fortsätter. Insatserna kan bestå i att den unge håller kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson eller deltar i behandling i öppna former. Det förutsätts vidare att det stöd eller den hjälp som den unge behöver inte kan ges med samtycke.

I 22 § tredje stycket LVU anges bl.a. att bestämmelserna i 13 § första och tredje styckena LVU gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut om förebyggande insatser, s.k. mellantvång, enligt 22 § första stycket. Enligt 13 § första stycket LVU i dess lydelse före 1 januari 2013 (SFS 2003:406) ska socialnämnden noga följa vården av den som får vård enligt LVU. Enligt 13 § tredje stycket LVU i dess lydelse före 1 januari 2013 (SFS 2003:406) ska socialnämnden, om den unge beretts vård med stöd av 3 § LVU, inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av LVU ska upphöra och därefter fortlöpande var sjätte månad pröva denna fråga.

I samband med lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2013 ändrades 13 § LVU. Den dåvarande bestämmelsen i 13 § första stycket flyttades till 13 a § första stycket LVU och 13 § tredje stycket flyttades och blev andra stycket i 13 § (prop. 2012/13:10, bet. 2012/13:SoU4, rskr. 2012/13:51, SFS 2012:777). Genom ett förbiseende gjordes inga följdändringar i 22 § LVU. Det har inte varit regeringens avsikt.

Med detta förslag korrigeras felet i 22 § tredje stycket LVU på så vis att en hänvisning görs till 13 § andra stycket och 13 a § första stycket LVU. Detta innebär att socialnämnden vid ett beslut om insatser enligt 22 § första stycket LVU noga ska följa vården av den unge samt att socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av ett beslut om insatser enligt 22 § första stycket LVU ska pröva om insatsen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning.

10 Konsekvenser

10.1 Konsekvenser för barn och unga

Regeringens bedömning: Införandet av den nya placeringsformen stödboende har till syfte att differentiera placeringsalternativen så att dessa bättre kan motsvara barns och ungas individuella behov.

Ett tydliggörande av Socialstyrelsens ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården ska bidra till en långsiktig, kontinuerlig och sammanhållen kvalitetsutveckling av familjehemsvården. Det är viktigt för en trygg och säker vård och en familjehemsvård av tillräcklig omfattning i framtiden. Barns och ungas egna erfarenheter och delaktighet lyfts särskilt fram.

Utredningens bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: I propositionen föreslås en ny placeringsform för barn och unga – stödboende. Genom att den nya placeringsformen stödboende införs kommer de reglerade placeringsalternativen på ett bättre sätt kunna svara upp mot de behov som barn och unga har.

En ökad andel ensamkommande barn bland de placerade barnen innebär att en större andel kommer att vara placerade under flera år. Den nya placeringsformen stödboende gör det möjligt för barn och unga att under trygga former förbereda sig för ett självständigt boende och vuxenliv.

Regeringen anser att Socialstyrelsen har ansvar för att stödja och utveckla familjehemsvården. Socialstyrelsen ska bidra till en långsiktig, kontinuerlig och sammanhållen kvalitetsutveckling av familjehemsvården. Socialstyrelsen ska särskilt lyfta fram placerade barns och ungas erfarenheter.

Sammantaget bör förslaget om stödboende men också en stärkt familjehemsvård ge flickor och pojkar, men även unga kvinnor och män, det stöd och skydd som de behöver för att kunna växa upp under trygga och goda förhållanden.

10.2 Samhällsekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget om införandet av stödboende och förslaget som syftar till att utveckla familjehemsvården bidrar till ett stärkt stöd och skydd för barn och unga i den sociala barn- och ungdomsvården. Förslagen kan leda till bättre framtidsutsikter för dem, när det gäller hälsa, utbildning, personlig utveckling och yrkesliv, vilket på sikt är gynnsamt för samhällsekonomin.

Införandet av en ny placeringsform bidrar till att förutsättningarna för att hitta en placeringsform som motsvarar barnets eller den unges behov förbättras. Fler placeringsformer bidrar till ökad flexibilitet och därmed kostnadseffektivitet.

Utredningens bedömning: Utredningen har inte lämnat en bedömning särskilt för samhällsekonomiska konsekvenser.

Skälen för regeringens bedömning: Införandet av ytterligare en placeringsform för barn och unga ökar förutsättningarna för en mer behovsanpassad vård samt kommunernas förutsättningar att möta barns och ungas olika behov av vård och stöd.

Ett ökat antal ensamkommande barn i Sverige innebär att fler barn och unga är placerade utanför det egna hemmet under en längre tidsperiod. Det har även medfört att äldre barn och unga (16–20 år) placeras, vilket medfört ett ökat behov av ytterligare ett placeringsalternativ utöver familjehem och hem för vård eller boende (HVB). Stödboende bidrar till ökad flexibilitet i valet av placeringsform som motsvarar barnets och den unges behov samtidigt som kostnadseffektiviteten ökar.

En långsiktig, kontinuerlig och sammanhållen utveckling av familjehemsvården ska bidra till en familjehemsvård av god kvalitet och av tillräcklig omfattning i framtiden.

Införandet av ytterligare en placeringsform och en stärkt familjehemsvård syftar till att stärka stödet och skyddet för barn och unga som växer upp i samhällets vård. Uppnås syftet kan vinsterna för samhället bli stora genom att de barn och unga som är placerade får möjlighet att utvecklas väl och bidra till samhällets utveckling och välfärd. Bättre framtidsutsikter för dem, när det gäller hälsa, utbildning, personlig utveckling och yrkesliv, bör på sikt vara gynnsamt för samhällsekonomin.

10.3 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget om införandet av stödboende som ny alternativt placeringsform för barn och unga, utöver ensamkommande barn och unga, som placeras beräknas sammantaget ge upphov till en besparing för kommunerna med 27,1 miljoner kronor årligen.

Införandet av stödboende påverkar tillsammans med det förändrade statliga ersättningssystemet för olika placeringar av ensamkommande barn statens utgifter på utgiftsområde 8 Migration och utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering. Det förändrade statliga ersättningssystemet för olika placeringar av ensamkommande barn regleras i separata förordningar och de ekonomiska konsekvenserna redovisas för respektive utgiftsområde i Budgetpropositionen för 2016.

Förslaget om uppföljning av stödboende bedöms leda till ökade kostnader för staten med totalt 4 miljoner kronor.

Förslaget om att stödja och utveckla familjehemsvården bedöms leda till ökade kostnader för staten med 4 miljoner kronor årligen.

Utredningens bedömning: Stämmer delvis med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Kammarätten i Stockholm* framför att förslagen om tillståndsplikt och tillsyn kan innebära en ökad måltillströmning för förvaltningsdomstolarna och därmed ökade kostnader. *Kammarätten*

saknar en analys av de konsekvenser förslagen får för domstolarna. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* anser att placeringsformen stödboende öppnar upp för en ny målgrupp ungdomar som i dagsläget inte har ett vårdbehov som motiverar en placering på HVB och att antalet placeringar kan komma att öka. De ökade kraven på stödboenden för åldersgruppen 18–20 år saknar enligt SKL finansiering och SKL anser att finansieringsprincipen ska tillämpas för de nya krav som ställs på verksamheten för den målgruppen. *Göteborgs kommun* och *Mölnåls kommun* anser att förslagen innebär utökade arbetsuppgifter och höjd ambitionsnivå i arbetet med de placerade barnen. *Sala kommun* understryker att finansieringsprincipen ska gälla.

Skälen för regeringens bedömning

Införandet av stödboende

Kostnadsuppgifterna av förslaget om införande av stödboende som en ny placeringsform för barn och unga, utöver ensamkommande barn och unga, som ett alternativ till ett hem för vård eller boende (HVB) bygger på utredningens antaganden och beräkningar. Förslaget innebär att kommunerna kan bedriva verksamheten till lägre kostnader i och med att en del barn som tidigare placerats i HVB kommer att kunna placeras i stödboende.

Regeringen delar vidare uppfattningen att förslaget också innebär en ambitionshöjning för en annan målgrupp, nämligen barn och unga med en så allvarlig problematik i hemmiljön att fortsatt boende i hemmet inte bedöms möjligt.

Förslaget om införande av stödboende som ny placeringsform som ett alternativ till HVB innebär framför allt möjlighet till besparingar för kommunerna, men även vissa ökade kostnader. Förslaget bedöms minska kommunernas kostnader med 27,1 miljoner kronor årligen. Regleringen är gjord för 2016 i Budgetpropositionen för 2016 till 13,6 miljoner kronor, utifrån ett senare ikraftträdande.

Det förändrade statliga ersättningssystemet för olika placeringar av ensamkommande barn och unga som aviserats i Budgetpropositionen för 2016 påverkar tillsammans med införandet av stödboende som placeringsform statens utgifter på utgiftsområde 8 Migration samt utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering. Det statliga ersättningssystemet för ensamkommande barn och unga regleras i separata förordningar. De ekonomiska konsekvenserna av de sammantagna förändringarna av det statliga ersättningssystemet för ensamkommande barn redovisas i bilagan för respektive utgiftsområde till Budgetpropositionen för 2016.

Kostnader för övriga förslag

Förslaget om obligatorisk registerkontroll för kommuner vid utredning av presumtiv personal i stödboenden bedöms inte leda till ökade kostnader för kommunerna. Däremot kommer ett ökat antal registerkontroller leda till ökade kostnader för Polismyndigheten. Dessa bedöms dock för närvarande kunna rymmas inom myndighetens befintliga ramar.

Förslaget att socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar vid en placering i stödboende bedöms inte leda till förändrade kostnader för kommunerna.

Förslaget om tillsyn av placeringsformen stödboende och förslaget om ökad tillståndsplikt har tidigare bedömts leda till ökade kostnader för staten med 1,2 miljoner kronor årligen respektive 1 miljon kronor under en tolv månadersperiod efter förslagets ikraftträdande. Den förändrade situationen med ett ökat antal ensamkommande barn gör dessa beräkningar osäkra. Regeringen följer noga utvecklingen. Förslagen kan också medföra ökade arbetsinsatser för de allmänna förvaltningsdomstolarna och därmed ökade kostnader för Sveriges Domstolar. De eventuellt ökade kostnaderna bedöms dock kunna hanteras inom ram.

Förslaget om att stödja och utveckla familjehemsvården bedöms leda till ökade kostnader för staten med 4 miljoner kronor årligen.

Förslaget om uppföljning av stödboende bedöms leda till ökade kostnader för staten med totalt 4 miljoner kronor.

10.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Regeringens bedömning: Regeringen bedömer att förslaget om införandet av placeringsformen stödboende har en viss påverkan på den kommunala självstyrelsen men att den får anses vara proportionerlig.

Utredningens bedömning: Utredningen har inte lämnat en bedömning vad gäller konsekvenser för den kommunala självstyrelsen särskilt för förslagen som behandlas i denna proposition.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens förslag innebär att det införs en ny placeringsform, stödboende, i socialtjänstlagen. Kommunen ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett sådant boende. Förslaget innebär ett utvidgat åliggande för kommunernas del och därmed en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Förslaget syftar till att möjliggöra mer flexibla boendeformer för barn och unga som behöver individuellt anpassat stöd, bl.a. ensamkommande barn och unga. Enligt regeringens mening är det angeläget att införa fler placeringsalternativ så att barn och unga kan få det stöd och den hjälp som de har behov av.

Ett för den kommunala självstyrelsen mindre ingripande alternativ hade varit att låta varje kommun själv avgöra om stödboende ska erbjudas eller inte. Ett sådant alternativ hade dock kunnat medföra att barn och unga i vissa fall inte skulle erbjudas adekvat stöd och regeringen anser därför inte att en sådan lösning är lämplig.

Regeringens förslag innebär vidare att en kommun eller ett landsting som driver verksamhet med stödboende och en kommun som genom avtal har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Förslaget innebär en utvidgad anmälningsskyldighet och kan betraktas som en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Regeringen anser att sam-

hället har ett särskilt ansvar för att ge stöd och skydd till barn och unga i utsatta situationer. Skyddet och säkerheten för barn och unga i stödboende överväger därmed en inskränkning.

Sammantaget bedömer regeringen att den begränsade inskränkning som förslagen innebär för den kommunala självstyrelsen är proportionerlig i förhållande till syftet med förslagen.

10.5 Konsekvenser för små företag

Regeringens bedömning: Säkerheten för placerade barn motiverar det administrativa merarbete för de enskilda verksamheter som föreslås bli tillståndspliktiga.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i sak med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Tillståndsplikt föreslås för enskild verksamhet i form av stödboenden för barn och unga (16–20 år). Kravet på tillstånd för att bedriva verksamhet medför en viss ökad administrativ arbetsbörda för dessa verksamheter. Regeringen delar utredningens bedömning att säkerheten för de placerade barnen måste väga tyngre än det administrativa merarbete som en tillståndsansökan innebär.

10.6 Konsekvenser för att nå de integrationspolitiska målen

Regeringens bedömning: Införandet av den nya placeringsformen stödboende kan bidra till att nå de integrationspolitiska målen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Det övergripande målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Stödboende kan vara en lämplig boendeform för ensamkommande barn och unga. Med ytterligare en placeringsform förbättras kommunernas förutsättningar att hitta en placeringsform som motsvarar barnets eller den unges behov samtidigt som flexibiliteten i kommunernas mottagande ökar. Placeringar av ensamkommande barn ska alltså ske utifrån en individuell bedömning av vad som är det bästa för barnet. Ensamkommande barn är vanligen placerade under flera års tid och det gör det särskilt viktigt att kunna anpassa boendet efter barnets eller den unges förutsättningar och behov. Med förbättrad möjlighet till individuellt stöd skapas bättre förutsättningar för individen att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Förutsättningarna för att uppnå de integrationspolitiska målen stärks.

10.7 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Prop. 2015/16:43

Regeringens bedömning: Obligatorisk kontroll i Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister för personal i stödboende kan ha viss brottsförebyggande effekt.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: En obligatorisk registerkontroll minskar risken för att ett barn placeras i en boendeform där någon i personalen har dömts eller åtalats för ett brott som gör dem olämpliga. På så sätt kan risken för att barn och unga utsätts för övergrepp eller andra kränkningar under placeringen minska.

10.8 Övriga konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen har inte några avgörande konsekvenser för övriga områden som anges i 14–15 §§ kommittéförordningen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen har inte några avgörande konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

I förhållande till sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet bedömer regeringen inte att förslagen innebär någon förändring jämfört med vad som gäller i dag inom den sociala barn- och ungdomsvårdens område.

Förslagen påverkar inte den fria rörligheten inom EU. Förslaget medför inte några särskilda konsekvenser för EU/EES-medborgare.

11 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Föreslagna lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Regeringen föreslår förkortad motionstid till åtta dagar.

Skäl för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt och regeringen föreslår därför den 1 januari 2016 som ikraftträdandedag.

Den svåra flyktingsituationen, inklusive en kraftig ökning av antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige, innebär att situationen är

ansträngd i flera kommuner. Bland annat handlar det om att kunna tillhandahålla boenden för de barn och unga som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.

Många ensamkommande barn och unga placeras i dag i hem för vård eller boende (HVB), en del av dem utan att ha ett särskilt vårdbehov. Stödboende kan vara en mer lämplig placeringsform för dessa barn och unga. Stödboende är också tänkt att vara ett alternativ som utslussning/eftervård efter en placering i HVB eller familjehem. Införandet av stödboende kommer därför medföra att flera av dem som i dag är placerade i HVB i stället kan tas emot i ett stödboende.

Införandet av stödboende kan bidra till en ökad flexibilitet för kommunerna och ge kommunerna bättre förutsättningar att hantera den aktuella situationen. Ikraftträdande bör därför ske så snart som möjligt.

Med anledning av den brådskande situationen föreslår regeringen också att riksdagen beslutar om förkortad motionstid till åtta dagar.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

2 a kap

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

Ändringen innebär att en kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i ett stödboende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

3 kap

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringarna är endast redaktionella.

3 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringarna är endast redaktionella.

6 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringen är endast redaktionell.

6 c §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringen är endast redaktionell.

5 kap.

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

6 kap.**1 §**

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.

I *första stycket* läggs placeringsformen stödboende till så att den regleras på motsvarande sätt som familjehem och hem för vård eller boende. Det innebär att socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett stödboende. Placeringsformen stödboende gäller för barn och unga i åldern 16–20 år.

På motsvarande sätt som gäller familjehem och hem för vård eller boende ska socialnämnden göra en individuell bedömning av om det är lämpligt att barnet eller den unge tas emot i ett stödboende.

I avsnitt 5.1 redogörs närmare för socialnämndens bedömning vid placering i stödboende.

Andra stycket är nytt. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan t.ex. vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i ett eget boende, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende.

Enligt 2 kap. 1 § SoL ska, vid beslut eller andra åtgärder som rör vård eller behandlingsinsatser för barn, vad som är bäst för barnet vara avgörande (se prop. 2012/13:10 s. 126). Socialnämnden ska därför alltid beakta barnets bästa vid övervägande av placering i stödboende.

I avsnitt 5.1 redogörs särskilt för socialnämndens bedömning vid placering av barn i stödboende.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.

På motsvarande sätt som gäller i dag för familjehem och hem för vård eller boende ska varje kommun ansvara för att det finns tillgång till stödboenden för barn och unga i åldern 16–20 år.

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.

På motsvarande sätt som gäller i dag för familjehem och hem för vård eller boende ska stödboenden för barn och unga i åldern 16–20 år bedrivas i samråd med socialnämnden.

7 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

På motsvarande sätt som gäller barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller hem för vård eller boende ska socialnämnden i fråga om barn som vårdas i ett stödboende medverka till att de får en god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning och den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Eftersom bestämmelsen endast gäller barn och eftersom stödboende gäller för barn och unga i åldern 16–20 år träffar denna bestämmelse endast barn i åldern 16–17 år om de vårdas i ett stödboende.

7 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

På motsvarande sätt som gäller barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende ska socialnämnden i fråga om barn som vårdas i ett stödboende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Eftersom bestämmelsen endast gäller barn och eftersom stödboende gäller för barn och unga i åldern 16–20 år träffar denna bestämmelse endast barn i åldern 16–17 år om de vårdas i ett stödboende.

7 b §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

På motsvarande sätt som gäller barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende ska socialnämnden noga följa vården för barn och unga som vårdas i ett stödboende. Denna bestämmelse träffar såväl barn och unga vilket innebär att den blir tillämplig på barn och unga i åldern 16–20 år om de vårdas i ett stödboende.

7 c §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

På motsvarande sätt som gäller barn och unga som vårdas i ett familjehem eller hem för vård eller boende ska socialnämnden i fråga om barn som vårdas i ett stödboende utse en särskild sekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge. Denna bestämmelse träffar såväl barn och unga vilket innebär att den blir tillämplig på barn och unga i åldern 16–20 år om de vårdas i ett stödboende.

7 kap.

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ måste ha tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg för att yrkesmässigt få bedriva stödboende enligt 6 kap. 1 § SoL. Av 6 kap. 1 § SoL framgår att stödboenden avser boenden för barn och unga i åldern 16–20 år.

Av *tredje stycket* följer att en kommun eller ett landsting som driver stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år samt en kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § SoL har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla verksamheten till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

3 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

Ändringen i *första stycket* innebär att handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett stödboende ska överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen när gallringsskyldigheten enligt 7 kap. 3 § första stycket SoL inträder. Detta motsvarar vad som gäller handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats i ett hem för vård eller boende eller ett boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL.

8 kap.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringen är endast redaktionell.

11 kap.

3 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.4.

Ändringen i *första stycket* innebär, på motsvarande sätt som gäller den som behöver vårdas i ett familjehem eller ett hem för vård och boende, att en vårdplan ska upprättas av socialnämnden när ett barn eller en ung person behöver vårdas i ett stödboende.

Ändringen i *andra stycket* innebär, på motsvarande sätt som barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, att en genomförandeplan ska upprättas av socialnämnden för barn och unga som vårdas i ett stödboende.

Bestämmelserna i första och andra stycket gäller såväl barn och unga vilket innebär att de blir tillämpliga på barn och unga i åldern 16–20 år om de vårdas i ett stödboende.

12 kap.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

Ändringen i *första stycket tredje punkten* innebär att handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett stödboende inte får gallras med stöd av bestämmelserna i 12 kap. 1 § första stycket. Motsvarande gäller barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, i boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

10 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

I *tredje stycket första punkten* införs att socialnämnden, utan hinder av sekretess, ska vara skyldig att lämna uppgifter om någon som vistas i ett stödboende om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket. Motsvarande gäller den som vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem.

13 kap.

11 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5.

Ändringen är en följd av att lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn byter namn men innebär också i sak att Inspektionen för vård och omsorg får besluta att återkalla tillståndet för en verksamhet som bedriver stödboende om stödboendet underlåter att iaktta skyldigheterna enligt ovan nämnda lag. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen

Prop. 2015/16:43 besluta att förbjuda fortsatt verksamhet. Motsvarande gäller i dag för hem för vård eller boende.

14 kap.

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

Ändringen är endast redaktionell.

12.2 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

15 kap

10 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

I bestämmelsen läggs stödboende till. Ändringen innebär att barn som vistas i ett stödboende inte ska beaktas vid avgörandet av berättigandet till flerbarnstillägg enligt 15 kap. 9 § socialförsäkringsbalken. Detta motsvarar för vad som i dag gäller för flerbarnstillägg för barn som vistas i familjehem eller hem för vård eller boende.

96 kap

8 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att bostadsbidrag kan lämnas till föräldern eller föräldrarna även om ett barn bor i ett stödboende om det finns särskilda skäl. Detta motsvarar vad som gäller för bostadsbidrag när ett barn bor i ett familjehem eller hem för vård eller boende.

102 kap

20 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att den handläggande myndigheten ska, vid beräkning av den bidragsgrundade inkomsten och reduceringsinkomsten, bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreförsörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett stödboende.

106 kap

7 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett stödboende, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad.

8 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att underhållsstöd inte lämnas för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden vårdas i ett stödboende. Prop. 2015/16:43

19 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att den som är försäkrad och får sjukersättning eller aktivitetsersättning och som vistas i ett stödboende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen.

31 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.7.

Ändringen innebär att om den som får omställningspension, garanti-pension till omställningspension eller änkepension vistas i ett stödboende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen.

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

22 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 9.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att socialnämnden vid beslut om förebyggande insatser, s.k. mellantvång, enligt första stycket, noga ska följa vården av den unge och att socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av ett beslut om förebyggande insats enligt första stycket ska pröva om insatsen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning.

12.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade

16 d §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

I *punkt 1* har stödboende lagts till, på motsvarande sätt som familjehem och hem för vård eller boende. Det innebär att en kommun har ansvar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i ett stödboende.

12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5.

I *första stycket* införs, på motsvarande sätt som gäller hem för vård eller boende, att stödboenden som tar emot barn inte får anställa någon om inte kontroll har gjorts av honom eller henne i register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister. Detsamma gäller den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett stödboende under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

I *andra stycket* införs att den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett stödboende som tar emot barn ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret till den som erbjuder anställningen. Motsvarande gäller den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett hem för vård eller boende som tar emot barn.

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5.

I paragrafen införs en upplysning om att det i 13 kap. 11 § SoL finns bestämmelser om förbud att driva stödboende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §. Motsvarande gäller redan för hem för vård eller boende.

12.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5.

Ändringen i *första stycket punkt 4* är en följd av att lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn byter namn.

12.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

8 a §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn byter namn.

Sammanfattning av betänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)

Utredningens uppdrag och arbete

Regeringen beslutade den 12 juli 2012 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Av direktiven framgår att även vissa frågor som rör socialtjänstlagen (2001:453, SoL) ingår i uppdraget (dir. 2012:79). Syftet är att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Utredningen antog namnet Utredningen om tvångsvård för barn och unga.

Genom tilläggsdirektiv, beslutade den 19 juni 2013, har utredningen dessutom fått uppdraget att se över olika placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt SoL och LVU och att lämna förslag till flera alternativ än vad som finns i dag (dir. 2013:74). Förslagen ska svara mot barns och ungas skiftande behov, säkerställa god kvalitet och kostnadseffektivitet i verksamheten och tillgodose barns och ungas behov av skydd. Detta delbetänkande innehåller förslag i enlighet med tilläggsdirektiven. Därutöver behandlas vissa frågor som ingår i utredningens ursprungliga direktiv. Det gäller bland annat om kraven på familjehems- och jourhemsföräldrars lämplighet bör skärpas, om privata verksamheter inom familjehemsvården i vissa fall bör vara tillståndspliktiga samt hur kraven bör utformas på verksamheter som befinner sig i gränslandet mellan familjehem och hem för vård eller boende (HVB). I betänkandet behandlas dessutom en rad andra frågor som är av vikt för att ge förutsättningar för en god och säker vård.

Utredningen har lagt stor vikt vid att inhämta information och synpunkter från olika aktörer inom området, t.ex. representanter från socialtjänsten, rättsväsendet, branschorganisationer för HVB, familjehemsorganisationer och organisationer som på olika sätt arbetar för att stärka barns rättigheter.

Samhällsvårdens utveckling

Utredningen har inledningsvis gett en översiktlig bild av utvecklingen av samhällsvården för barn och unga sedan socialtjänstreformen. En viktig förändring är den starka betoningen av att placerade barn ska få hjälp med att behålla kontakten med sin familj och att socialnämnden vid placering i första hand ska överväga om barnet kan tas emot av anhöriga eller närstående. Samtidigt har lagstiftningsåtgärder vidtagits för att underlätta vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrar för att öka tryggheten för långsiktigt placerade barn.

Sedan 1990-talet har antalet placeringar av ungdomar ökat kraftigt, särskilt på institution. Kommunerna har satsat på att utveckla öppen-

vårdsalternativ och även på att ersätta institutionsvård med familjehems-
vård för ungdomar med beteendeproblem. Institutionsvården av ung-
domar har dock inte minskat i ett nationellt perspektiv. Sedan år 2005 har
institutionsplaceringarna av ungdomar återigen ökat kraftigt. Ökningen
under denna senare tid anses till största delen förklaras av de ensam-
kommande barnen.

HVB-vården har genomgått en kraftig privatisering. Inom familje-
hemsvården har ett hundratal privata verksamheter etablerats som knyter
till sig familjehem och jourhem och förmedlar dessa till socialtjänsten i
kombination med stöd och handledning till hemmen.

Socialtjänstens arbete med planering och uppföljning av vården har
förbättrats, även om det fortfarande finns brister och lokala skillnader.
Kunskapen om utfallet av vården har ökat och fäst uppmärksamheten på
placerade barns hälsoproblem och brister i deras utbildning. Medveten-
heten om risker som är förknippade med vården har ökat, bland annat
som en följd av den upprättelseprocess som genomförts för personer som
drabbats av vanvård under tiden i samhällsvård.

Barnrättsperspektivet i lagen har successivt stärkts. Inspektionen för
vård och omsorg (IVO) har ett ansvar för information till placerade barn
och unga om deras rättigheter och har också en direkttelefon för frågor
och klagomål från placerade barn och unga. Tillsynen av HVB är för-
stärkt och vid de återkommande inspektionerna ska den som genomför
inspektionen samtala med de barn och unga som samtycker till det.

Trots vidtagna åtgärder framförs från flera håll att placerade barns rät-
tigheter och delaktighet i vården behöver stärkas ytterligare. Stabiliteten i
vården behöver också förbättras, eftersom sammanbrott är vanligt före-
kommande.

I översikten redovisas även viss statistik och statens insatser under
senare år inom samhällsvårdens område.

Dagens placeringsformer

Socialnämndens särskilda ansvar för barn och unga omfattar åldersgrup-
pen 0–20 år. Familjehem och HVB är de placeringsformer som lagen
anger. Jourhem är reglerat, men utan en egen definition i socialtjänstför-
ordningen (2001:937, SoF). Socialnämnden kan även i andra former
medverka till barns boende utanför det egna hemmet, exempelvis genom
tillfällig placering i nätverket eller medgivande för privatplacering, som
sker på initiativ av vårdnadshavaren.

Utredningen redovisar de bestämmelser för kvalitet och säkerhet som
omgärdar dagens placeringsformer i SoL, SoF och Socialstyrelsens före-
skrifter. Vidare redogörs för bestämmelserna om tillståndsplikt för
enskild verksamhet och den statliga tillsynen inom området.

Definitioner och gränsdragningar

I direktiven betonas vikten av att termer och begrepp används på ett kon-
sekvent sätt och att definitioner kan behöva ses över. I utredningens

uppdrag ingår också att analysera gränsdragningen mellan familjehem och HVB.

I dag råder oklarhet kring vanligt förekommande begrepp som barn och unga respektive vård. Vissa bestämmelser i nuvarande SoL gäller barn, andra gäller barn och unga respektive barn och ungdom. I SoL klargörs att med barn avses varje människa under 18 år, men det finns ingen definition av unga eller ungdom. Utredningen föreslår att begreppet ungdom konsekvent ska ersättas av begreppet unga. I syfte att förtydliga begreppet barn och unga föreslås ett tillägg i den aktuella bestämmelsen om att med barn och unga ska avses varje människa under 21 år. De föreslagna förändringarna syftar till en konsekvent användning av begreppen barn respektive barn och unga, beroende på vilken målgrupp en bestämmelse vänder sig till.

Vård används i dag såväl som ett övergripande begrepp som för att benämna ett visst innehåll i en placering utanför det egna hemmet. Ibland används vård liktydigt med behandling. Utredningens bedömning är att vård ska användas som ett övergripande begrepp som beskriver insatser och åtgärder enligt en viss lagstiftning, i det här sammanhanget SoL eller LVU. Innehållet i vården kan vara omvårdnad, fostran, stöd, tillsyn eller behandling. I praktiken förekommer ofta inslag av flera av begreppen i de olika placeringsformerna.

Utredningen anser att SoF:s definition av begreppet familjehem behöver ändras för att anpassas till det vårdbegrepp som utredningen förordar och också förtydligas för att bättre beskriva innehållet i placeringsformen. Familjehem kan i vissa fall bedrivas på ett sätt som liknar HVB, men utan att behöva leva upp till de krav som ställs på denna placeringsform. Utredningen anser att ett familjehem ska kännetecknas av att uppdraget är personligt och erbjuder det placerade barnet en familjetillhörighet. Om hemmet i stället drivs som näringsverksamhet, dvs. självständigt, varaktigt och för ett ekonomiskt utbyte (vinstsyfte) ska HVB-tillstånd finnas. Enligt den föreslagna definitionen ska med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande omvårdnad och fostran, eller vuxna för omvårdnad, och som inte bedrivs som näringsverksamhet.

För att ytterligare skapa klarhet i ramarna för vård i familjehem och jourhem, bör Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram och sprida information om innehållet i och förutsättningarna för sådan vård. Socialstyrelsen bör också ges uppdraget att i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ta fram en mall för avtal mellan socialnämnd och familjehem respektive jourhem. Den ska bland annat ange de områden som avtalet behöver reglera.

Begreppet hem för vård eller boende (HVB) har i olika sammanhang kritiserats för att vara otydligt. Utredningen anser att det nuvarande begreppet bör ersättas med begreppet hem för omvårdnad och behandling (HOB), som på ett bättre sätt speglar innehållet i insatsen. Även definitionen i SoF bör ändras. Med hem för omvårdnad och behandling ska avses ett boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, av personal som finns tillgänglig i verksamhetens lokaler.

En annan viktig fråga som gäller gränsdragningen mellan familjehem och HVB är hur många barn som samtidigt ska kunna vara placerade i

familjehem. Utredningen anser det problematiskt utifrån kvalitets- och säkerhetsaspekter om en familj tar emot fler barn än vad som är rimligt utifrån de berörda barnens behov. Utredningen anser dock att en viss flexibilitet krävs när det gäller att bestämma antalet barn i varje hem. En helhetsbedömning måste göras och ytterst är det socialnämndens ansvar att placerade barn får en trygg och säker vård i familjehemmet. Familjehem och jourhem med fler än tre placerade barn och unga som inte är syskon behöver dock uppmärksammas. I dessa fall föreslår utredningen att en anmälan ska göras till IVO som underlag för myndighetens beslut om tillsyn.

Krav på familjehem och jourhem

I dag är det oklart enligt vilken bestämmelse en utredning av ett presumtivt familjehem eller jourhem bedrivs. Utredningen utmynnar inte heller i något beslut om att hemmet är godkänt för ett sådant uppdrag. Godkännandet anses inkluderat i beslutet om placering av ett visst barn i det aktuella hemmet. Det ställs inte några uttryckliga krav i lag eller förordning på familjehem och jourhem eller på vad utredningen ska omfatta. Det finns i nuläget inte heller något krav på att familjehems- och jourhemsföräldrar ska ha genomgått utbildning.

Utredningen föreslår att en särskild bestämmelse förs in i SoL om utredningen av familjehems och jourhems allmänna lämplighet. Därmed tydliggörs att en sådan utredning har ett annat syfte än en utredning som bedrivs enligt 11 kap. 1 § SoL. Utredningen ska leda fram till ett beslut i fråga om medgivande. En bedömning ska göras av hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn en god omvårdnad och fostran. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till de tilltänkta familjehems- eller jourhemsföräldrarnas personliga egenskaper, hälsa och sociala förhållanden samt deras förmåga att ge den omvårdnad och fostran som placerade barn i allmänhet behöver. Av en annan bestämmelse i SoL ska det framgå att när det blir aktuellt med en placering i ett enskilt hem ska, utöver allmän lämplighet, krävas att hemmet har förutsättningar att tillgodose det aktuella barnets specifika behov.

Utredningen föreslår vidare att en bestämmelse förs in i SoL om obligatorisk kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister vid utredningar av tilltänkta familjehems- och jourhemsföräldrar för barn. Sådan registerkontroll ska också göras i samband med varje ny placering av ett barn i ett familjehem och vid omprövning av medgivande för jourhem.

Det finns sedan den 1 januari 2013 ett lagstadgat krav på socialnämnden att tillhandahålla den utbildning som behövs inför placering i familjehem eller jourhem. Däremot avgör varje kommun om utbildning ska vara ett krav för att få uppdrag som familjehem eller jourhem. Utredningen föreslår att grundläggande utbildning ska vara ett krav för ett sådant uppdrag som rör barn. Socialnämnden får därmed inte anlita familjehems- eller jourhemsföräldrar som inte har genomgått eller avser att genomgå utbildning innan eller i nära anslutning till att uppdraget påbörjas.

I nuvarande regelverk finns en bestämmelse som gör det möjligt för socialnämnden att förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som har sitt hem i kommunen att i hemmet ta emot andras barn. Bestämmelsen används dock mycket sällan. Samtidigt visar den kartläggning som Upprättelseutredningen genomförde om övergrepp och annan vanvård i dagens samhällsvård att socialtjänsten kände till 246 misstänkta fall under åren 2008–2009. Det är troligt att den ringa användningen av bestämmelsen hänger samman med osäkerhet i kommunerna om hur den kan och ska tillämpas. Socialstyrelsen bör därför ges i uppdrag att utarbeta och sprida information om bestämmelsen och om tillämpningen av den.

Utredningen föreslår, i klaggörande syfte, att medgivande för privatplacering ska regleras i en egen bestämmelse i SoL. För medgivande krävs att hemmet kan erbjuda barnet en god omvårdnad och fostran. Utredningen ska innehålla obligatorisk kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister.

Vidare föreslår utredningen att de krav på utredning av familjehem som gäller enligt SoL också ska gälla för familjehem enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), även om dessa placeringar har ett annat syfte. Det innebär att reglerna om allmän lämplighetsbedömning och krav på medgivande blir tillämpliga vid en LSS-insats i form av familjehem. Tillämplig blir också bestämmelsen om att en bedömning ska göras inför en placering av om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet svarar mot de behov som barnet har.

Flertalet placerade barn och unga vistas i familjehem där det, jämfört med ett HVB, finns mindre insyn och färre vuxna att vända sig till. Trots detta finns i nuläget inget lagstadgat krav på statlig tillsyn av familjehemsvården på motsvarande sätt som för HVBvården. Familjehemsvården har inte omfattats av någon nationell tillsyn sedan 2006/2007. Utredningen föreslår att en bestämmelse ska föras in i SoF med krav på regelbunden nationell verksamhetstillsyn av familjehems- och jourhemsvården, dvs. tillsyn av hur socialtjänsten planerar och genomför vården.

Särskilda krav för tillfälliga placeringar

Användningen av jourhem har ökat kraftigt och i praktiken alltmer blivit en egen placeringsform. Utredningen föreslår att en definition förs in i SoF med innebörden att med ett jourhem ska avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig omvårdnad och fostran och som inte bedrivs som näringsverksamhet.

Utredningen anser att en tydligare reglering behövs för att stärka tryggheten och säkerheten för de barn som placeras i jourhem. Förslagen syftar till att förbättra uppföljningen av förhållandena i hemmen och kontinuiteten i kontakten mellan socialtjänst och jourhem. Varje socialnämnd som avser att anlita ett jourhem ska fatta ett beslut om medgivande. Medgivandet ska vara förenat med villkor gällande målgruppen. Syftet är att undvika en blandning av personer i olika åldrar och med olika problematik i samma jourhem. Medgivandet ska omprövas årligen.

Vid denna omprövning ska Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister kontrolleras.

I förarbetena till reglerna om jourhem uttalades att barn tillfälligt kan placeras i outredda hem i barnets nätverk. Utredningen anser att en sådan placering inte ska kunna pågå någon längre tid. En tillfällig placering av ett barn hos en anhörig eller annan närstående, som inte har medgivande för uppdrag som familjehem eller jourhem, ska enligt utredningens förslag inte utan särskilda skäl få pågå längre än tre månader.

Förmedling av hem med konsulentstöd

Socialnämnden kan anlita privata verksamheter för att få tillgång till familjehem med konsulentstöd i form av handledning och annat stöd. Dessa verksamheter har ökat kraftigt i antal. Utredningen konstaterar att roll- och ansvarsfördelningen mellan ansvarig socialsekreterare och konsulent i vissa fall är oklar och att socialtjänsten ibland överlåter myndighetsuppgifter till de privata verksamheterna, trots att dessa inte har något vårdansvar för det placerade barnet.

I enlighet med direktiven har utredningen övervägt om verksamheter med konsulentstöd till familjehem och jourhem ska vara tillståndspliktiga eller inte. Utredningen föreslår att tillstånd ska krävas från IVO för att få bedriva denna form av verksamhet, eftersom den i hög grad påverkar vården av de placerade barnen genom konsulenternas handledning och stöd till familjehemmen. I praktiken rekryterar dessutom verksamheterna familjehemmen och förmedlar dessa till kommunerna, även om socialnämnden har det fulla ansvaret för utredningen av det hem som man avser att anlita. Tillstånd för verksamheter av detta slag ska lämnas endast om de uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet. Att införa tillståndsplikt för de nu nämnda verksamheterna är en viktig förutsättning för att uppnå en säker och trygg vård i familjehem och jourhem. Tillståndsplikt underlättar också tillsyn av verksamheterna och bidrar till nationell överblick av området.

Utveckling av familjehemsvården

Familjehemsvården spelar en central roll i den sociala barn- och ungdomsvården. Flertalet placeringar görs i familjehem. Samtidigt har familjehemmen fått ett allt mer komplext uppdrag, bland annat genom att hemmen i högre grad också förväntas ta emot barn med beteendeproblem. Det har under lång tid varit svårt att rekrytera tillräckligt många familjehem i förhållande till behovet. En stor del av de barn och unga som numera placeras i familjehem är i behov av särskilt stöd. Denna målgrupp förutsätter lämpliga och kvalificerade familjehem, men också en väl fungerande verksamhet inom socialtjänsten för rekrytering, utbildning och stöd till hemmen. Utredningen understryker mot den bakgrunden betydelsen av att socialnämnden tillgodoser behovet av resurser i den egna organisationen för rekrytering, samt för stöd och handledning. Det regionala arbetet som pågår behöver också fortsätta och förstärkas.

Att satsa på information och rekryteringsinsatser inom familjehemsvården är ytterst en fråga om säkerhet för placerade barn. För att upprätthålla en hög kvalitet och kunna anpassa hemmen till barnets behov krävs att det finns ett antal familjer att välja mellan. Utredningen anser att ökade insatser behövs både nationellt och regionalt/lokalt för att trygga den framtida rekryteringen av familjehem. En nationell aktör bör därför få i uppdrag att initiera, ta fram material och samordna informationsinsatser riktade till allmänheten om behovet av familjehem och om vad familjehemsuppdraget innebär. Insatserna föreslås pågå under två år, i samarbete med de regionala utvecklingsledarna inom ramen för överenskommelsen mellan regeringen och SKL om stöd till en evidensbaserad praktik.

Det behövs också ett kontinuerligt statligt engagemang för den långsiktiga utvecklingen av familjehemsvården. Utredningen föreslår därför att ett nationellt centrum inrättas med uppdrag att stödja och utveckla familjehemsvården. Målet är att ge förutsättningar för kvalitetsutveckling på området. Ett centrum kan också ta tillvara de olika aktörernas erfarenheter och insatser. Särskilt viktigt är att centrumet lyfter fram barns och ungas egna erfarenheter av familjehemsvård. Centrumet bör erhålla en basfinansiering via statsbudgeten. Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att föreslå organisering och huvudman för centrumet.

Nya placeringsformer

Framväxten av delvis oreglerade placeringsformer är, enligt utredningen, ett uttryck för behovet av ökad differentiering av vården och en mjukare utslussning från HVB. Utredningen föreslår två nya placeringsformer. Den första placeringsformen som föreslås föras in i SoL benämns boende för stöd och tillsyn. Enligt definitionen i SoF ska med ett boende för stöd och tillsyn avses ett individuellt boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda från 16 år för anpassat stöd och tillsyn av särskilt avdelad personal (stödboende). I första hand är stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för 17-åringar och äldre. Undantagsvis kan 16-åringar bli aktuella för stödboende, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utredningen bedömer att det finns ett väl dokumenterat behov av stödboende, som en mindre ingripande placeringsform för unga jämfört med dagens placeringsformer. Det huvudsakliga syftet är att, under trygga och säkra former, träna för ett eget boende och förbereda den unge för ett självständigt vuxenliv.

Av den målgruppsbeskrivning som utredningen redovisar framgår att stödboende kan användas som eftervård för äldre ungdomar efter en tids institutionsvistelse. En grupp som bedöms kunna komma i fråga för stödboende är ensamkommande barn och unga, såvida de inte har behov av mer omfattande behandlings- och omvårdnadsinsatser. Stödboende kan också vara ett självständigt placeringsalternativ, t.ex. för ungdomar som lever i en konfliktfylld eller i övrigt otillfredsställande hemsituation, men inte har så allvarliga beteendeproblem att institutionsvård är motiverad.

Den andra placeringsformen som utredningen föreslår ska föras in i SoL benämns behandlingsverksamhet med familjeboende. Enligt definitionen i SoF ska med denna placeringsform avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, i förening med ett boende i en familj (behandling i familj). Minst en familjemedlem ska ha sin huvudsakliga anställning i verksamheten och övriga vuxna som är involverade i barnets vård bör kontrakteras som uppdragstagare. Barnet kan också få en kontaktperson eller kontaktfamilj inom ramen för verksamheten. Behandling i familj är i första hand ett alternativ till behandling i HVB.

Socialnämnden ska vid dessa nya placeringsalternativ ha samma ansvar som vid placering i familjehem och HVB. Det innebär bland annat att socialnämnden ansvarar för att hemmet eller boendet är lämpligt utifrån behovet hos barnet eller den unge, att barnet eller den unge får en god vård och att vården planeras och följs upp. Det ska finnas en särskild socialsekreterare som ansvarar för kontakten med barnet eller den unge. Placeringskommunen behåller ansvaret vid placering i annan kommun. Möjligheten i 11 kap. 4 b § SoL till uppföljning i vissa fall oberoende av samtycke ska dock endast omfatta behandlingsverksamhet med familjeboende.

Nuvarande regler i SoF om att det vid HVB ska finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten och i övrigt personal som behövs för en ändamålsenlig verksamhet samt om föreståndarens ansvar vid in- och utskrivning (ej SiS) ska även omfatta de nya placeringsformerna. Stödboende respektive behandlingsverksamhet med familjeboende, som tar emot barn, ska inte få anställa någon utan att kontroll har gjorts i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister.

Tillståndsplikt bör gälla för enskild verksamhet i form av stödboende, om verksamheten vänder sig till personer under 21 år. Kommuner ska vara skyldiga att anmäla motsvarande verksamhet till IVO innan den påbörjas. Detsamma gäller om kommunen överlåter till annan att driva sådan verksamhet genom entreprenadavtal. Stödboende för unga ska omfattas av särskild tillsyn genom IVO i en omfattning av minst en inspektion per år. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det. Behovet av denna särskilda tillsyn, som ska regleras i SoF, kan lämpligen följas upp efter en tid av cirka tre år. Tillståndsplikt ska också gälla för behandlingsverksamhet med familjeboende, om den bedrivs i enskild regi, och tillståndet ska omfatta vissa utpekade familjer och antal platser. Kommuner ska vara skyldiga att anmäla motsvarande verksamhet till IVO innan den påbörjas. Detsamma gäller om kommunen överlåter till annan att driva sådan verksamhet genom entreprenadavtal. Behandling i familj ska omfattas av motsvarande tillsyn som gäller för HVB för barn och unga enligt 3 kap. 19 § SoF, dvs. verksamheten ska inspekteras minst två gånger per år varav ett tillfälle ska vara oanmält. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det. Utredningen föreslår en ny bestämmelse i SoL som tydliggör de olika placeringsalternativ som kan förekomma för barn inom socialtjänsten.

Enligt den bestämmelsen kan barn beredas vård i
– familjehem,

- boende för stöd och tillsyn (stödboende),
- hem för omvårdnad och behandling (HOB) eller
- behandlingsverksamhet med familjeboende (behandling i familj).

Barn kan också tillfälligt beredas vård i ett jourhem eller hos en anhörig eller annan närstående. Genom utredningens förslag kommer bredden av placeringsalternativ att öka, vilket innebär mer flexibilitet och bättre förutsättningar att genomföra placeringar anpassade efter enskildas behov och förutsättningar. En helt grundläggande förutsättning för att barn och unga ska ges en trygg och säker vård är att socialnämnden i varje enskilt ärende noggrant utreder det aktuella barnets behov och gör en bedömning av vilken verksamhet eller hem som bäst kan tillgodose barnets behov.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med IVO, följa upp och utvärdera de nya placeringsformerna stödboende och behandling i familj.

Konsekvenser av förslagen

Av barnkonsekvensanalysen framgår bland annat att förslagen om lagstadgade lämplighetskrav på familjehem och jourhem, obligatorisk registerkontroll, krav på grundläggande utbildning, tidsbegränsade medgivanden för jourhem och tidsgräns för tillfälliga placeringar i nätverket kan innebära ökad trygghet och säkerhet för placerade barn. En del av förslagen innebär också ökad tydlighet och därmed också rättssäkerhet. Införandet av de nya placeringsformerna stödboende och behandling i familj kommer att bidra till en differentiering av placeringsalternativen, så att dessa bättre kan anpassas till barns och ungas individuella behov.

Utredningens förslag om tillståndsplikt för enskild verksamhet som förmedlar familjehem och jourhem för barn till socialnämnder i förening med stöd och handledning till hemmen, stödboenden för personer från 16 till och med 20 år samt behandling i familj syftar till att uppnå en trygg och säker samhällsvård för barn och unga. Förslagen om statlig tillsyn av kommunernas familjehems- och jourhemsverksamhet kommer att öka kvaliteten och säkerheten generellt sett och dessutom göra det möjligt att följa denna verksamhet över tid. Det nationella centrum för familjehems- och jourhemsverksamhet som föreslås kan bidra till att långsiktigt stödja och utveckla familjehems- och jourhemsverksamheten och lyfta fram placerade barns och ungas erfarenheter. De föreslagna nationella insatserna för att underlätta rekrytering av familjehem kan bidra till att säkra tillgången på familjehem som ger en trygg och säker vård. Av den ekonomiska konsekvensbeskrivningen framgår sammanfattningsvis följande:

- Kommunerna bör för förslagen om årliga omprövningar av medgivande för jourhem samt för krav på grundläggande utbildning för familjehems- och jourhemsföräldrar årligen tillföras 8 mkr.
- För nationella insatser för att underlätta rekrytering av familjehem bör under en tvåårsperiod anvisas 3 mkr årligen.

För inrättande av ett nationellt centrum för familjehemsvård, som enligt förslaget bör ha en basfinansiering via statsbudgeten, bör preliminärt reserveras ett årligt belopp om 4 mkr.

- IVO bör för förslagen angående utökad tillståndsplikt och utökat tillsynsansvar tillföras 2,45 mkr för andra halvåret 2015, 4 mkr år 2016 samt därefter 3 mkr årligen (under förutsättning att regeländringarna träder i kraft den 1 juli 2015).
- Socialstyrelsen bör för att utföra vissa regeringsuppdrag preliminärt tillföras 1,25 mkr för andra halvåret 2015 samt 2 mkr år 2016.

Som framgår av beräkningarna finns betydande svårigheter att bedöma de ekonomiska konsekvenserna, vad gäller vårdkostnader, av att införa placeringsformen stödboende. Av det skälet redovisas olika alternativa uppskattningar av den omfattning stödboende kommer att få. Ett grundläggande antagande är att stödboende för vissa barn och unga kommer att utgöra ett alternativ till vård i HVB. Konsekvensberäkningen redovisas mot denna bakgrund i ett brett intervall, där effekten av att införa stödboende som en ny placeringsform bedöms uppgå till minskade årliga vårdkostnader i storleksordningen 14,8–118 mkr.

Placeringsformen behandling i familj kommer i huvudsak att utgöra ett alternativ till HVB-vård. Vårddygnskostnaden i denna placeringsform bedöms motsvara ungefär den som gäller för HVB. Omfattningen av den nya placeringsformen kommer under de inledande åren att vara begränsad. Mot den bakgrunden görs bedömningen att de ekonomiska konsekvenserna av att införa behandling i familj som en ny placeringsform kommer att vara ytterst marginella.

Sammantaget är utredningens förslag finansierade. När det gäller konsekvenserna för den kommunala självstyrelsen innebär förslagen om lagstadgade lämplighetskrav på familjehem och jourhem samt regler om medgivande att det ställs mer detaljerade krav i lagstiftningen på socialnämndens verksamhet. Utredningen anser emellertid att det är nödvändigt med hänsyn till rättssäkerheten och intresset av att säkerställa att placerade barn och unga får en trygg och säker vård.

Utredningen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att det i lagen ska införas nya paragrafer, 6 kap. 6 d–g §§, dels att 6 kap. 6 § fjärde stycket flyttas till 6 kap. 6 e §, 6 kap. 6 a § flyttas till 6 kap. 6 c § andra stycket, 6 kap. 6 b § flyttas till 6 kap. 6 g § och att 6 kap. 6 c § flyttas till 6 kap. 7 a § andra stycket, dels att 1 kap. 2 §, 2 a kap. 4 §, 3 kap. 2, 3 a, 6 a och 6 c §§, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1–4, 6–7 c, och 9 §§, 7 kap. 1 och 3 a §§, 8 kap. 1–2 §§, 10 kap. 4 §, 11 kap. 3 och 4 b, 12 kap. 2 och 10 §§, 13 kap. 1 och 11 §§, 14 kap. 1 §, 16 kap. 3, 6 och 7 §§ samt att rubrikerna närmast före 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses varje människa under 18 år.

Med barn och unga avses varje människa under 21 år.

2 a kap.

4 §

En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. hem för vård eller boende enligt 6 kap.,

3. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

1. familjehem *eller jourhem* enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* enligt 6 kap.,

6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

3 kap.

2 §

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen skall bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden skall också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden skall även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden skall i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen *ska* bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden *ska* också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden *ska* även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och *unga*, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden *ska* i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

3 a §

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och ungdom.

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och *unga*.

6 a §

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, ungdomars och vårdnadshavares olika behov.

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, *ungas* och vårdnadshavares olika behov.

För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

I 6 b § finns särskilda bestämmelser om kontaktperson och om kontaktfamilj.

6 c §

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och ungdom.

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och *unga*.

Socialnämnden ska

– verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdom far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,

– i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört.

– verka för att barn och *unga* växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och *unga*,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och *unga* far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och *unga* av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och *unga* inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och *unga* som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och *unga* som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, *vård* utanför det egna hemmet,

– i sin omsorg om barn och *unga* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och *unga* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan *vård* utanför det egna hemmet upphört.

Vård i familjehem och i hem för vård eller boende *Vård utanför det egna hemmet*

Allmänna bestämmelser om vård utanför det egna hemmet

Allmänna bestämmelser

1 §

Socialnämnden skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden *ska* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett *annat boende*.

Barn får beredas vård i

- 1. ett familjehem,*
- 2. ett hem för omvårdnad och behandling,*
- 3. ett boende för stöd och tillsyn, eller*
- 4. en behandlingsverksamhet med familjeboende.*

Barn kan även tillfälligt beredas vård i ett jourhem eller hos en anhörig eller annan närstående till barnet.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Socialnämnden ansvarar för att *hemmet eller boendet är lämpligt utifrån den enskildes behov och att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.*

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

2 §

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Enligt 3 § skall dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till *insatser som behövs för att kunna möta enskildas och familjers olika behov av vård utanför det egna hemmet*. Enligt 3 § *ska* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

3 §

Behovet av sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall ska tillgodoses av

Behovet av sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (*särskilda ungdomshem*) samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbru-

staten. Statens institutionsstyrelse leder verksamheten vid hemmen. Bestämmelser om tillsyn m.m. över verksamheten vid hemmen finns i 13 kap.

kare i vissa fall (*LVM-hem*) ska tillgodoses av staten. Statens institutionsstyrelse leder verksamheten vid hemmen. Bestämmelser om tillsyn m.m. över verksamheten vid hemmen finns i 13 kap.

Statens institutionsstyrelse får, om det finns särskilda skäl för det, genom avtal uppdra åt ett landsting eller en kommun att inrätta och driva ett sådant hem som avses i första stycket.

För vård i ett hem som avses i denna paragraf får staten ta ut avgift av den kommun som begärt placeringen.

4 §

Vård i familjehem och hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

Vård i familjehem, *jourhem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn samt behandlingsverksamhet med familjeboende* ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana *särskilda ungdomshem och LVM-hem* som avses i 3 §.

6 §

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne.

Ett enskilt hem får inte ta emot ett barn för omvårdnad och fostran som familjehem eller jourhem utan socialnämndens medgivande.

Socialnämnden får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd.

Socialnämnden får inte lämna medgivande *utan att förhållandena i det enskilda hemmet är utredda av socialnämnd.*

Socialnämnden får inte placera ett barn i ett sådant enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård och fostran (*jourhem*) om inte förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i det är utredda av socialnämnd.

Vid en socialnämnds utredning av om ett hem är lämpligt som familjehem eller jourhem ska en bedömning göras av hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn en god omvårdnad och fostran.

Om det inte finns särskilda skäl får ett barn vårdas i ett *jourhem* i högst två månader efter det att socialnämndens utredning enligt 11 kap. 2 § om ingripande till

Särskild hänsyn ska tas till de tilltänkta familjehems- eller jourhemsföräldrarnas personliga egenskaper, hälsa och sociala förhållanden samt deras förmåga

barnets skydd eller stöd avslutats.

att ge den omvårdnad och fostran som placerade barn i allmänhet behöver.

6 a §

Om socialnämndens prövning gäller ett barn och medgivande eller beslut om vård enligt 6 § och avser ett tilltänkt enskilt hem i en annan kom-mun, ska nämnden informera och samråda med den kommunen innan den fattar sitt beslut. Om det finns någon i det enskilda hemmet som vistas där efter beslut av en annan kommun, ska nämnden informera och samråda även med den kommunen.

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande omvårdnad och fostran i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne (s.k. privatplacering).

Vid socialnämndens utredning av om ett enskilt hem enligt första stycket är lämpligt ska en bedömning göras av hemmets allmänna förutsättningar för att erbjuda barn en god omvårdnad och fostran.

Inför beslut om medgivande ska 6 c § andra stycket tillämpas.

6 b §

Socialnämnden ska i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden som avser barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet.

Socialnämnden får inte fatta beslut om medgivande enligt 6 eller 6 a §§ eller besluta om placering i ett familjehem enligt 6 c § om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och lagen (1998:620) om belastningsregister avseende de personer som ska ta emot barn i sitt hem för omvårdnad och fostran.

6 c §

Socialnämnden ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem.

Inför socialnämndens beslut om placering i ett familjehem eller jourhem ska en bedömning göras av om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet svarar mot de behov som barnet har.

Om bedömningen gäller ett enskilt hem i en annan kommun, ska nämnden informera och samråda med den kommunen innan den fattar sitt beslut. Om det finns någon i det enskilda hemmet som vistas där efter beslut av en annan kommun, ska nämnden informera

6 d §

Ett medgivande att ta emot barn i ett jourhem ska förenas med villkor gällande målgrupp. Medgivandet ska omprövas årligen. Vid omprövningen ska 6 b § tillämpas.

6 e §

Om det inte finns särskilda skäl får ett barn vårdas i ett jourhem i högst två månader efter det att socialnämndens utredning enligt 11 kap. 2 § om ingripande till barnets skydd eller stöd avslutats.

6 f §

En tillfällig placering hos en anhörig eller annan närstående till barnet som inte har medgivande för uppdrag som familjehem eller jourhem, får inte utan särskilda skäl pågå längre tid än tre månader.

6 g §

Socialnämnden ska i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden som avser barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet.

7 §

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller ett hem för vård eller boende

1. medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,

2. verka för att de får lämplig utbildning,

3. verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver,

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende*

1. medverka till att de får god vård och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,

4. lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 a §

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem.

Socialnämnden får inte placera ett barn i ett familjehem eller i ett jourhem om inte familjehems- eller jourhemsföräldrarna har deltagit i, eller i nära anslutning till placeringen kommer att delta, i sådan utbildning som avses i andra stycket.

7 b §

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende främst genom

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* främst genom

1. regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas,
2. enskilda samtal med barnet eller den unge,
3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och
4. samtal med vårdnadshavarna.

4. samtal med vårdnadshavarna *eller annan ställföreträdare för barnet.*

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

7 c §

När vård ges i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsek-

När vård ges i ett familjehem, *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med*

reterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

familjeboende ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

9 §

Ett medgivande enligt 6 § att ta emot ett barn för stadig-varande vård och fostran meddelas av socialnämnden i samma kommun som enligt 2 a kap. ansvarar för att tillgodose vårdnadshavarens behov av stöd och hjälp.

Ett medgivande enligt 6 a § att ta emot ett barn för stadigvarande *omvårdnad* och fostran *i ett annat enskilt hem* meddelas av socialnämnden i samma kommun som enligt 2 a kap. ansvarar för att tillgodose vårdnadshavarens behov av stöd och hjälp.

Den nämnd som har lämnat medgivande enligt 6 § fullgör skyldigheterna enligt 7 §.

Den nämnd som har lämnat medgivande enligt 6 a § fullgör skyldigheterna enligt 7 §.

7 kap.

1 §

Ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

Ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg bedriva *näringsverksamhet* i form av

1. hem för vård eller boende,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

1. hem *för omvårdnad och behandling,*

4. *öppen verksamhet* för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs,

5. *verksamhet som förmedlar tilltänkta familjehem och jourhem för barn till socialnämnder i förening med stöd och handledning till hemmen,*

6. *boenden för stöd och tillsyn för personer i åldern 16 till och med 20 år,*

7. *behandlingsverksamhet med familjeboende.*

Tillstånd behövs inte för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4 och 6–7, samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

3 a §

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende eller i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket skall överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn, behandlingsverksamhet med familjeboende* eller i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket *ska* överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder skall handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder *ska* handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

8 kap.

1 §

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familje-hem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn, behandlingsverksamhet med familjeboende* eller i ett familjehem. Regeringen meddelar

hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Om ett barn genom socialnämndens försorg får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. Socialnämnden får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte i fråga om tjänster för vilka avgift har bestämts enligt 2 §.

2 §

För familjerådgivning, verksamhet för barn och ungdom enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

För familjerådgivning, verksamhet för barn och *unga* enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

I fråga om avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad i särskilt boende finns ytterligare bestämmelser i 3–9 §§.

10 kap.

4 §

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt 6 kap. 6, 8 och 11 a–13 §§ denna lag, 4 och 6 §§, 11 § första och andra styckena, 13 §, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27 och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 11 och 13 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt

– 6 kap. 6 och 6 a §§ denna lag,
– 6 c § första stycket denna lag,
dock inte beslut om placering i ett jourhem,

– 8 och 11 a–13 §§ denna lag,
– 4 och 6 §§, 11 § första och andra styckena, 13 §, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27 och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, samt

– 11 och 13 §§ lagen (1988:870)
om vård av miss-brukare i vissa
fall.

Första stycket gäller även i ärenden enligt 6 kap. 14 § om sam-tycke vägras och beslut enligt 9 kap. 3 § om att föra talan om åter-krav enligt 9 kap. 1 §.

11 kap.

3 §

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

4 b §

Socialnämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört.

En sådan uppföljning får ske om barnet, utan att förhållanden som avses i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga föreligger, bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas.

12 kap.

2 §

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att

När någon behöver vårdas i ett familjehem, *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett familjehem, *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Socialnämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem, *hem för omvårdnad och behandling eller behandlingsverksamhet med familjeboende* har upphört.

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att

ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, i ett familjehem, i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

ett barn har placerats eller tagits emot i ett familjehem, jourhem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlings-verksamhet med familjeboende, i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar skall vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Handlingar ska vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

10 §

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuogoett år lämnas till en polismyndighet i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett familjehem, *jourhem*, hem för *omvårdnad och behandling*, *boende för stöd och tillsyn* eller *behandlingsverksamhet med familjeboende*, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

13 kap.

1 §

Inspektionen för vård och omsorg utövar tillsyn över socialtjänsten och verksamheten vid hem som avses i 6 kap. 3 §.

Inspektionen för vård och omsorg utövar tillsyn över socialtjänsten och verksamheten vid *de särskilda ungdomshem och LVM-hem* som avses i 6 kap. 3 §.

Tillsynen över enskild verksamhet avser

1. verksamhet för vilken det krävs tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket,
2. verksamhet som en kommun genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att utföra, samt
3. annan enskild verksamhet som kommunen upphandlar tjänster från för att fullgöra skyldigheter enligt denna lag.

11 §

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

14 kap.

1 §

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

16 kap.

3 §

Socialnämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om

- ansökan enligt 2 a kap. 8 §,
- bistånd enligt 4 kap. 1 §,
- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §,
- förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §,
- medgivande enligt 6 kap. 6 §, – medgivande enligt 6 kap. 6 a §,
- medgivande enligt 6 kap. 12 §,
- återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §,
- samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller
- avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4–9 §§.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.

På begäran av sökanden får verkställandet av beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § senareläggas om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

6 §

Till böter döms den som

1. överträder ett förbud eller en begränsning som har meddelats med stöd av 5 kap. 2 §,

2. åsidosätter någon av bestämmelserna i 6 kap. 6 § första stycket eller 12 § första stycket, eller, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling, 10 §,

2. åsidosätter någon av bestämmelserna i 6 kap. 6 och 6 a §§ första styckena eller 12 § första stycket, eller, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling, 10 §,

3. utan tillstånd driver verksamhet som avses i 7 kap. 1 §,

4. i strid mot ett förbud som har meddelats enligt 13 kap. 9 eller 10 § fortsätter verksamheten.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 1 eller 2 får väckas endast efter medgivande av Socialstyrelsen.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 3 eller 4 får väckas endast efter medgivande av Inspektionen för vård och omsorg.

7 §

I den mån huvudmannen för ett hem för vård eller boende, som drivs av landsting eller kommun, beslutar det, får de som bereds vård där inte inneha alkohol eller andra berusningsmedel. Detsamma gäller i fråga om injektionssprutor

I den mån huvudmannen för ett hem för *omvårdnad och behandling*, som drivs av *kommun eller landsting* beslutar det, får de som bereds vård där inte inneha alkohol eller andra berusningsmedel. Detsamma gäller i fråga om injekt-

eller kanyler som kan användas för insprutning i människokroppen.

Om sådan egendom påträffas hos en intagen eller någon annanstans inom hemmet utan att det finns känd ägare till den, får den omhändertas. Den som förestår hemmet skall låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § 1 första stycket lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som erhålls vid försäljning tillfaller staten.

ionssprutor eller kanyler som kan användas för insprutning i människokroppen.

Om sådan egendom påträffas hos en intagen eller någon annanstans inom hemmet utan att det finns känd ägare till den, får den omhändertas. Den som förestår hemmet ska låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § 1 första stycket lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som erhålls vid försäljning tillfaller staten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.
 2. Socialnämnden ska ha fattat beslut om medgivande till jourhem enligt bestämmelserna i 6 kap. 6, 6 b och 6 d §§ senast den 31 december 2015.
 3. Tillstånd för hem för vård eller boende som har meddelats före den 1 juli 2015 ska likställas med tillstånd för hem för omvårdnad och behandling efter den 1 juli 2015.
 4. Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ som har påbörjat verksamhet i form av boende för stöd och tillsyn för personer i åldern 18 till och med 20 år före ikraftträdandet, får fortsätta sin verksamhet utan tillstånd vid ikraftträdandet. Tillstånd ska sökas senast den 31 december 2015. Verksamheten får efter ansökan om tillstånd fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut i ärendet. Kommun som driver sådan verksamhet ska anmäla detta till Inspektionen för vård och omsorg senast den 31 december 2015.
 5. Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ som har påbörjat verksamhet som förmedlar familjehem och jourhem för barn till socialnämnder i förening med stöd och handledning till hemmen före ikraftträdandet, får fortsätta sin verksamhet utan tillstånd vid ikraftträdandet. Tillstånd ska sökas senast den 31 december 2015. Verksamheten får efter ansökan om tillstånd fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut i ärendet.

Förslag till lag om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 16 och 26 §§ förundersökningskungörelsen (1947:948) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Skall förhör hållas med barn i fall som avses i 15 §, skall socialnämnden, om hinder inte möter, i god tid underrättas om tid och plats för förhöret. Detsamma gäller i fråga om förhör i andra fall med barn som inte fyllt 20 år, om det finns skäl till antagande att vad som förekommit bör föranleda ingripande från socialnämnden.

Skall förhör hållas med den som är intagen i ett sådant hem som anges i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga i anledning av brott eller lagstridig gärning av den intagne, skall även den som förestår hemmet underrättas.

Ska förhör hållas med barn i fall som avses i 15 §, ska socialnämnden, om hinder inte möter, i god tid underrättas om tid och plats för förhöret. Detsamma gäller i fråga om förhör i andra fall med *personer* som inte fyllt 20 år, om det finns skäl till antagande att vad som förekommit bör föranleda ingripande från socialnämnden.

Ska förhör hållas med den som är intagen i ett *särskilt ungdomshem* som anges i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga i anledning av brott eller lagstridig gärning av den intagne, *ska* även den som förestår hemmet underrättas.

26 §

Om det med hänsyn till vad som föreskrivs i 24 kap. 4 § rättegångsbalken finns anledning anta att häktning inte får ske om övervakning ordnas, skall åklagaren så snart det kan ske försöka ordna nödvändig övervakning.

Övervakning får anordnas i den misstänktes hem eller annat enskilt hem eller genom att den misstänkte placeras i lämplig institution. Är den misstänkte redan placerad i en institution, skall åklagaren överväga huruvida särskild övervakning kan vara erforderlig där samt i samråd med den som förestår vården försöka få till stånd en sådan övervakning.

Övervakning i hem för vård eller boende inom socialtjänsten får ej

Om det med hänsyn till vad som föreskrivs i 24 kap. 4 § rättegångsbalken finns anledning anta att häktning inte får ske om övervakning ordnas, *ska* åklagaren så snart det kan ske försöka ordna nödvändig övervakning.

Övervakning får anordnas i den misstänktes hem eller annat enskilt hem eller genom att den misstänkte placeras i lämplig institution. Är den misstänkte redan placerad i en institution, *ska* åklagaren överväga huruvida särskild övervakning kan vara erforderlig där samt i samråd med den som förestår vården försöka få till stånd en sådan övervakning.

Övervakning i hem för *omvårdnad och behandling* inom social-

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

anordnas utan särskilt medgivande
av länsstyrelsen.

tjänsten får ej anordnas utan sär-
skilt medgivande av länsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 11, 15, 18, 20 och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Socialnämnden bestämmer hur vården av den unge skall ordnas och var han eller hon skall vistas under vårdtiden. I fråga om den som vårdas i ett hem som avses i 12 § första stycket får dock Statens institutionsstyrelse i samband med att den unge transporteras besluta att han eller hon tillfälligt skall vistas i ett annat sådant hem.

Nämnden får medge att den unge vistas i sitt eget hem, om detta kan antas vara bäst ägnat att främja vården av honom eller henne. Vård med stöd av denna lag skall dock alltid inledas utanför den unges eget hem.

Om nämndens beslut enligt första eller andra stycket inte kan avvaktas, får ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta i frågan. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

Nämnden eller den åt vilken nämnden har uppdragit vården skall ha uppsikt över den unge och, i den utsträckning det behövs för att genomföra vården, bestämma om hans eller hennes personliga förhållanden.

Nämnden har under vårdtiden samma ansvar som vårdnadshavaren för att den unges grundläggande rättigheter enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken tillgodoses.

15 §

Om den unge vårdas på någon grund som anges i 3 § och vistas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn, får han eller hon hindras att

Socialnämnden bestämmer hur vården av den unge *ska* ordnas och var han eller hon *ska* vistas under vårdtiden. I fråga om den som vårdas i ett *särskilt ungdomshem* som avses i 12 § första stycket får dock Statens institutionsstyrelse i samband med att den unge transporteras besluta att han eller hon tillfälligt *ska* vistas i ett annat sådant hem.

Nämnden får medge att den unge vistas i sitt eget hem, om detta kan antas vara bäst ägnat att främja vården av honom eller henne. Vård med stöd av denna lag *ska* dock alltid inledas utanför den unges eget hem.

Om nämndens beslut enligt första eller andra stycket inte kan avvaktas, får ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta i frågan. Beslutet *ska* anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

Nämnden eller den åt vilken nämnden har uppdragit vården *ska* ha uppsikt över den unge och, i den utsträckning det behövs för att genomföra vården, bestämma om hans eller hennes personliga förhållanden.

Om den unge vårdas på någon grund som anges i 3 § och vistas i ett *särskilt ungdomshem*, får han eller hon hindras att lämna hem-

lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att vården skall kunna genomföras. Den unges rörelsefrihet får också inskränkas när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

met och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att vården ska kunna genomföras. Den unges rörelsefrihet får också inskränkas när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

18 §

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ skall gälla för alla som vårdas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ ska gälla för alla som vårdas i ett *särskilt ungdomshem*, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

20 §

Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett hem för särskilt noggrann tillsyn utan att det finns någon känd ägare till egendomen, skall Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § första stycket 1 lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett *särskilt ungdomshem* utan att det finns någon känd ägare till egendomen, ska Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § första stycket 1 lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma skall gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika.

Detsamma ska gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika.

Polismyndigheten skall lämna Polismyndigheten *ska* lämna
biträde för att på begäran av biträde för att på begäran av

1. socialnämnden eller nämndens ordförande eller rätten bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen,

2. socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av denna lag, och

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och återhämta den som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller för att ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och återhämta den som vårdas vid ett *särskilt ungdomshem* på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller för att ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 16 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 d §

En kommun har ansvar enligt denna lag gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i

1. familjehem eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

1. familjehem, *jourhem*, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

2. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller

3. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, eller

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag skall innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret skall vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Föreslagen lydelse

8 a §

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *ska* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *ska* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

dels att beteckningen på lagen ska vara lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn,

dels att 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Det samma skall gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende som sägs i första stycket, skall till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande själv inhämtar utdraget.

Hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn samt behandlingsverksamhet med familjeboende* enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Det samma *ska* gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande *vid en sådan verksamhet* som sägs i första stycket, *ska* till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Utdraget skall vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

Utdraget ska vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

4 §

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn samt behandlingsverksamhet med familjeboende* på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 10 §, 96 kap. 8 §, 102 kap. 20 § och 106 kap. 6–8, 13, 19, 27 och 31 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

10 §

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem eller i hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem, *jourhem*, hem för *omvårdnad och behandling*, boende för stöd och tillsyn eller barn i *behandlingsverksamhet med familjeboende* som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

96 kap.

8 §

När ett barn bor i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

När ett barn bor i ett familjehem, *jourhem*, hem för *omvårdnad och behandling*, boende för stöd och tillsyn eller i en *behandlingsverksamhet med familjeboende*, kan bidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

102 kap.

20 §

När den bidragsgrundande inkomsten och reduceringsinkomsten beräknas ska den handläggande myndigheten bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreförsörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade

– är häktad,
– är intagen i kriminalvårdsanstalt,
– är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård, eller

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en *behandlingsverksamhet med familjeboende* som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

106 kap.

6 §

Om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att familjehemsförälder till ett barn som har placerats av socialnämnden ska få barnbidraget.

Om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att *familjehems- och jourhemsförälder* till ett barn som har placerats av socialnämnden ska få barnbidraget.

Har ett barn placerats i enskilt hem av någon annan än socialnämnden, får Försäkringskassan besluta att familjehemsföräldern ska få barnbidraget om den som annars skulle få bidraget begär det.

7 §

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

8 §

Underhållsstöd lämnas inte för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,

2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

3. vårdas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

3. vårdas i familjehem, *jourhem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten.

13 §

För varje dag då en försäkrad som får sjukpenning vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran

För varje dag då en försäkrad som får sjukpenning vistas i ett sådant familjehem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt

av den som svarar för vårdkostnaderna.

missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran av den som svarar för vårdkostnaderna.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

19 §

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

27 §

Den försäkrade ska betala för sitt uppehälle för varje dag som han eller hon

1. är häktad eller intagen i anstalt, eller
2. vistas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan.

2. vistas i familjehem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan.

Vid vistelse i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende gäller detta endast när staten bekostar vistelsen.

Vid vistelse i ett familjehem, ett hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* gäller detta endast när staten bekostar vistelsen.

31 §

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pensionsberättigad vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pensionsberättigad vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till
förordning om ändring i socialtjänstförordningen
(2001:937)

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstförordningen (2001:937)
dels att det ska införas nya paragrafer, 3 kap. 1 a och 1 b, 2 a och
19 a §§,

dels att 1 kap. 2 §, 3 kap. 1–3, 5–11, 14 och 17–20 §§, 4 kap. 1–1 a §§,
7 kap. 1 § och 8 kap. 2 § samt att rubrikerna närmast före 3 kap. 1, 3, 10
och 14 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

I förordningen finns bestämmelser om

– riksnormen och skälig levnadsnivå avseende särskilda boendeformer
för äldre (2 kap.),

– vad som avses med hem för
vård eller boende och familjehem
(3 kap. 1 och 2 §§),

– verksamheten vid hem för vård
eller boende (3 kap. 3–9 §§),

– inskrivning i och utskrivning
från hem för vård eller boende (3
kap. 10–16 §§),

– hem som drivs av Statens institutionsstyrelse (3 kap. 17 och 18 §§),

– vissa tillsynsfrågor som gäller barn och unga (3 kap. 19 och 20 §§),

– tillståndspliktig verksamhet och verksamhet som står under Inspek-
tionen för vård och omsorgs tillsyn (4 kap.),

– vissa uppgifter för socialnämnden (5 kap.),

– avgifter vid vissa stöd- och hjälpinsatser samt vid vård av barn
(6 kap.),

– sammanställningar av personuppgifter och gallring (7 kap.),

– vissa bemyndiganden (8 kap.).

– vad som avses med hem för
*omvårdnad och behandling,
boende för stöd och tillsyn, be-
handlingsverksamhet med familje-
boende, familjehem och jourhem*
(3 kap. 1–1 b och 2–2 a §§),

– verksamheten vid hem för
omvårdnad och behandling,
(3 kap. 3–9 §§),

– *verksamheten vid boende för
stöd och tillsyn och behandlings-
verksamhet med familjeboende*
(3 kap. 3–5 och 7–8 §§),

– inskrivning i och utskrivning
från hem för *omvårdnad och
behandling,* (3 kap. 10–16 §§),

– *inskrivning i och utskrivning
från boende för stöd och tillsyn
och behandlingsverksamhet med
familjeboende* (3 kap. 11–15 §§),

Vård i familjehem och i hem för vård eller boende **Vård utanför det egna hemmet**

Definitioner

Definitioner

1 §

Med hem för vård eller boende avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Som hem för vård eller boende räknas inte sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453).

Med hem för *omvårdnad och behandling* avses ett *boende* inom socialtjänsten som tar emot enskilda för *omvårdnad och behandling, av personal som finns tillgänglig i verksamhetens lokaler (HOB)*.

Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att *hemmet* bedrivs som *närings-verksamhet*.

Som hem för *omvårdnad och behandling* räknas inte sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453).

1 a §

Med boende för stöd och tillsyn avses ett individuellt boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda från 16 år för anpassat stöd och tillsyn av särskilt avdelad personal (stödboende).

1 b §

Med behandlingsverksamhet med familjeboende avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, i förening med ett boende i en familj (behandling i familj). Minst en familjemedlem ska ha sin huvudsakliga anställning i verksamheten.

2 §

Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.

Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande *omvårdnad* och fostran eller vuxna för *omvårdnad* och inte bedrivs *som näringsverksamhet*.

2a §

Med jourhem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig omvårdnad och fostran och inte bedrivs som näringsverksamhet.

Verksamheten vid hem för vård eller boende

Krav på verksamheten

3 §

Verksamheten vid hem för vård eller boende skall bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet upplevs som meningsfull. Den enskildes integritet skall respekteras. De insatser som görs skall anpassas till den enskildes individuella behov och förutsättningar.

Verksamheten vid *hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn och behandlingsverksamhet med familjeboende* ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet upplevs som meningsfull. Den enskildes integritet *ska* respekteras. De insatser som görs *ska* anpassas till den enskildes individuella behov och förutsättningar.

5 §

Vid varje hem för vård eller boende skall det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det skall också finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet.

Vid varje hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn samt behandlingsverksamhet med familjeboende* ska det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det *ska* också finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet.

6 §

Hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall ha

Särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av

tillgång till läkare. En sådan läkare bör ha specialist-kompetens inom barn- och ungdomspsykiatri eller allmän psykiatri.

unga *ska* ha tillgång till läkare. En sådan läkare bör ha specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykiatri eller allmän psykiatri.

7 §

Den som vårdas i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende och vars skolplikt har upphört bör vid behov ges möjlighet till kompletterande undervisning och lämplig yrkesutbildning. I varje fall bör han eller hon ges möjlighet till sådan arbetsträning eller annan grundläggande yrkesutbildning som underlättar för honom eller henne att få anställning eller fortsatt yrkesutbildning.

Den som vårdas i ett familjehem, hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* och vars skolplikt har upphört bör vid behov ges möjlighet till kompletterande undervisning och lämplig yrkesutbildning. I varje fall bör han eller hon ges möjlighet till sådan arbetsträning eller annan grundläggande yrkesutbildning som underlättar för honom eller henne att få anställning eller fortsatt yrkesutbildning.

8 §

Om den som vårdas i ett hem för vård eller boende drabbas av allvarlig sjukdom eller av allvarligt olycksfall skall någon anhörig till denne samt socialnämnden underrättas utan dröjsmål.

Om den som vårdas i ett hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* drabbas av allvarlig sjukdom eller av allvarligt olycksfall *ska* någon anhörig *eller annan närstående* till denne samt socialnämnden underrättas utan dröjsmål.

9 §

Om en domstol eller en annan myndighet begär att den som vårdas i ett hem för vård eller boende skall inställa sig hos myndigheten, skall han eller hon ges möjlighet att göra det. Om inställelsen skulle vara uppenbart olämplig ur vårdsynpunkt eller annat hinder finns mot inställelsen, skall detta omedelbart anmälas hos myndigheten.

Om en domstol eller en annan myndighet begär att den som vårdas i ett hem för *omvårdnad och behandling ska* inställa sig hos myndigheten, *ska* han eller hon ges möjlighet att göra det. Om inställelsen skulle vara uppenbart olämplig ur vårdsynpunkt eller annat hinder finns mot inställelsen, *ska* detta omedelbart anmälas hos myndigheten.

10 §

Statens institutionsstyrelse beslutar om inskrivning i de hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

Statens institutionsstyrelse beslutar om inskrivning i de *särskilda ungdomshem* och *LVM-hem* som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

Av 25 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall framgår att det förutom ett beslut om inskrivning fordras ett särskilt intagningsbeslut för den som tas in med stöd av nämnda lag.

För ungdomar som vårdas enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård gäller särskilda regler.

11 §

Inskrivning i ett annat hem för vård eller boende än sådant som drivs av Statens institutionsstyrelse sker efter ansökan. Föreståndaren beslutar om inskrivning, om inte huvudmannen har bestämt annorlunda. Har huvudmannen bestämt en annan ordning för inskrivningen ska denne meddela Inspektionen för vård och omsorg vad som gäller.

Inskrivning i ett annat hem för *omvårdnad och behandling* än sådant som drivs av Statens institutionsstyrelse samt i ett *boende för stöd och tillsyn eller i en behandlingsverksamhet med familjeboende* sker efter ansökan. Föreståndaren beslutar om inskrivning, om inte huvudmannen har bestämt annorlunda. Har huvudmannen bestämt en annan ordning för inskrivningen ska denne meddela Inspektionen för vård och omvårdnad vad som gäller.

Vid inskrivningsbeslutet ska det särskilt kontrolleras att hemmet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt.

**Utskrivning från hem för
vård eller boende**

Utskrivning

14 §

När behovet av vård i hemmet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Statens institutionsstyrelse beslutar om utskrivning från hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453). I övriga fall beslutar föreståndaren om utskrivning, om inte huvudmannen har bestämt annorlunda. För den som vårdas enligt socialtjänstlagen ska

När behovet av vård i hemmet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Statens institutionsstyrelse beslutar om utskrivning från *de särskilda ungdomshem* och *LVM-hem* som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453). I övriga fall beslutar föreståndaren om utskrivning, om inte huvudmannen har bestämt annorlunda. För den som vårdas enligt social-

utskrivning ske tidigare om den enskilde eller dennes vårdnads-havare begär det. Om den enskilde har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken och angelägenheten omfattas av dennes uppdrag, ska utskrivning för den som vårdas enligt socialtjänstlagen ske tidigare om förvaltaren begär det.

tjänstlagen ska utskrivning ske tidigare om den enskilde eller dennes vårdnads-havare begär det. Om den enskilde har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken och angelägenheten omfattas av dennes uppdrag, ska utskrivning för den som vårdas enligt socialtjänstlagen ske tidigare om förvaltaren begär det.

Om den enskilde vårdas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga får han eller hon inte skrivas ut om inte socialnämnden har begärt eller medgivit det. Om Statens institutionsstyrelse enligt 11 § första stycket samma lag beslutar att den unge tillfälligtvis ska vistas på annat särskilt ungdomshem får dock han eller hon skrivas ut utan att socialnämnden har begärt eller medgivit det. Om utskrivning från vård med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall föreskrivs i den lagen

Särskilda regler om fastställande av slutdag för verkställighet av sluten ungdomsvård finns i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

17 §

Statens institutionsstyrelse anger vilka av de hem som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) som utgör hem för särskild tillsyn.

Statens institutionsstyrelse anger vilka av de hem som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) som utgör *särskilda ungdomshem och LVM-hem*.

18 §

För den som vårdas i ett hem för särskild tillsyn ska det i journalen alltid antecknas de beslut som fattas av Statens institutionsstyrelse enligt 11 § första stycket, 15 a–17 a, 19, 20 §§ och 43 § 3 lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Även beslut enligt 31–32 a, 33 a–36 §§ och 45 § 4 lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall ska antecknas i journalen.

För den som vårdas i *ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem* ska det i journalen alltid antecknas de beslut som fattas av Statens institutionsstyrelse enligt 11 § första stycket, 15 a–17 a, 19, 20 §§ och 43 § 3 lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Även beslut enligt 31–32 a, 33 a–36 §§ och 45 § 4 lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall ska antecknas i journalen.

19 §

Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn över hem för vård eller boende som tar emot barn eller unga ska omfatta regelbundna inspektioner. Inspektioner ska göras minst två gånger per år,

Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn över hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* som tar emot barn

varav åtminstone en ska vara oanmäld. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det.

eller unga ska omfatta regelbundna inspektioner.

I hem för *omvårdnad och behandling och i behandlingsverksamhet med familjeboende ska inspektioner göras* minst två gånger per år, varav åtminstone en ska vara oanmäld.

I boenden för stöd och tillsyn ska inspektioner göras minst en gång per år.

Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det.

I 13 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om att de boendes samtycke krävs för tillträde till bostäder vid tillsyn.

19 a §

Inspektionen för vård och omsorg ska regelbundet bedriva tillsyn över hur socialnämnden planerar och genomför sin familjehems- och jourhemsverksamhet.

Socialnämnden ska till Inspektionen för vård och omsorg, anmäla beslut om att placera ytterligare barn eller unga i ett familjehem eller i ett jourhem där tre barn eller unga redan är placerade.

20 §

Inspektionen för vård och omsorg ska ta fram information som riktar sig till barn och unga som stadigvarande vistas i familjehem, hem för vård eller boende, eller sådana hem som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), och till deras vårdnadshavare. Informationen ska kunna distribueras på lämpligt sätt och innehålla uppgifter om

Inspektionen för vård och omsorg ska ta fram information som riktar sig till barn och unga som stadigvarande vistas i familjehem, *jourhem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn, behandlingsverksamhet med familjeboende*, eller sådana *särskilda ungdomshem och LVM-hem* som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), och till deras vårdnadshavare.

Informationen ska kunna distribueras på lämpligt sätt och innehålla uppgifter om

1. barns och ungas rättigheter,
2. inspektionens tillsyn,
3. barns och ungas möjligheter att kontakta inspektionen samt hur de når rätt person inom myndigheten, och
4. inspektionens möjligheter att samtala med barn utan att vårdnadshavaren har samtyckt till det eller är närvarande.

4 kap.

1 §

En ansökan till Inspektionen för vård och omsorg om tillstånd som avses i 7 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) för att bedriva enskild verksamhet ska vara skriftlig och ange

1. vilken verksamhet som ska bedrivas,
2. vem som ska bedriva verksamheten,
3. hur verksamheten ska bedrivas och dess omfattning,
4. för vilka grupper verksamheten är avsedd,
5. hur verksamheten ska finansieras,
6. vem som ska förestå verksamheten, och
7. personalen samt dess utbildning och erfarenhet.

Ritningar över verksamhetens lokaler samt uppgifter om hur brandskyddet är ordnat ska fogas till ansökan.

Vid en ansökan om tillstånd för hem för omvårdnad och behandling ska även ritningar över verksamhetens lokaler samt uppgifter om hur brandskyddet är ordnat fogas till ansökan.

Vid en ansökan om tillstånd för boende för stöd och tillsyn ska även en förteckning över de lägenheter eller motsvarande som ska ingå i stödboendet fogas till ansökan.

Vid en ansökan om tillstånd för behandlingsverksamhet med familjeboende ska även de familjer som ingår i verksamheten anges samt antal platser.

Vid en ansökan om tillstånd för verksamhet som förmedlar familjehem och jourhem för barn till socialnämnder i förening med stöd och handledning till hemmen, ska även uppgifter om antalet familjehem eller jourhem varje konsulent ska ansvara för anges.

Om sökanden är ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse ska sökanden också bifoga bolagsordningen eller stadgarna och uppge vem som har behörighet att företräda bolaget, föreningen, samfälligheten eller stiftelsen.

1 a §

En anmälan till Inspektionen för vård och omsorg enligt 7 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) ska vara skriftlig och ange

1. vem som bedriver verksamheten,
2. hur verksamheten bedrivs och dess omfattning,
3. för vilka grupper verksamheten är avsedd,
4. vem som förestår verksamheten, och
5. personalen samt dess utbildning och erfarenhet.

Ritningar över verksamhetens lokaler samt uppgifter om hur

För hem för omvårdnad och behandling ska även ritningar över

brandskyddet är ordnat ska fogas till anmälan.

verksamhetens lokaler samt uppgifter om hur brandskyddet är ordnat fogas till anmälan.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Vid en anmälan av boende för stöd och tillsyn ska även en förteckning över de lägenheter eller motsvarande som ska ingå i stödboendet fogas till anmälan.

Vid en anmälan av behandlingsverksamhet med familjeboende ska även de familjer som ingår i verksamheten anges samt antal platser.

Om verksamheten bedrivs av ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse ska bolagsordningen eller stadgarna samt uppgift om vem som har behörighet att företräda bolaget, föreningen, samfälligheten eller stiftelsen bifogas anmälan.

7 kap.

1 §

Socialnämnden ska föra en förteckning över de barn som enligt nämndens beslut vistas i familjehem eller efter nämndens medgivande i något annat enskilt hem. Förteckningen ska föras på en särskild blankett.

Socialnämnden ska föra en förteckning över de barn som enligt nämndens beslut vistas i familjehem, *jourhem* eller efter nämndens medgivande i något annat enskilt hem. Förteckningen ska föras på en särskild blankett.

Inspektionen för vård och omsorg får meddela föreskrifter om den särskilda blanketten.

Socialnämnden ska senast den 31 januari varje år ge in en kopia av förteckningen till Inspektionen för vård och omsorg.

8 kap.

2 §

Socialstyrelsen får meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet vid sådana hem som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

Socialstyrelsen får meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet vid sådana *särskilda ungdomshem och LVM-hem* som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Varje socialnämnd ska lämna uppgifter till Socialstyrelsen om enskilda som varit föremål för nämndens åtgärder i fråga om

a) ekonomiskt bistånd som lämnats enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) och ekonomisk hjälp i annat fall,

b) annat bistånd enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen som avser insatser till äldre och personer med funktionshinder samt de avgifter som debiterats för sådana insatser,

c) förordnande av kontaktperson enligt 3 kap. 6 b § första stycket socialtjänstlagen

d) vistelse i familjehem och i hem för vård eller boende samt den ersättning som utgivits av kommunen för vård och fostran av barn i familjehem,

d) vistelse i familjehem, *jourhem, hem för omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn och i behandlingsverksamhet med familjeboende* samt den ersättning som utgivits av kommunen för *omvårdnad* och fostran av barn i familjehem,

e) åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,

f) åtgärder enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

g) introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till
förordning om ändring i barnbidragsförordningen
(1986:386)

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 7 § barnbidragsförordningen (1986:386) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När ett barn skrivs in i eller skrivs ut från ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, skall föreståndaren genast underrätta Försäkringskassan.

7 §

När ett barn skrivs in i eller skrivs ut från ett hem för *omvårdnad och behandling, boende för stöd och tillsyn eller behandlingsverksamhet med familjeboende* inom socialtjänsten ska föreståndaren genast underrätta Försäkringskassan.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Häri genom föreskrivs att 2 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Med familjehem avses i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade detsamma som i 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937).

Bestämmelserna i 6 kap. 6 och 6 b–c §§ socialtjänstlagen (2001:453) ska tillämpas på utredningar av sådana familjehem som avses i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 11 och 22 §§ förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Uppgifter ur belastningsregistret om brott som lett till någon annan påföljd än penningböter ska lämnas ut om det begärs av

1. Justitiekanslern, i fråga om den som ansöker om ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångs-åtgärder,

2. Högskolans avskiljandenämnd, i fråga om den som nämnden vid prövning enligt högskolelagen (1992:1434) överväger att avskilja från utbildningen,

3. Arbetsförmedlingen, för utredning i ärenden om kallelse till ny tjänstgöring av vapenfri tjänst, i fråga om den som ärendet gäller,

4. Riksbanken, i fråga om den som banken avser att anställa som bevaknings- eller transportpersonal,

5. en statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare,

6. Lotteriinspektionen, i fråga om den som myndigheten

a) vid prövning enligt lotterilagen (1994:1000) överväger att ge tillstånd att få anordna roulettspel, tärningsspel och kortspel, eller

b) vid prövning enligt lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel överväger att ge tillstånd,

7. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller en kommun, i fråga om den som myndigheten eller kommunen enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor vid lämplighetsprövning överväger att ge tillstånd eller godkänna som föreståndare,

8. en socialnämnd, i ärenden om

a) utseende av kontaktperson eller kontaktfamilj enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) för en person som inte har fyllt 21 år,

b) vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, medgivande att ta emot barn m.m. enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6–6 a och 8–10 §§ socialtjänstlagen,

c) adoption enligt 6 kap. 12–16 §§ socialtjänstlagen, och

d) åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

9. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning

a) enligt luftfartslagen (2010:500) och luftfartsförordningen (2010:770) överväger att ge certifikat eller tillstånd, eller

b) enligt 4 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spår-
väg eller 3 kap. 2–4, 6 och 8 §§ järnvägslagen (2004:519) överväger att
ge tillstånd,

10. en kommunal myndighet, i ärenden om serveringstillstånd enligt
alkohollagen (2010:1622), i fråga om den som ärendet gäller,

11. Läkeemedelsverket, i fråga om den som myndigheten överväger att
ge tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2009:366) om handel med läkemedel
eller lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,

12. Kronofogdemyndigheten, för utredning i ärenden enligt skuldsane-
ringslagen (2006:548), i fråga om den som ärendet gäller,

13. Brottsoffermyndigheten, för utredning i ärenden enligt brotts-
skadelagen (1978:413),

14. en överförmyndare eller överförmyndarnämnd, i ärenden om för-
myndarskap, godmanskap eller förvaltarskap, i fråga om den som över-
förmyndaren eller nämnden avser att utse eller avser att föreslå att rätten
utser till förmyndare, god man eller förvaltare, och

15. Inspektionen för strategiska produkter i tillståndsärenden enligt
Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14
mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig
tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammu-
nition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskri-
dande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om
införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjut-
vapen, delar till skjutvapen och ammunition, i fråga om den som pröv-
ningen gäller.

Sådana uppgifter som avses i 3 § 3–5 lagen (1998:620) om belastnings-
register får inte lämnas till en myndighet som har rätt att få uppgifter
enligt denna paragraf. En socialnämnd har dock rätt till uppgift om åkla-
gares beslut om åtalsunderlåtelse och om kontaktförbud.

22 §

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 1 lagen (1998:620) om
belastningsregister ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller
strafförelägganden där

1. någon annan påföljd än böter har dömts ut,

2. dagsböter har dömts ut för brott mot 3 kap. 5 §, 4 kap. 4 och 5 §§, 8,
9 och 14 kap. samt 17 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken, eller

3. böter har dömts ut för brott som avses i 6 kap. 8 och 10 §§ samt
16 kap. 11 § brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen
(1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, vapenlagen (1996:67),
vapenförordningen (1996:70) och äldre vapenlagstiftning.

Om påföljden även avser något annat brott än de som anges i första
stycket 2 och 3, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 2 lagen om belastningsre-
gister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i skol-
lagen (2010:800) ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller
strafförelägganden där påföljd har dömts ut för brott mot 3 kap. 1, 2 och
6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om

påföljden även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 4 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut för brott mot 3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 1–2 och 4–5 §§, 6 kap., 8 kap. 5 och 6 §§, 16 kap. 8, 9 och 10 a §§ brottsbalken, narkotikastrafflagen, lagen om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 6 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling och 11 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) samt medverkan och försök till sådana brott. I fråga om brott som avses i 6 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen och lagen om förbud mot vissa dopningsmedel ska utdraget också innehålla uppgifter om domar, beslut och strafförelägganden där påföljd har dömts ut för förberedelse, stämpling och underlåtenhet att avslöja brott. Om påföljden även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 5 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut för brott mot 3 kap. 1, 2 och 6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om påföljden även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 6 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut för brott mot 3 kap. 1, 2 och 6 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap., 8 kap. 6 § och 16 kap. 10 a § brottsbalken. Om påföljden även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Ett registerutdrag enligt 9 § andra stycket 4 lagen om belastningsregister som den enskilde begär med hänvisning till bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn ska endast innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd har dömts ut för brott mot 3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 1–2 och 4–5 §§, 6 kap., 8 kap. 5 och 6 §§, 16 kap. 8, 9 och 10 a §§ brottsbalken, narkotikastrafflagen, lagen om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 6 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling och 11 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) samt medverkan och försök till sådana brott. I fråga om brott som avses i 6 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen och lagen om förbud mot vissa dopningsmedel ska utdraget också innehålla uppgifter om domar, beslut och strafförelägganden där påföljd har dömts ut för förberedelse, stämpling och underlåtenhet att avslöja brott. Om påföljden även avser något annat brott, ska också uppgifter om det brottet lämnas ut.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1135) om misstankeregister

Prop. 2015/16:43
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 4 och 8 a §§ förordningen (1999:1135) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts, ska lämnas om det begärs av

1. Justitiekanslern, i fråga om den som ansöker om ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder,

2. Kriminalvården, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som

a) övervakare,

b) förtroendemän enligt lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. eller fängelseförordningen (2010:2010),

c) personutredare enligt lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m.,

d) biträde enligt 6 § andra stycket lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 33 § fängelseförordningen, eller

e) kontrollör enligt 3 kap. 4 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder,

3. Kriminalvården, när uppgiften behövs för prövning av en fråga enligt fängelselagen (2010:610), häkteslagen (2010:611), lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m.,

4. en övervakningsnämnd eller Kriminalvården, i ärenden om övervakning, i fråga om den som ärendet gäller,

5. Riksbanken, i fråga om den som banken avser att anställa som bevaknings- eller transportpersonal,

6. en sådan statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdom eller tvångsvård av missbrukare, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare,

7. Lotteriinspektionen, i fråga om den som myndigheten

a) vid prövning enligt lotterilagen (1994:1000) överväger att ge tillstånd att få anordna roulettspel, tärningsspel och kortspel, eller

b) vid prövning enligt lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel överväger att ge tillstånd,

8. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller en kommun, i fråga om den som myndigheten eller kommunen enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor vid lämplighetsprövning överväger att ge tillstånd eller godkänna som föreståndare,

9. en socialnämnd, i ärenden om

a) utseende av kontaktperson eller kontaktfamilj enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) för en person som inte har fyllt 21 år,

b) vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, med- b) vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, med- givande att ta emot barn m.m. givande att ta emot barn m.m. enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6–6 a och enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6–6 c och 8–10 §§ socialtjänstlagen, 8–10 §§ socialtjänstlagen,

c) adoption enligt 6 kap. 12–16 §§ socialtjänstlagen, och

d) åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

10. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning

a) enligt luftfartslagen (2010:500) och luftfartsförordningen (2010:770) överväger att ge certifikat eller tillstånd, eller

b) enligt 4 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spår- väg eller 3 kap. 2–4, 6 och 8 §§ järnvägslagen (2004:519) överväger att ge tillstånd,

11. Finansinspektionen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning av större ägare enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043), lagen (2011:755) om elektroniska pengar, lagen (2004:46) om värdepappersfonder, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder överväger att ge tillstånd,

12. chefen för Finansdepartementet eller den han eller hon bemyndigar, för utredning i ärenden om sådan lämplighetsprövning som avses i 11 i fråga om den som ärendet gäller i ärenden som rör banker och försäkringsföretag,

13. Fastighetsmäklarinspektionen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) överväger att registrera som fastighetsmäklare,

14. Kammarkollegiet, i fråga om den som myndigheten vid prövning enligt förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare avser att auktorisera,

15. Revisorsnämnden, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning enligt revisorslagen (2001:883) överväger att auktorisera eller godkänna,

16. Skatteverket, för prövning av upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi, skattebefriade förbrukare enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi samt lager-hållare enligt lagen om tobaksskatt eller lagen om skatt på energi,

17. Totalförsvarets rekryteringsmyndighet och Försvarsmakten, i fråga om dels totalförsvarspliktiga som skrivs in eller är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, dels de som Försvarsmakten avser att anta eller som är antagna till militär utbildning inom myndigheten,

18. Försvarsmakten, i fråga om den som myndigheten avser att anställa för tjänstgöring i internationella militära insatser,

19. Läkemedelsverket, i fråga om den som myndigheten överväger att ge tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2009:366) om handel med läkemedel eller lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,

20. Kronofogdemyndigheten, för utredning i ärenden enligt skuldsaneringslagen (1994:334), i fråga om den som ärendet gäller, och

21. Riksgäldskontoret, i fråga om den som myndigheten överväger att betala ut ersättning till enligt lagen (1999:158) om investerarskydd.

8 a §

Uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts ska lämnas ut om det begärs av en enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts ska lämnas ut om det begärs av en enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för *omvårdnad och behandling m.fl.* som tar emot barn.

Registerutdraget ska endast innehålla uppgifter om brott som avses i 3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 1–2 och 4–5 §§, 6 kap., 8 kap. 5 och 6 §§, 16 kap. 8, 9 och 10 a §§ brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, 6 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling och 11 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) samt medverkan och försök till sådana brott. I fråga om brott som avses i 6 kap. brottsbalken, narkotikastrafflagen och lagen om förbud mot vissa dopningsmedel ska utdraget också innehålla uppgifter om förberedelse, stämpling och underlåtenhet att avslöja brott.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 7 och 7 a §§ förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

En kommun har rätt till ersättning för kostnader för vård av barn under 18 år i ett annat hem än barnets eget, om barnet omfattas av 1 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Ersättning lämnas för vård som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga under den tid som barnets ansökan om uppehållstillstånd prövas. Om ansökan om uppehållstillstånd avslås och ett beslut om avvisning eller utvisning ska verkställas lämnas ersättning också för vård under tiden fram till dess barnet lämnar landet.

För barn som vårdas i ett hem för vård eller boende med stöd av socialtjänstlagen och som anvisats till kommunen enligt 3 § andra stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl. har en kommun dock inte rätt till ersättning enligt första stycket. För dessa barn har kommunen i stället rätt till ersättning med 1 900 kronor per barn och dygn. Ersättningen ska betalas ut i efterskott för varje kvartal.

För barn som vårdas i ett hem för *omvårdnad och behandling* med stöd av socialtjänstlagen och som anvisats till kommunen enligt 3 § andra stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl. har en kommun dock inte rätt till ersättning enligt första stycket. För dessa barn har kommunen i stället rätt till ersättning med 1 900 kronor per barn och dygn. Ersättningen ska betalas ut i efterskott för varje kvartal.

Ersättning enligt första och andra styckena lämnas också för vård av den som har fyllt 18 men inte 21 år, om vården påbörjats före 18 års ålder.

7 a §

En kommun som anvisats ett barn av Migrationsverket enligt 3 § andra stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har rätt till ersättning för kostnader för en utredning enligt 11 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453) avseende ett ensamkommande barn under 18 år som omfattas av 1 § första stycket 1 lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Ersättning betalas med 39 000 kronor vid placering i familjehem och med 31 000 kronor vid placering i hem för vård eller boende eller i boende som avses i 2 § andra stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Ersättning betalas med 39 000 kronor vid placering i familjehem *och jourhem* och med 31 000 kronor vid placering *i hem för omvårdnad och behandling* eller i boende som avses i 2 § andra stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Förteckning över remissinstanser (SOU 2014:3)

Efter remiss av delbetänkandet Boende utanför det egna hemmet – placementsformer för barn och unga (SOU 2014:3) har yttrande inkommit från följande instanser:

Riksdagens ombudsmän – JO, Riksrevisionen, Kamrarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Uppsala, Förvaltningsrätten i Luleå, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Statens institutionsstyrelse, Barnombudsmannen, Statskontoret, Skatteverket, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Skånes län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Göteborgs universitet (Institutionen för socialt arbete), Linköpings universitet (Tema barn), Lunds universitet (Juridiska fakulteten), Stockholms universitet (Institutionen för socialt arbete), Uppsala universitet (Juridiska fakulteten), Örebro universitet (Akademien för juridik, psykologi och socialt arbete), Gävle kommun, Göteborgs kommun, Hagfors kommun, Kalmar kommun, Kumla kommun, Landskrona kommun, Lessebo kommun, Malmö kommun, Mariestads kommun, Nässjö kommun, Sala kommun, Sigtuna kommun, Skellefteå kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Torsby kommun, Tyresö kommun, Varbergs kommun, Örnsköldsviks kommun, Jönköpings läns landsting, Region Skåne, Stockholms läns landsting, Örebro läns landsting, Akademikerförbundet SSR, FAMNA, Forum för familjevård (FfS), Föreningen Maskrosbarn, Föreningen Sveriges Socialchefer, Goda företagare för barn (Gfbu), Handikappförbunden, Kvinnors nätverk, Maskrosföräldrar, Rädda Barnen, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige, Samhällets styvbarn, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Svenska Vård, Sveriges Kommuner och Landsting, Vårdföretagarna Almega.

Yttranden utanför remisslistan

Credo – individuellt anpassad familjehemsvård, Stubben HVB AB, Familjehemspoolen, Riksförbundet för Förstärkt Familjehemsvård (RFF), Familjehemsvårdens centralorganisation (FACO), Kamrarrätten i Göteborg, Svenska diabetesförbundet, Trelleborgs kommun, Föreningen socionomer inom familjehemsvården (FSF), Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare (RFS), Autism- och Asperberförbundet, ABD Jourhem, Riksförbundet Attention, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH), samt Familjehemmens riksförbund.

Följande instanser har inbjudits men har avstått från att yttra sig:

Alingsås kommun, Arjeplogs kommun, Bjuvs kommun, Eda kommun, Emmaboda kommun, Flens kommun, Hässleholms kommun, Marks kommun, Mölndals kommun, Robertsfors kommun, Timrå kommun,

Vänersborgs kommun, Dalarnas läns landsting, Barnens rätt i Samhället (BRIS), Kommunala företagens samorganisation (Kfs), Riksförbundet för gode män och förvaltare, Röda korset och Stulen barndom. Prop. 2015/16:43 Bilaga 3

Promemorian Förslag till införande av en ny placeringsform för barn och unga (stödboende) i socialtjänstlagen (2001:453)

Författningsförslag

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 1, 2 och 4 §§ socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §

Socialnämnden *skall* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden *ska* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett

1. familjehem,
 2. hem för vård eller boende,
- eller
3. *stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år.*

Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

2 §

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Enligt 3 § *skall* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. *Varje kommun ansvarar också för att det finns tillgång till stödboenden för barn och unga i åldern 16–20 år som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.* Enligt 3 § *ska* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

4 §

Vård i familjehem *och* hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta

Vård i familjehem, hem för vård eller boende *och stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år*

gäller även sådana hem som avses i 3 §.

ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 4

Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

6 kap. 1 §

I *första stycket* läggs placeringsformen stödboende till så att den regleras på motsvarande sätt som familjehem och hem för vård eller boende. Det innebär att socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett stödboende.

Placeringsformen stödboende gäller för barn och unga i åldern 16–20 år. Som huvudprincip bör en placering i ett stödboende endast bli aktuell i de fall där barnets eller den unges egen problematik inte ligger till grund för placeringen, dvs. vård- och behandlingsbehov ska som utgångspunkt inte föreligga.

I *andra stycket* finns en undantagsbestämmelse för barn i åldern 16–17. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av bo och leva i ett eget boende/lägenhet och att barnet själv vill bo i ett eget boende/lägenhet.

6 kap. 2 §

På motsvarande sätt som gäller i dag för familjehem och hem för vård eller boende ska varje kommun ansvara för att det finns tillgång till stödboenden för barn och unga i åldern 16–20 år som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.

6 kap. 4 §

På motsvarande sätt som gäller i dag för familjehem och hem för vård eller boende ska stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år bedrivas i samråd med socialnämnden.

Skälen för förslaget

Socialnämnden ska sörja för vård och boende i stödboende

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i en verksamhet med stödboende. Socialnämnden har i dag motsvarande ansvar avseende familjehem eller hem för vård eller boende. Det bör inte vara någon skillnad i ansvaret för socialnämnden att sörja för de placeringsformer som regleras i lag.

Socialtjänstens bedömning av placering i stödboende

Åldersgruppen som en verksamhet med stödboende ska omfatta är barn och unga i åldern 16–20 år, vilket innebär att en placering kan ske fram till dess att den unge fyller 21 år. I första hand är ett stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för 18-åringar och äldre, men om det finns

särskilda skäl kan även 16- och 17-åringar bli aktuella för placering i ett stödboende (se vidare nedan). Det behövs en undre åldersgräns för placering i stödboende och denna ska vara 16 år. Personer som är yngre än 16 år ska därför inte kunna placeras i ett stödboende.

Socialnämnden ska ha ett övergripande ansvar för barnet eller den unge inför, under och efter en placering i stödboende. Motsvarande ansvar finns i dag avseende familjehem och hem för vård eller boende. Av det här följer att det alltid ska göras en noggrann bedömning utifrån det enskilda barnets eller den unges behov samt barnets och den unges bästa om stödboende är en lämplig placeringsform.

Vid bedömningen av om en placering i ett stödboende är lämplig bör socialtjänsten särskilt överväga om barnets eller den unges eventuella behov av vård- och behandlingsinsatser motiverar en annan placeringsform. Som huvudprincip bör en placering i ett stödboende endast bli aktuellt i de fall där barnets eller den unges egen problematik inte ligger till grund för placeringen, dvs. vård- och behandlingsbehov ska som utgångspunkt inte föreligga.

Utgångspunkten är, som beskrivits ovan, att det alltid ska göras en individuell bedömning om barnet eller den unge ska placeras i ett stödboende. Det är därför inte möjligt att ge en uttömmande beskrivning av de målgrupper som kan tänkas bli aktuella för placering i stödboende. En tänkbar och särskild angelägen målgrupp för placering i stödboende är barn och unga som tidigare varit placerade i familjehem eller hem för vård eller boende. En annan är ensamkommande barn och unga.

Det bör framför allt vara aktuellt med frivilliga placeringar i stödboende (enligt socialtjänstlagen). Endast i undantagsfall kan det bli aktuellt med en placering i stödboende i enlighet med lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Främst handlar det då om placeringar enligt 2 § LVU, dvs. i de så kallade miljöfallen.

När socialtjänsten gör en bedömning av om ett barn eller en ung person bör placeras i ett stödboende är det viktigt att ta reda på hur barnet eller den unge ställer sig till en placering i ett eget boende/lägenhet. Det är därför viktigt att socialtjänsten hämtar in barnets eller den unges åsikt om vad placeringsformen kan komma att innebära för henne eller honom - praktiskt, socialt och känslomässigt. Om barnet eller den unge känner tveksamhet över att bo ensam bör andra placeringsformer övervägas i första hand.

Socialtjänsten behöver även bilda sig en klar uppfattning om barnet eller den unge har förmåga att klara av den nivå av självständighet som krävs för placering i stödboende. Beslutsstöd som utvecklats inom ramen för BBIC (Barnens Behov i Centrum) inför att den unge lämnar familjehem eller hem för vård eller boende kan exempelvis användas som underlag för den bedömningen.

Vid bedömningen av om ett barn eller en ung person ska placeras i ett stödboende måste även de risker beaktas som uppstår om barn och unga med olika grader av psykosocial problematik förs samman, boendemässigt eller i samband med gruppaktiviteter.

Socialtjänstens bedömning av placering av barn i stödboende

Utredningen ansåg att stödboende i första hand är tänkt som ett placeringsalternativ för 17-åringar och äldre, men att även 16-åringar kan bli aktuella för stödboende, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

I likhet med vad utredningen har uttalat är bedömningen att socialnämnden behöver iakta en större försiktighet vid placering av barn i stödboende, till skillnad från personer som är myndiga. Skälen till detta är främst att personer under 18 år är att betrakta som en särskild skyddsvärd grupp och att det kan finnas risker med att placera ett barn i ett eget boende/lägenhet med en mindre närvaro och kontakt med personal. Placering av barn i stödboenden har heller inte varit möjligt tidigare.

Till skillnad från utredningens förslag är bedömningen att barn i åldern 16–17 år, dvs. fram till 18-årsdagen, endast ska kunna placeras i stödboende om det finns särskilda skäl.

Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av bo och leva i ett eget boende/lägenhet och att barnet själv vill bo i ett eget boende/lägenhet.

Kommunen ska ansvara för tillgången till stödboenden

I dag ansvarar varje kommun för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.

Utredningen har föreslagit att varje kommun ska ansvara för att det finns tillgång till insatser som behövs för att kunna möta enskildas och familjers olika behov av vård utanför det egna hemmet.

Det är viktigt att det i lagstiftningen är tydligt att varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till de placeringsalternativ som är reglerade i lag. De reglerade placeringsalternativen ska spegla de behov som barn och unga har och därför måste kommunerna kunna säkerställa tillgången till placeringsalternativen. Mot bakgrund av det här föreslås att kommunerna ska ansvara för att det finns tillgång till stödboenden, precis på samma sätt som de i dag ansvarar för att det ska finnas tillgång till familjehem och hem för vård eller boende.

Stödboenden ska bedrivas i samråd med socialnämnden

Utredningen har föreslagit att vård i stödboende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Motsvarande reglering finns i dag avseende familjehem och hem för vård eller boende. Motsvarande reglering bör även gälla för stödboenden. Förslaget innebär att socialnämnden ansvarar för att den enskilde får den vård han eller hon behöver. Förslaget innebär också att ansvaret kvarstår även efter det att den enskilde har tagits emot i ett stödboende.

Förteckning av remissinstanser som yttrat sig över promemorian Förslag till införande av en ny placeringsform för barn och unga (stödboende) i socialtjänstlagen (2001:453)

Remissinstanser:

Förvaltningsrätten i Uppsala, Inspektionen för vård och omsorg, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågor, Alingsås kommun, Arjeplogs kommun, Bjuvs kommun, Eda kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Hagfors kommun, Kalmar kommun, Kumla kommun, Landskrona kommun, Lessebo kommun, Malmö kommun, Mariestads kommun, Marks kommun, Mölndals kommun, Nässjö kommun, Sala kommun, Sigtuna kommun, Skellefteå kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Timrå kommun, Torsby kommun, Trelleborgs kommun, Tyresö kommun, Varbergs kommun, Vänersborgs kommun, Örnsköldsvik kommun och Sveriges Kommuner och Landsting.

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till
lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 2 a kap. 4 §, 3 kap. 2, 3 a, 6 a och 6 c §§, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1, 2, 4 och 7–7 c §§, 7 kap. 1 och 3 a §§, 8 kap. 2 §, 11 kap. 3 §, 12 kap. 2 och 10 §§, 13 kap. 11 §, 14 kap. 1 § och rubriken till 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.**4 §¹**

En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. hem för vård eller boende enligt 6 kap.,
3. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,
4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,
5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

3 kap.**2 §**

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen *skall* bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden *skall* också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen *ska* bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden *ska* också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att

¹ Senaste lydelse 2011:328.

de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden *skall* även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och *ungdom*, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden *skall* i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden *ska* även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och *unga*, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden *ska* i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

3 a §²

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och *ungdom*.

Socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har utländsk utbildning som erkänts enligt 3 b § andra stycket för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och *ungdom* som innefattar

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför arbetsuppgifter som avses i andra stycket har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

6 a §³

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, *ungdomars* och vårdnadshavares olika behov.

För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

Socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, *ungas* och vårdnadshavares olika behov.

² Senaste lydelse 2013:1146.

³ Senaste lydelse 2012:776.

I 6 b § finns särskilda bestämmelser om kontaktperson och om kontaktfamilj.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

6 c §⁴

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och *ungdom*.

Socialnämnden ska kontinuerligt följa hur insatser som avses i 6 b § genomförs när dessa har beviljats barn och *unga*.

5 kap. 1 §⁵

Socialnämnden ska

– verka för att barn och *ungdom* växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och *ungdom*,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och *ungdom* far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och *ungdom* av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och *ungdom* inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och *ungdom* som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och *ungdom* som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, vård och fostran

– verka för att barn och *unga* växer upp under trygga och goda förhållanden,

– i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och *unga*,

– bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och *unga* far illa,

– aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och *unga* av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

– tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och *unga* inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,

– med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och *unga* som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

– i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och *unga* som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,

⁴ Senaste lydelse 2012:776.

⁵ Senaste lydelse 2015:85.

utanför det egna hemmet,

– i sin omsorg om barn och *ungdom* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och *ungdom* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört.

– i sin omsorg om barn och *unga* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,

– i sin omsorg om barn och *unga* tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört.

6 kap.

Vård i familjehem och i hem för vård eller boende

Vård utanför det egna hemmet

1 §

Socialnämnden *skall* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem *eller* i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden *ska* sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett

1. familjehem,
2. hem för vård eller boende, *eller*
3. *stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år (stödboende).*

Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

2 §

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Enligt 3 § *skall* dock

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende *och stödboenden*. Enligt 3 § *ska* dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

4 §⁶

Vård i familjehem *och* hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

Vård i familjehem, hem för vård eller boende *och stödboende* ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

7 §⁷

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller *ett* hem för vård eller boende

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, *stödboende* eller hem för vård eller boende

1. medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,
2. verka för att de får lämplig utbildning,
3. verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver,
4. lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 a §⁸

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, *stödboende* eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 b §⁹

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende främst genom

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, *stödboende* eller hem för vård eller boende främst genom

1. regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas,
2. enskilda samtal med barnet eller den unge,
3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och
4. samtal med vårdnadshavarna.

⁶ Senaste lydelse 2009:596.

⁷ Senaste lydelse 2012:776.

⁸ Senaste lydelse 2012:776.

⁹ Senaste lydelse 2012:776.

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

7 c §¹⁰

När vård ges i ett familjehem eller *ett* hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

När vård ges i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

7 kap.

1 §¹¹

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. hem för vård eller boende,
1. hem för vård eller boende
eller stödboenden enligt 6 kap. 1 §,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

Tillstånd behövs inte för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

3 a §¹²

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende *eller i* sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket *skall* överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket *ska* överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första

¹⁰ Senaste lydelse 2012:776.

¹¹ Senaste lydelse 2012:944.

¹² Senaste lydelse 2007:1315.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder *skall* handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

stycket inträder.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder *ska* handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

8 kap. 2 §¹³

För familjerådgivning, verksamhet för barn och *ungdom* enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

För familjerådgivning, verksamhet för barn och *unga* enligt 5 kap. 1 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, föräldrautbildning inför adoption, hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

I fråga om avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad i särskilt boende finns ytterligare bestämmelser i 3–9 §§.

11 kap. 3 §¹⁴

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende *eller i ett* familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende *eller i ett* familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförande-

¹³ Senaste lydelse 2004:770.

¹⁴ Senaste lydelse 2012:776.

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

12 kap.

2 §¹⁵

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, *i ett* familjehem, i sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller *i ett* annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, familjehem, *stödboende*, sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar *skall* vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Handlingar *ska* vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

10 §¹⁶

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt

¹⁵ Senaste lydelse 2007:1315.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:761.

tjuogoett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, *stödboende* eller familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

13 kap.

11 §¹⁷

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende *eller stödboenden* som tar emot barn är av allvarligt slag, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

14 kap.

1 §¹⁸

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och *ungdom*,

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och *unga*,

2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,

3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och

4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

¹⁷ Senaste lydelse 2012:944.

¹⁸ Senaste lydelse 2014:761.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 10 §, 96 kap. 8 §, 102 kap. 20 § och 106 kap. 7, 8, 19 och 31 §§ i socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

10 §

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem *eller* i hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem, *stödboende* *eller* hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

96 kap.

8 §

När ett barn bor i ett familjehem *eller i ett* hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern *eller* föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

När ett barn bor i ett familjehem, *stödboende* *eller* hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern *eller* föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

102 kap.

20 §

När den bidragsgrundande inkomsten och reduceringsinkomsten beräknas ska den handläggande myndigheten bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreförsörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade

– är häktad,

– är intagen i kriminalvårdsanstalt,

– är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård, *eller*

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem *eller* hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem, *stödboende* *eller* hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

106 kap.

7 §

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt

Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett *stödboende* *eller* hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vård-

att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

kostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

8 §

Underhållsstöd lämnas inte för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,
 2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
 3. vårdas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.
3. vårdas i familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

19 §¹

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:610).

31 §²

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pen-

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när

¹ Senaste lydelse 2010:613.

² Senaste lydelse 2010:613.

sionsberättigad vistas utanför
anstalt enligt 11 kap. 3 § fängel-
selagen (2010:610).

en pensionsberättigad vistas utan-
för anstalt enligt 11 kap. 3 § fäng-
elslagen (2010:610).

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare, får socialnämnden besluta

1. att den unge ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett, eller

2. att den unge ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

När ett sådant beslut meddelas, ska en särskild behandlingsplan finnas.

Bestämmelserna i 13 § *första och tredje styckena* samt 21 § *första och tredje styckena* gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av om ett sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Bestämmelserna i 13 § *andra stycket, 13 a § första stycket* samt 21 § *första och tredje styckena* gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av frågan om sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Första stycket är också tillämpligt om den som är under 20 år och som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatta insatser för att hindra ett sådant beteende som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2015:82.

Förslag till
lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service
till vissa funktionshindrade

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 16 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 d §¹

En kommun har ansvar enligt denna lag gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i

1. familjehem eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

1. familjehem, *stödboende* eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

2. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller

3. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:329.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Häri genom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende *eller stödboenden* som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2013:853.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §¹

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *skall* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *skall* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende *eller stödboenden* som tar emot barn har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *ska* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *ska* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2007:173.

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn samt 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Föreslagen lydelse

Lag om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende *eller stödboenden* som tar emot barn

1 §

Hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma *skall* gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende som sägs i första stycket, *skall* till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande själv inhämtar utdraget.

Utdraget *skall* vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestäm-

Hem för vård eller boende *eller stödboenden* enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma *ska* gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende *eller stödboende* som sägs i första stycket, *ska* till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Utdraget *ska* vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestäm-

melter om att regeringen får med-
dela föreskrifter om innehållet i
sådana utdrag.

melter om att regeringen får med-
dela föreskrifter om innehållet i
sådana utdrag.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 6

4 §¹

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen
(2001:453) finns bestämmelser om
förbud att driva hem för vård eller
boende på grund av underlåtenhet
att göra registerkontroll enligt 1 §.

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen
(2001:453) finns bestämmelser om
förbud att driva hem för vård eller
boende *eller stödboenden* på grund
av underlåtenhet att göra register-
kontroll enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:595.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2015-10-20

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enérus och Agneta Bäcklund.

Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga

Enligt en lagrådsremiss den 8 oktober 2015 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
4. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
5. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
6. lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,
7. lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Charlotte Lönnheim, biträdd av departementssekreteraren Karin Hjelmmer.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen

I socialtjänstlagen anges i ett antal bestämmelser att regleringen avser barn och ungdomar. Enligt förslagen i lagrådsremissen ska i alla de fall uttrycket ungdom används detta ersättas med uttrycket unga. Det anges (s. 52) att fråga är om en redaktionell ändring, varvid hänvisas till att begreppet unga införts i rubriken till 5 kap. lagen. Även i vissa paragrafer i lagen används begreppet redan.

Enligt 1 kap. 2 § tredje stycket avses med barn varje människa under 18 år. Begreppen ungdom eller unga definieras emellertid inte. Av de olika bestämmelserna i socialtjänstlagen synes närmast framgå att beteckningen ungdomar syftar på personer som är minst 18 år, utan att någon övre åldersgräns preciseras.

I lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga förekommer också begreppen barn, ungdomar och unga. Där synes, med lagens nuvarande utformning, unga eller ”den unge” utgöra ett samlingsbegrepp för barn och ungdomar (se t.ex. 1 § femte stycket). Lagen har varit föremål för översyn, och i ett utredningsförslag (SOU:2015:71) föreslås att begreppen barn och unga definieras varvid med uttrycket ”den unge” ska avses personer mellan 18 och 20 år. Enligt lagrådsremissen (s. 25) har detta förslag skickats ut på remiss.

När det gäller den i lagrådsremissen föreslagna vårdformen stödboende anges i 6 kap. 1 § att den avser ”stödboende för barn och unga i åldern

16-20 år”. Här kan möjligen slutsatsen dras att unga endast syftar på personer över 18 år, och att det angivna åldersspannet på ett koncentrerat sätt begränsar tillämpningsområdet dels nedåt i åldrarna för barnen, dels uppåt för de unga.

Det är önskvärt att ”barn”, ”ungdomar” och ”unga” används på ett enhetligt sätt i socialtjänstlagen och i lagen om vård av unga. Det kan då sättas i fråga om det nu är lämpligt att ändra terminologin i socialtjänstlagen, innan beredningen av förslagen avseende den sistnämnda lagen slutförts. Lagrådet förordar att terminologifrågan övervägs ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Prop. 2015/16:43
Bilaga 7

Förslaget till lag om ändring i lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn ska enligt lagrådsremissen gälla för den nya boendeformen stödboende. Det föreslås därför att ordet ”stödboenden” läggs till i rubriken till lagen efter orden ”hem för vård eller boende”. För att ge rubriken en mer generell utformning så att rubriken inte behöver ändras varje gång en ny boendeform ska omfattas av lagen föreslår Lagrådet att rubriken i stället ges följande lydelse.

Lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn

Förslaget till lag om ändring i lagen om belastningsregister

9 §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till rubriken till lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Förslaget till lag om ändring i lagen om misstankeregister

8 a §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till rubriken till lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Övriga lagförslag

Lagrrådet lämnar förslagen utan erinran.

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 november 2015

Närvarande: statsministern S Löfven, ordförande, och statsråden
Å Romson, Y Johansson, M Johansson, I Baylan, K Persson, S-E Bucht,
P Hultqvist, H Hellmark Knutsson, I Lövin, Å Regnér, M Andersson,
P Bolund, M Kaplan, M Damberg, A Bah Kuhnke, A Strandhäll,
A Shekarabi, G Wikström

Föredragande: statsrådet Regnér

Regeringen beslutar proposition Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
---------------------------	---	--

Lagen (1998:620) om belastningsregister 9 §

Lagen (1998:621) om misstankeregister 8 a §